

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**THOMAS JEFFERSON VE ALEXANDER HAMILTON
REKABETİNİN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN
KURULUŞUNA ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

SEZGİ GÜNERİ

İSTANBUL, 2020

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KÜRESEL SİYASET VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

**THOMAS JEFFERSON VE ALEXANDER HAMILTON
REKABETİNİN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN
KURULUŞUNA ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

SEZGİ GÜNERİ

Tez Danışmanı: PROF. DR. FATMA ÖZKUL

İSTANBUL, 2020

ÖZET

THOMAS JEFFERSON VE ALEXANDER HAMILTON REKABETİNİN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN KURULUŞUNA ETKİSİ

Sezgi Güneri

Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma Özkul

Kasım 2020, 91 sayfa

ABD'nin Bağımsızlık Savaşı'nda ve akabinde bu yeni devletin inşasında oldukça önemli roller oynayan bu iki isim ve temsil ettikleri ideolojiler Amerikan tarihi açısından her daim büyük önem arz etmektedir. Amerikan devlet sistemine nüfuz eden bu iki görüşün izleri günümüze dek takip edilebilmekte ve halen de tartışılmaktadır. Özellikle konu özelinde ülkemizde daha önce kapsamlı bir çalışma yapılmamış olması da dikkat çekici bir noktadır. Bu araştırma çerçevesinde Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson anlaşmazlığı ele alınmış ve bu çatışmanın, ABD'nin kuruluş döneminde, Amerikan siyasi ve fikri yapısına olan etkisi incelenmiştir.

Dolayısıyla araştırma kapsamında Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson rekabetinin, ABD'nin kuruluşuna etkisi araştırılmış, bu anlamda birer temsilcisi oldukları federalist ve anti-federalist perspektifler ortaya koyularak Amerikan siyasi ve fikri yapısına etkisinin olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Jefferson ve Hamilton'ın bakış açıları, kalemlerinden çıkan farklı yazıların karşılaştırılması vasıtasıyla ortaya konulmuş ve sahip oldukları farklı perspektifler doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde günümüz ABD'sinde hala izlerini gördüğümüz hem iç politika hem de dış politika stratejilerinin, ABD'nin kuruluş döneminde tezahür eden bu karşıt iki fikrin zaman içerisinde evrilmesi nihayetinde şekillendiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alexander Hamilton, Thomas Jefferson, ABD'nin kuruluşu, Federalizm, Anti-federalizm

ABSTRACT

THE EFFECT OF THOMAS JEFFERSON AND ALEXANDER HAMILTON COMPETITION ON THE ESTABLISHMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA

Sezgi Güneri

Global Politics And International Relations Master's Program

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Fatma Özkul

November 2020, 91 Pages

These two names and the ideologies they represent play an important role in the history of the United States, which play very important roles in the US War of Independence and subsequently in the construction of this new state. The traces of these two views that penetrate the American state system can be followed up to this day and are still being discussed. It is also remarkable that a comprehensive study has not been done in our country before, especially on the subject. In the context of this research, Alexander Hamilton and Thomas Jefferson dispute was discussed and the impact of this conflict on the American political and intellectual structure during the foundation of the USA was examined.

Therefore, within the scope of the research, the effect of Alexander Hamilton and Thomas Jefferson rivalry on the establishment of the USA was investigated, and in this sense, the federalist and anti-federalist perspectives they represented were asked to answer the question of whether it had an impact on the American political and intellectual structure. The perspectives of Jefferson and Hamilton were put forward by comparing different articles from their items and their different perspectives were evaluated by document analysis method. As a result of the literature review carried out, it was concluded that both the domestic and foreign policy strategies, which we still see in the USA today, have evolved and eventually formed these two opposing ideas that appeared during the establishment period of the USA.

Keywords: Alexander Hamilton, Thomas Jefferson, Establishment of the USA, Federalism, Anti-federalism

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	vii
ŞEKİLLER.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. THOMAS JEFFERSON VE ALEXANDER HAMILTON'IN HAYATI.....	5
2.1 THOMAS JEFFERSON.....	5
2.1.1 Thomas Jefferson'ın Hayatı.....	5
2.1.2 Amerikan Başkanlığı.....	11
2.1.2.1 Louisiana'nın Satın Alımı ve Lewis ve Clark Keşifleri.....	14
2.1.2.2 Ambargo Yasası.....	18
2.1.3 Siyasi, Sosyal ve Dini Bakış Açısı.....	18
2.2 ALEXANDER HAMILTON.....	21
2.2.1 Genç Hamilton.....	21
2.2.2 Hamilton'ın Kariyeri: Askeri Başarıları ve Hazine Bakanlığı	23
2.2.3 Federalist Yazılar ve Hamiltoncu Fikirler.....	31
3. JEFFERSON VE HAMILTON REKABETİ.....	38
3.1 AMERİKAN BAĞIMSIZLIK BİLDİRGESİ VE YENİ BİR ULUSUN İNŞASI.....	46
3.2 KONFEDERASYONDAN FEDERASYONA GEÇİŞ VE ANAYASANIN KABULÜ.....	52
3.2.1 Amerikan Federalizmi.....	52
3.2.2 Federalizm ve Anti-federalizm Çatışması.....	55
3.2.3 Federalist Parti ve Demokratik Cumhuriyetçi Parti.....	62
4. GÜÇLÜ BİR AMERİKA İÇİN ÖDÜN KÜLTÜRÜ.....	69
4.1. CONNECTICUT UZLAŞMASI.....	69
4.1.1 Virginia Planı ve New Jersey Planı.....	69
4.2 WASHINGTON D.C.'NİN KURULUŞU.....	71
4.3 FEDERAL HÜKÜMET VE EYALET YÖNETİMLERİNİN ANAYASAL SINIRLARI.....	72
5. JEFFERSON VE HAMILTON'IN GÖRÜŞLERİNİN KISA	

KARŞILAŞTIRMASI.....	77
5.1 JEFFERSON'IN MEKTUBU.....	77
5.2 FEDERALİST YAZILAR NO.85.....	81
6. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	84
KAYNAKÇA.....	88

TABLÖLAR

Tablo 3.1: Amerikan kamu yönetimi.....	67
--	----

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Louisiana alımı ile kazanılan topraklar.....	15
Şekil 4.1: Elazar'ın matris modeli.....	73

1. GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nin bugününü anlamak için önce onun tarihini bilmek gerekmektedir. Ortaya çıktığı günden itibaren yükselişini sürdüren bu devletin mihenk taşı ise onun kuruluşunda saklıdır. Bunu görmek için Birleşik Devletler'in siyasi yapısının temellerine, onu etkileyen dinamiklere ve var oluşunu destekleyen faktörlere bakmak gerekir.

İki yüzü aşkın bir süredir federal bir yapı ile yönetilen ABD'nin esasen konfederasyon sisteminden vazgeçip etkili bir merkezi yönetimi kabul etmesi kolay olmamıştır. Özgürlüklerin kısıtlanacağı korkusu ile Amerikan Devletleri uzun süre Birlik olmaktan uzak, dost devletler olarak yaşamışlardır. ABD'nin ilk başkanı olan George Washington, Bağımsızlık Savaşı sonrası var oluşunu sürdürmek için mücadele vermeye devam eden bu genç devletin başına ilk Hazine Bakanı olarak Alexander Hamilton'ı, ilk Dışişleri Bakanı olarak da Thomas Jefferson'ı atamıştır.

İzlediği politikalarla özellikle Amerikan ekonomisinin kurucusu sayılan Hamilton, o dönemde hazırladığı altyapı ile ABD'nin bir süper güç olarak yükselmesine katkıda bulunmuş ve onun hayata geçirdiği politikalar sayesinde Amerikalılar ilk kez "kıtasal" anlamda düşünmeye başlamıştı. Öte yandan Jefferson ise ortaya koyduğu özgürlük anlayışıyla Amerikan demokrasisini şahlandırmış ve savunduğu eşitlik ilkeleriyle bugünün Amerikan toplumunu şekillendirmiştir.

Karakter bakımında birbirinin tam zıttı olan bu iki adam, siyasi düşünce anlamında da tamamen uzlaştıramaz bir rekabet içerisine düşmüşlerdir. O zamandan bu yana Federalist ve Anti-federalistlerin temsil ettikleri düşünceler de her zaman Amerikan siyaset sahnesinde rol almış ve savundukları idealler günümüz Amerika'sının oluşmasını sağlamıştır. Geçmişe bakıldığında o dönem Amerika için, bu iki adama da sahip olmak ve sırası geldiğinde bu iki ayrı inancı birleştirerek ortaya bir uzlaşma çıkartabilmek gerçek bir başarıdır.

Bu araştırmanın amacı, 1776'da bağımsızlığın ilanını takiben başlayan ilk anayasa tartışmaları ile siyasetin partilere ayrılması sonucunu doğuran süreçte, Thomas Jefferson ve Alexander Hamilton rekabetinin, Amerikan devlet yapısını, fikri ve siyasi anlamda nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır. Jefferson ve Hamilton'ın bakış açıları, kalemlerinden çıkan farklı yazıların karşılaştırılması vasıtasıyla ortaya konulmuş ve sahip oldukları farklı perspektifler doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. (Kuzu 2013, s. 109) Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde tezin konusu, önemi, amacı, yöntemi ve literatür taraması sonuçlarını sunan giriş kısmı bulunmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde Jefferson ve Hamilton'ın yaşamlarına, şahsi fikirlerine ve Birleşik Devletler'e yaptıkları katkılara değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde Jefferson ve Hamilton rekabeti özelinde yeni Amerikan ulusunun inşası, Federalizm, Federalist ve Anti-federalist görüşlerin çatışması ve neticesinde ortaya çıkan farklı ideolojiye sahip iki parti ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise güçlü bir devlet için verilen ödümler ve bu çerçevede sağlanması başarılı uzlaşılara atıfta bulunulmuştur. Çalışmanın beşinci bölümünde Jefferson ve Hamilton'ın görüşleri, kalemlerinden çıkan farklı yazıların karşılaştırılmasıyla ortaya konulmuş ve sahip oldukları farklı perspektifler incelenmiştir.

Tez çalışması kapsamında literatür taraması gerçekleştirilmiş ve bu hususta konuya ilişkin kitap, makale, tez, risale, mektup, internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Araştırmanın sınırlandırılması, Jefferson ve Hamilton'ın fikirleri çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluş dönemi üzerinden belirlenmiş, çalışma içerisinde yalnızca; Jefferson ve Hamilton'ın yaşamlarına, şahsi fikirlerine ve Birleşik Devletler'e yaptıkları katkılara değinilerek, bu veriler ışığında Jefferson ve Hamilton rekabeti yörüngesinde yeni Amerikan ulusunun inşasına, Federalist ve Anti-federalist görüşlere, farklı ideolojilere sahip iki kurucu partiye ve verilen ödümler ile sağlanan uzlaşılara değinilmiştir. Bu hususlar üzerinde etkili olan faktörler inceleme kapsamı içerisine alınmış olup, Amerikan siyasi sistemi içerisinde yer edinmiş diğer konular ele alınmamıştır.

Literatürde Jefferson ve Hamilton rekabeti ile onların fikri ve siyasi çatışmaları doğrultusunda Amerikan halkına bırakılmış miras hususunda yazılmış olan çeşitli kitap ve makaleler bulunmaktadır. Özellikle Amerikan Devrimi ve kuruluş yılları konusunda çalışmalar yapan tarihçi yazar John E. Ferling, Jefferson and Hamilton: "The Rivalry That Forged A Nation" ile "Adams vs. Jefferson: The Tumultuous Election of 1800" eserlerini kaleme alırken hem Jefferson hem de Hamilton üzerine derinlemesine yazılmış en değerli incelemelerden bazılarını ortaya koymuştur. Tarihçi ve yazar Howard Zinn ise "Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi" kitabında, Colomb'un kıtayı keşfiyle başlayan Amerikan serüvenine farklı bir bakış açısı sunarken modern Amerika'nın kuruluşuna da ışık tutmaktadır. Öyle ki Amerikan tarihçisi ve gazeteci Joseph Allan Nevins "Hamilton Fish; The Inner History of the Grant Administration" eserini kaleme almış, aynı zamanda Henry Steele Commager ile "ABD Tarihi" adlı kitabın yaratıcısı olurken döneme ait farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Kâşif, yazar ve diplomat James W. Davidson, "Kısa Amerika Birleşik Devletleri Tarihi" adlı eseriyle Jefferson ve Hamilton'ın yaşadığı dönemi yazıya dökmüştür. Aynı zamanda, bu çalışmada çokça; 19. yüzyıl tarihi üzerine çalışmalar yapan Julie M. Fenster'in "Jefferson's America", Richard Sylla'nın "Hamilton" ve Roger George Kennedy'nin "Burr, Hamilton and Jefferson" adlı kitaplarından faydalanılmıştır.

Yerli kaynaklarda ise Süha Atatüre'nin "Amerika Birleşik Devletleri'nin Siyasi Yapısı" adlı eseri Amerikan siyasi yapısına dair incelemelerde bulunarak Amerikan federal sistemine yer vermiştir. Türkkaya Ataöv'ün "Amerikan Başkanları" kitabı Thomas Jefferson'ı ele almış ve onun başkanlık dönemine ışık tutmuştur. Kubilay Çelik'in "Amerika Başkanlık Sistemi" isimli eseri ise yine federal sisteme ve eyaletlerin yapısına yer vererek sadece dünün değil, bugünün Amerika'sının da anlaşılmasına yardımcı olmuştur.

Bunun dışında; Yavuz (2014) tarafından ele alınan "Amerikan Siyasi Partileri" adlı makalede 1790 yılında Hamilton'ın ilk Amerikan siyasi partisi olan Federalist Parti'yi kurması akabinde 1791'de karşısında Jefferson ve Madison liderliğinde Demokratik Cumhuriyetçi Parti'nin ortaya çıkması sürecini takiben günümüzde var olan partilerin fikri kökenleri ele alınmıştır. Türe'nin (2019) "Amerikan Tarihini Farklı Okumak:

Kuruluş ve Anayasa Tarihine Alternatif Bir Bakış makalesi” ile Yegin’in (2011) “Amerikan Federalizminin Dünü ve Bugünü” adlı çalışmasında; federal hükümet yapısı, yasama, yürütme ve merkezi yönetim gibi konular ele alınmıştır.

Önemli bir diğer husus ise Jefferson ve Hamilton’ın da kendi yazılarıyla literatüre katkıda bulunmuş olmasıdır. Bu farklı bakış açılarına sahip iki lider; mektuplar, risaleler, bildirgeler ve makalelerle kendi fikir ve görüşlerini kaleme almıştır. Buna Hamilton’ın Federalist Yazılar’daki payı ve Jefferson’ın Bağımsızlık Bildirgesi’ndeki rolü birer örnektir.

İncelenen sayısız arşiv ve yapılan araştırmalar sonucunda; Amerika’nın köklerinin nasıl oluştuğuna, ne şekilde günümüze dek uzandığına ve tüm bu süreçte hangi etkenler ve faktörlerin etkisi altında kaldığına, Hamilton ve Jefferson’ın bu yeni yeşeren genç devletin oluşumunda ne denli bir paya sahip olduğu hususunda eşsiz bilgilere ulaşılmıştır.

2. THOMAS JEFFERSON VE ALEXANDER HAMILTON'IN HAYATI

Çalışmanın bu bölümünde, sonraki bölümlerde incelenecek fikirlerin altyapısını hazırlamak adına Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşu itibariyle ülkenin başkanı olan George Washington'ın kabinesinin ilk Dışişleri Bakanı olan Thomas Jefferson'ın hayatına, siyasi kariyerine ve ABD'nin üçüncü başkanı olduğu esnadaki icraatlarına kısa bir şekilde değinildikten sonra, yine kabinenin ilk Hazine Bakanı olan Alexander Hamilton'ın yaşamı, askeri başarıları ve düşünce yapısı ele alınmaktadır.

2.1 THOMAS JEFFERSON

Thomas Jefferson, 13 Nisan 1743'te Shadwell, Virginia'da dünyaya geldi. Eğitimini 1762'de William ve Mary Koleji'nden mezun olarak tamamladı ve 1767'de avukatlık yapmaya başladı. 1769-1774 yılları arasında House of Burgesses'de, 1775-1776 yıllarında Kıtasal Kongre'de ve 1776-1779'da Virginia House of Delegates'de görev yaptı. 1779-1781'de Virginia valiliğini üstlendi ve 1783-1785'te yine Kıtasal Kongre'de görev aldı. 1785-1789'da Fransa elçiliğini yapan Jefferson, 1790-1793'de Washington'un dışişleri bakanı oldu. 1797-1801'de başkan yardımcısı, 1801-1809'da ise bizzat başkan oldu (Wilson 2017, s. 13).

2.1.1 Thomas Jefferson'ın Hayatı

Amerika'nın üçüncü başkanı Thomas Jefferson, Amerikan demokrasisinin en ateşli savunucusu olduğu kadar modern liberalizmin de öncülerinden biri olarak anılmaktadır. Babası Peter Jefferson (1707-1757) sulh hâkimi olmadan önce mühendislik yapmış, bir süre İngiliz kralına hizmet etmiş ve o zaman İngiliz sömürgelerinin en gözde ailelerinden sayılan Randolph'ların kızı ile evlenmiştir. Albermarle country, Shadwell, ise o devirde sınır bölgesi sayılmaktaydı ve orada birkaç aristokrat aile lüks bir hayat sürmekteydi.

Randolph ailesinin aksine, Peter Jefferson oldukça demokrat düşüncelere sahipti. Thomas Jefferson düşüncelerini babasından miras almıştı.¹

Jefferson yirmi yaşında Williamsburg'daki William ve Mary Kolejin'den başarıyla mezun oldu. Burada Latince, Yunanca ve Fransızca öğrendi, kısa zaman sonra da iyi seviyede İspanyolca ve İtalyanca da konuşabilir hale geldi. Ayrıca olağanüstü kuvvetli bir matematik zekâsı vardı. Bütün ömrü boyunca ilime bağlı kaldı ve pek çok yerli, yabancı ilim insanları ile mektuplaşmayı hiç bırakmadı.²

Gençliğinde eğlence oyunlarına, kır ziyafetlerine ve dans etmeye giderdi. Piyano çalmak, vahşi hayvanların yaşamlarını gözlemlemek ve ata binmek en büyük hobileri arasındaydı. Bilhassa Ossian olmak üzere; Sterne, Smollet ve Fielding'in tarzında romanlar okumayı severdi. Tabiata ve kitaplara olan düşkünlüğü ömrü boyunca devam etti. Yarım düzine dili konuşabiliyordu. Matematik, mekanik, mimari, müzik, hukuk, idare ve kadastro eğitimi görmüştü. İnanılmaz bir kütüphanesi ve dikkate değer bir basılı resim koleksiyonu vardı. Ünlü evi Monticello'nun ve Virginia Üniversitesi holünün mimarisini belirledi, planlarını çizdi. Konuşmayı seviyordu. Konuştuğu vakit derinliği ve çok yönlülüğü hemen fark ediliyordu. Genellikle evinde çok sayıda misafir ağırlıyor olurdu. Bilgili bir zenciyle konuşurken bir Avrupalı'ya gösterdiği aynı nezaketi ve sıcaklığı görebilirdiniz. Tüm hayatı boyunca mümkün olduğunca çok insana temas etmeye ve her daim özgürlük ve serbest yaşamı savunmaya çalıştı (Nevins 2019, ss. 164-165).

Jefferson'ın aynı zamanda muhteşem bir kalemi vardı. Ancak topluluklara seslenme ve konuşma yapma konusunda da bu yeteneğini sürdürdüğünü söylemek pek mümkün değildi. Hatta topluluk önünde konuşmaktan nefret ederdi (Rubenstein 2019, s. 61).

William ve Mary Koleji'ni bitirir bitirmez bir avukatlık bürosuna giren Jefferson, beş yıl sonra 1767'de Virgina barosuna kabul edildi. Yedi yıllık avukatlığı sırasında kendi zamanının şartlarına göre çok iyi bir mebla olan üç yüz Sterlin'e varan sürekli bir gelir elde etti. Buna ek olarak, koleksiyon yapma sevdası sayesinde Virginia eyaletine ait bütün

---

¹ Tarık Boz, Mücahit Er, Ercan Gören ve Tarık Öñiz, Thomas Jefferson, s. 2.
https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson, (04.04.2020).

² A.g.e.

resmî belgelerin arşivlenip muhafaza edilmesini sağladı. Jefferson yaradılış itibar ile atılğan bir insan olmamasına rağmen mesleğinde çok başarılı oldu. Avukatlık alanındaki muvaffakiyetlerini derin bilgisine ve çalışkanlığına borçluydu. Avukatlık mesleği boyunca Jefferson'u en çok ilgilendiren husus kanunlarının kötüye kullanılması ve bunu önleme yolları oldu. Bu sebeple ülkesinin değerlerini savumak için 1774'de avukatlık işini bırakıp siyasete atıldı.³

Kamu hizmetine sulh hâkimi olarak başladı ve önce Yasama Meclisi'nin başına geçti. Jefferson, 1769 da Virginia eyalet meclisine, *Houses of Burgesses*, seçildi. Bu esnada devletin fertlerle vicdan hürriyeti hakkı tanınması, ailede doğan ilk çocuğa tanınan ayrıcalıkların kaldırılması, esirlerin tedrici olarak serbest bırakılması, ceza kanununda düzenlemelerin yapılması gibi konularda mücadele verdi. Meclisin her daim etkili bir üyesi oldu. Ancak yine de Jefferson'un mecliste yankı uyandıran bir nutuk verdiği pek görülmemiştir. Çünkü yumuşak başlı, naif ama kararlı karakteri hararetli tartışmalara taraftar olmasını hep engelledi. John Adams'ın dediği gibi sessiz bir parlamento üyesi olmakla beraber Komisyon'da ve özel buluşmalarda açık sözlü, cana yakın, kararlı ve seri konuşan biriydi. Bu özellikleri onun kısa zamanda otoritesini herkese kabul ettirmesini sağlamıştı. Fakat Jefferson'ın gücünün en büyük kaynağı ise kalemiydi. 1774'ten itibaren Amerikan kolonilerinin bağımsızlığa ulaşması için girişilen çabaları bütün varlığı ile desteklemiş ve buna ithafen yazdığı yazılarında İngiliz parlemetosunun üstünlüğünü itham edici ve açık bir dille eleştirmiştir. Ona göre, İngiltere'den yeni dünyaya göç etmiş insanlar üzerindeki İngiliz otoritesi, İngiltere'den Danimarka'ya göç etmiş olanlar üzerindeki yetkisinden fazla olmamalıydı. Bu düşünceleri *A Summary View of the Rights Of America* adlı bir broşürde yayınladı ve yayınlanan fikirleri halk üzerinde derin bir etki uyandırdı. Aynı zamanda, bu broşür sayesinde Jefferson, ihtilalsin ön planda gelen liderleri arasında yer almaya başladı ve ona daha sonraları Bağımsızlık Bildirgesinin kaleme alma şerefini verdi. İngiltere ve Amerika arasındaki anlaşmazlıklar artınca, Jefferson İngiliz otoritesine karşı ileri sürülen şikayetleri müzakere etmek üzere 1774 de birinci Kıtasal Kongre'ye davet edildi. Sonrasında Jefferson bu meclise de üye seçildi.

---

³ A.g.e.

Ancak İkinci Kıtasal Kongre'ye de üye seçilmiş olsa da Bağımsızlık Bildirgesini kaleme almak için Kongre'ye olumsuz cevap verdi.⁴

O zamanlar Washington ve Kıta Kongresi liderlerinin kaygılarını tam olarak anlamakta zorlanıyordu. Daha ziyade kendilerinden beklenen tüm istekleri yerine getirmenin eyaletler için ne kadar güç olduğunu düşünmekle meşguldü. Ancak Fransa elçiliği yaptığı sırada Amerika'nın borçlarını ödemesi hususunda bizzat kendisi baskıya uğradı. Bu gibi deneyimler yaşadıktan sonra Jefferson güçlü bir merkezi hükümetin dış ilişkilerde ne denli kıymetli olabileceğini anladı. Fakat yine de birçok noktada hükümetin fazla dinamik ve fazla güçlü olmasını katiyen istemiyordu. Hatta bu sebeple zayıf Konfederasyon Maddelerinin muhafaza edilmesini de destekliyordu. Güçlü bir hükümetin insanları baskı ve esaret altında tutacağından korkuyordu. Korktuğu şey; İngiliz Krallığı, kilise kontrolü, servetin meydana getirdiği eşitsizlikler ve toprak aristokrasisiydi. O hem demokrat hem de eşitlikçiydi. Zira eşitsizliğe mahal veren şehirlerden, büyük endüstriyel firmalardan, bankalardan ve iktisadi teşekküllerden hoşlanmıyordu. Jefferson, uzun zaman boyunca, çiftçi bir ulus olarak kalırsa ülkesinin çok daha mutlu olacağına inansa da hayatının son yıllarında bağımsız bir ekonomiye sahip olmak için endüstrileşmenin zorunlu olduğunu kabul etti (Nevins 2019, ss. 165-166).

1801'de Jefferson'ın başkanlık makamına gelmesi Amerika'da gerçek demokrasinin işleyişini ortaya koymuştur. Jefferson'ın göreve başlarken yaptığı konuşma ise muazzamdır. Onun hitabesi aslında bir nevi sıcak bir uzlaşma teklifiydi. Başkanlık adaylığı sırasında o kadar şiddetli saldırı ve suçlamalara maruz kalmıştı ki o zamanlar birçok kişi onun tehlikeli bir radikal devrimci, ateist hatta anarşist olduğuna inanıyordu. Jefferson, Amerikan vatandaşlarına siyasi hoşgörüsüzlüğün dini hoşgörüsüzlük kadar kötü olduğunu unutmamalarını telkin etti. Hükümeti işler kılmak, Birliği korumak ve ulusal kaynakları geliştirmek de en büyük öncelikler olmalıydı. Jefferson'a göre hükümet; halk arasında düzeni korumalı, onları kendi yaşamlarını kurma ve çalışma teşebbüslerinde serbest bırakmalı, işçinin hakkını işçiye vermeli, ileri görüşlü ve tutumlu olmalıdır. Aynı zamanda da her zaman eyaletlerin haklarına saygı göstermelidir. Bütün

---

⁴ A.g.e., s. 3.

uluslarla samimi ve açıklığı dayanan dostluklar kurmalı fakat hiçbiriyle sıkı sıkıya ittifaklar yapmaya çalışmamalıdır. Son olarak da “*Anayasa’nın sağladığı tam güç ve kudret dairesinde*” Birliği desteklemeyi, “*sivil otoritenin askeri otoriteler üzerinde üstünlüğünü*” korumayı ve devrime karşı genel seçimleri tek hakem olarak savunmayı vadetti (Nevins 2019, ss. 175-176-177).

Son derece donanımlı bir adam olan Jefferson, Amerikan başkanları arasında en yetenekliydi. Devrimci, devlet adamı, filozof, mimar, müzisyen, kaşif ve yazardı (Vincent Wilson 2017, s.12). İki dönem süren başkanlığı boyunca Federalistler döneminden kalan birçok teşrifat ve süsü kaldırarak daha demokratik yöntemleri teşvik etti. Bu kapsamda haftada bir verilen kabullerden vazgeçildi. Akabinde *zat-ı devletleri* gibi şeref unvanları da kaldırıldı. Jefferson için halk baştan ayağa önemliydi. En basit kademedeki yurttaş da en yüksek kademedeki memur da eşit derecede saygıya layıktı. Alt tabakada bulunanlara, halkın işlerinin emanet edildiği memurlar gözüyle bakılmasını öğretti. Ziraatı teşvik ederken bir yandan da Kızılderililerin toprak haklarını satın alarak onları batıya göçe teşvik etti. Bu şekilde oradaki arazilerin iskanını sağlamış oldu. Aynı zamanda liberal bir vatandaşlık yasası çıkararak Amerika’ya göçü teşvik etti. Çünkü bu toprakların baskı altındaki insanlar için sığınılacak bir ülke olması gerektiği inancındaydı. Diğer uluslarla barış içinde yaşamaya çalıştı. Çünkü savaş demek; hükümet giderlerinin ve vergilerin arttırılması, özgürlüklerin ise azaltılmasıydı. Jefferson, yeni Hazine Bakanı Albert Gallatin’i atayarak ondan masrafları azaltmak ve borçları ödemek için yöntemler geliştirmesini istedi. Nitekim 1806’da ulusal gelir 14.500.000 dolar, masraflar 8.500.000 dolar yani elde kalan fazlalık 6.000.000 dolardı. Devlet borçları 70 milyonun altına düşmüştü. Halk mutlu ve memnundu. Eyaletler oy vermek ve memurluk yapmak için mülk sahibi olma şartını tek tek kaldırıyordu. Suçlular ve borçlular hakkında da daha insani yasalar yürürlüğe girmeye başlamıştı. Fakat sonuç olarak Jefferson, hükümeti yetkilerini azamiye çıkarmış bir şekilde ve kapıda nefretle kaçındığı savaş beklerken makamının görev süresini doldurmuş ve başkanlık koltuğunu devretmiştir (Nevins 2019, ss. 175-176-177).

Bu alandaki gayretleri hemen meyve vermeyince, 1776 Ekim ayında tekrar Virginia Meclisi’ne döndü. 1779’da Güney eyaletlerinin verdiği çetin mücadelelerin tam ortasında Jefferson, Virginia valisi olarak hizmet vermeye başlamıştı. İkinci dönemi sırasında valisi

bulunduğu eyalet, Virginia, İngiliz kuvvetleri tarafından işgale uğradı ve Jefferson yeteri kadar direniş göstermediği sebep gösterilerek itham edildi. Bu durum karşısında Jefferson görevini bırakarak yeniden meclise döndü. Bu sırada hastalanan ve ölen karısının acısı sebebiyle kamu hizmetinden tamamen çekilmeyi de düşündü. Yine de tam bu zamanlarda “Virginia üzerinde” notlar adlı eserini kaleme aldı.⁵

Jefferson 1784-1789 yılları arasında, önce Benjamin Franklin ve John Adams’a yardımcı olmak üzere Avrupa devletleriyle müzakereler yapmak üzere Fransa’ya, daha sonra ise 1785-1789 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri’ni temsil etmek üzere Paris’e gönderildi. Bahsi geçen yıllarda görevleri gereğince Avrupa’ya uzun seyahatlere çıktı. Fransa’da ise oldukça seviliyor ve tanınıyordu.⁶

Amerika’ya döndüğünde Başkan George Washington, Jefferson’a yeni hükûmette dışişleri bakanlığını teklif etti. Jefferson bu teklifi istemeyerek kabul etse de Amerikan anayasasının en büyük eksiği sayılan “insan hakları” onun kabine üyeliği sırasında gösterdiği gayretler sonucunda anayasa metnine eklendi. O sırada hükümetin maliye bakanı ise Alexander Hamilton’du. Hem mizaç hem de siyasi görüş bakımından birbirinin tam zıttı sayılan bu iki önemli adam uzlaştırılmaz bir husumet içine düştü. Böylece çok geçmeden her ikisinin de etrafında toplanan taraftarlar Demokrat ve Federalist partilerin odakları haline geldiler. O zamandan bu yana, temsil ettikleri fikir ve görüşler Amerikan siyasi yapısının mihenk taşları arasında girdi. Kısacası Hamilton’un hükümetin daha güçlü ve yetkili olması gerektiği kanaati ile Jefferson’ın demokrasi bazlı anti merkezîyetçi bakış açısı her çarpışadurdu.⁷

4 Temmuz 1826 tarihinde, Bağımsızlık Bildirgesi’nin ilan edilmesinden tam elli yıl sonra hem John Adams hem de Thomas Jefferson hayatını kaybetti (Davidson 2017, s 160). Jefferson her zaman bir aksiyon adamından çok düşünce adamı oldu. Virginia valiliği görevini bırakırken gözden düşmüş bir devlet adamıydı. Lakin görevindeki başarısızlığı

---

⁵ A.g.e., s. 4.

⁶ A.g.e.

⁷ A.g.e., s. 5.

oldukça abartıldı. Dışişleri Bakanlığı sırasında da her ne kadar doğru politikalar izlemiş olduğundan bahsetmek mümkünse de bu alanda özel bir başarı gösterdiğini söylemek pek de mümkün değildi. Amma velakin siyasi bir düşünür ve yazar olarak kendi kuşağı içinde eşsizdi. Mezar taşına yazılacak metne dair düşüncelerini belirtirken bulunduğu makamları ve yaptığı işleri değil, düşünce tarihine kazandırdığı üç büyük edininin yazılmasını önerdi. Bugün mezar taşında; “*Burada Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nin Din Özgürlüğüne dair Virginia Kanunnamesi'nin yazarı ve Virginia Üniversitesi'nin babası Thomas Jefferson yatmaktadır.*” yazar (Nevins 2019, s. 164).

2.1.2 Amerikan Başkanlığı

Jefferson'un ilk başkan adaylığı olan 1796 seçimlerinde 71 oyla John Adams başkan olmuş, yani Jefferson 68 oy almıştı. Nitekim 138 seçicinin yüzde 40'ı kendi partilerindeki adaylara oy vermemişti bile. Yani Amerikan siyasal sahnesinde artık federalist bir başkanın yanında cumhuriyetçi bir yardımcısı vardı (Ataöv 2009, s.31).

1800 yılında yapılan seçimlerde; Adams 65 oyda kalırken, Jefferson ve Burr 73'er oy almıştı. Federalistler, yani merkezîyetçi hükümet taraftarı olan partinin adayları yenilince, yeni başkan iki cumhuriyetçi adaydan biri olacaktı. Ancak Jefferson o gün itibariyle kendini devlet başkanı saymış, rakibi Aaron Burr'un başkan yardımcılığını tebrik etmişti. Oysa ki Burr savaş meydanını kolay kolay terk etmeye yanaşmıyordu. İkinci kez yapılacak olan başkanlık seçimine kadar sessizce bekledi. Seçmenlerin oylarını ikinci kez kullanmasının akabinde sekiz oy Jefferson'a, altı oy da Burr'a çıkmıştı. Fakat adaylardan birisinin seçilebilmesi için dokuz oya ihtiyaç vardı. Meclis ertesi sabah sekize kadar ara vermeden oturumu sürdürdü. Oylama yirmi yedi kere yapıldı ama farklı bir sonuç elde edilemedi. Oturuma iki gün ara verildikten sonra seçmenler yeniden toplanıp iki defa daha oylama yaptı, fakat çıkmaz çözümedi. Bir gün sonra yani Cumartesi günü yapılan üst üste üç oylama yine sonuç vermedi. Pazartesi de pazarlıkla geçti ve nihayet Salı günü iki çekimser kalan seçmene, yani devlete karşılık on devlet Jefferson'u desteklemeye karar verdi.⁸ Cumhuriyetçi Parti'den her seçicinin iki oy hakkına sahip

---

⁸ A.g.e., ss. 6-7.

olması uzun süre eşitliğin bozulmasını engellemiştir. Bu duruma çözüm için çoğunluğun Federalistlerin elinde olduğu Temsilciler Meclisinde oylamaya gidilmiş, bu durum ise bazı gizli anlaşmalara sahne olunmasına sebebiyet vermiştir. Sonuç olarak Jefferson, Hamilton'un kurduğu bankayı sürdüreceğine, ulusal borç için para bulacağına ve kimi Federalistleri işten çıkarmayacağına söz verdi ve dört Kongre Üyesi'nin oyuyla başkan oldu (Ataöv 2009, s.34). Oysa ki bazı Federalistler Jefferson'a oy vermektense iç savaş çıkartmaya razı olduklarını dile getirmiş ancak "*Dünya 'da nefret etmem gereken bir insan varsa o da Jefferson'dır*" diyen ezeli düşman Hamilton ise bu görüşlere şiddetle karşı çıkmıştı. Çünkü ona göre Burr çok daha güvenilir ve kaypak bir politikacıydı. Sonuç olarak Hamilton'ın planı işe yaramış ve Federalistler Jefferson'a ihtiyacı olan oyu vermişti (Davidson 2017, s 147).

Bu denli çekişmeli geçen bir seçim sonrası Jefferson'ın mektuplarında şu satırlara rastlanmaktadır: *«İçinde yaşadığımız toplumun üyeleri arasında ahengi yeniden kurabilirsek boşa yaşamamış oluruz. Tek ümidim onlara, bazıları tarafından yeteri kadar saygı ile karşılanmayan cumhuriyetçi prensipleri benimsetmektir.»*⁹

1800'de Thomas Jefferson'un başkanlık makamına seçilmesiyle birlikte ABD'de yönetim ilk defa bir partiden başka bir partiye geçmişti. Jefferson, kendinden önceki düzende başka bir parti tarafından atanmışlarla dolu bir kamu yönetimini miras almıştı. Bunun doğal bir sonucu olarak partisinden bazı kişiler kamu kurumlarına atanma beklentisi içine girmişlerdi. Dolayısıyla Jefferson da destekçilerini kamu hizmetlerine atamanın bir yolunu bulmak zorundaydı. Öteki taraftan kamu görevlilerini toptan yenilemek gibi bir niyeti asla yoktu (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 29).

Jefferson, hem kamu yönetimini kendi partisine daha duyarlı hale getirmeli hem de yönetimde bir tür istikrar sağlamalıydı. Bunun için kamu görevlerine kendi destekçilerini atamayı tercih etti ve bunu yumuşak bir şekilde yaptı. Özellikle yüksek mevkilere Cumhuriyetçileri atadı. Partizan konuların dışında atamalarını yaparken Jefferson

---

⁹ A.g.e.

Federalistlerin standartlarını kullanmaya devam etti. Washington döneminde olduğu gibi kamu hizmetlerine atananlar kişiler çoğunlukla soylular ve toplumun önde gelen gruplarındandı. Yine de Jefferson döneminde alt kademe atamalar tarım kesiminin çıkarlarını temsil edecek şekilde gerçekleşti ve tarım kesiminin çıkarlarına daha fazla önem verildi. Ama diğer atamalar Federalistlerin yaptıkları gibi aristokrat sınıftandı. Aynı zamanda bu dönemde gerçekleştirilen pek çok atama Cumhuriyetçilerden oluşmaktaydı (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 29).

Jefferson'un başvurduğu bir diğer yöntemse personel sayısının azaltılmasıydı. Cumhuriyetçiler "büyük devlet" denen şeye güvenmiyorlardı. Bu nedenle çalışan sayısını kadroları birleştirerek ya da bazı kadrolara atama yapmayarak azalttılar. Sonrasında kamu hizmetlerine üst sınıflardan ve genellikle Cumhuriyetçi partiden olanlardan atama yaparak Madison ve Monroe, Jefferson'ın geleneğini devam ettirdiler. Aynı zamanda, Jefferson dengeyi sağladığı ve partizan eylemler de azaldığı için kamu hizmetlerine partizan atamalar bu dönemde azaldı. Bu süreçteki önemli bir gelişme de 1820 tarihli "Görev Süresi Yasasının" kabul edilmesi ile görev süresininin dört yıla sınırlandırılmasıydı. Bu yasayla yeni gelen başkana yeni atamaların yolu açılmış oluyordu (Coşkun ve Dulkadiroğlu ss. 29-30).

Jefferson, 1804'teki seçimlerde Cumhuriyetçiler onu bir kez daha aday gösterdiğinde karşısında olan Federalist Charles Pinckney'i 162'ye 14 geriye bıraktı. Her ne kadar Federalistler Jefferson'ı "tanrı tanımaz, anarşist bir Fransız hayranı olarak tanımlıyor olsalar da seçim kampanyası boyunca karşı taraftan kendisine yöneltilen ithamların hiçbirini doğru çıkartmadı. Ne ülkeyi inançsız ve dinsiz bir hale soktu, ne Fransız Devrimi'nin kanlı çatışmalarının topraklarında meydana gelmesine yol açtı ne de yükselen tüccar sınıfın önünü kesti. Bir de tek bir damla kan dökmeden Fransızlardan "Louisiana" denilen devasa bir toprak parçasını yok parasına satın alıp Amerikan topraklarını ikiye katlamayı başardı (Ataöv 2009, s.34).

Jefferson ikinci başkanlığı seçimini birincisinden çok farklı olarak, kolaylıkla kazandı. Oldukça olumlu bir ambiyans içerisinde başlayan yeni dönem çok uzun sürmese de her şeye rağmen sonuna kadar partisinin idaresini elinde tutmayı başarmıştı. Hiç bir şekilde üçüncü defa başkan olmak istemediğini de, daha ikinci döneminin başında ilan etmişti.

1809'da özlediği sakin bir hayatına geri dönerken en çok güvendiği fikir arkadaşı Madison'u 122 oyla başkanlığına seçtirdikten sonra kamu hizmeti alanını terk etti.¹⁰

Jefferson'un idaresi sadeliği ve alçak gönüllülüğü ile ünlenmiştir. Başkanlık yeminini edeceği an dahi günlük bir elbise giymiştir. Amerikan kongre binasına araba ile gideceğine halkın arasında yürümeyi tercih etmiştir. Kongreyi resmi bir söylevle açacağı yerde, yazılı bir mesaj yollamayı alışkanlık edinmiştir. Eyalet valileri ile kendisi arasında bir protokol farkı gözetmez, doğum gününü gibi özel günleri resmi bir balo ile kutlamaya yanaşmaz, «Ekselans» gibi ünvanlardan ise hiç hoşlanmazdı. Jefferson'un esas prensibi eşitlikti. Bütün tembihlere rağmen Jefferson'a ilk ziyareti sırasında yaldızlı kıyafet ve kılıç kuşanmış halde giden bir kabine üyesi, Jefferson tarafından kasten sabahlık ve terlikle karşılanmıştır. Jefferson'un tüm gayesi hükümeti ve kamuoyunu gerçek cumhuriyete alıştırmaktı ve bu hususta hiç bir sosyal farklılaşmaya yanaşmıyordu.¹¹

Jefferson, başkanlık döneminde Amerika kıtasında genişleme politikası izledi. I. Napolyon'un Louisiana topraklarını satışa çıkararak Kuzey Amerika'daki hırslarından vazgeçtiğinde Jefferson buradaki fırsatı ve tehlikeyi gördü. Bu olağanüstü fırsat sayesinde, Louisiana dönüm başına birkaç sent fiyatla satın alındı ve ABD'nin toprakları neredeyse iki katından fazla genişledi. Aynı zamanda da burada olası bir İspanyol tehditini de bertaraf etmiş olmuştur. Jefferson, böyle bir yürütme gücünün uygulaması için kuralları genişletti. Ayrıca Florida'yı İspanya'dan almak için de fırsatlar aradı ve bilimsel ve siyasi nedenlerle Meriwether Lewis ve William Clark'ı kıtanın doğusuna, keşif gezisine gönderdi.¹²

2.1.2.1 Louisiana'nın Satın Alımı ve Lewis ve Clark Keşifleri

Mississippi Nehri'nin batısındaki bölge ve nehrin ağzındaki New Orleans limanı uzun zamandır İspanya'nın elindeydi. Ancak Napoleon, Jefferson başkanlığa seçildikten bir

---

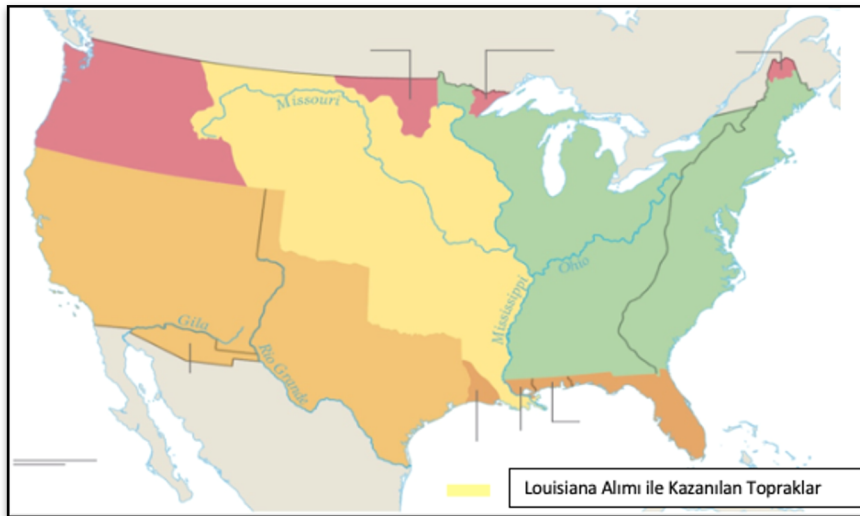
¹⁰ A.g.e., s. 9.

¹¹ A.g.e., s. 10.

¹² Bernard A. Weisberger, The United States from 1789 to 1816, <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Jeffersonian-Republicans-in-power>, (28.03.2020)

müddet sonra, İspanya'yı Louisiana denilen büyük toprak parçasını Fransa'ya geri vermeye zorladı. Bunun akabinde ise Amerikalılar büyük bir öfke ve endişeye kapıldı. Çünkü New Orleans, Mississippi ve Ohio vadilerinde yetiştirilen ürünlerin ihracatı için hayati bir limandı. Dünyanın en güçlü imparatorluğuna sahip olan Napoleon'un Birleşik Devletler'in hemen batısında, kuzeydeki Anglosakson hakimiyetine denk bir koloni kurma ihtimali Amerikalıların hem ticaret haklarını hem de güvenliklerini tehdit ediyordu. Aslında Napoleon için de Louisiana bir nevi "sorun" demektir. Çünkü aynı anda imparatorluğundaki isyanlarla, asilerle, sarıhumma hastalığıyla ve İngilizlerle olan gerilim ile uğraşıyordu. Bu nedenle hazinesini doldurmak, Louisiana topraklarını İngiliz elinden uzaklaştırmak ve Amerikalıların dostluğunu kazanmak için Napoleon en iyi yolun bu olduğuna karar verdi. 15 milyon dolar karşılığında bu devasa büyüklükteki toprak parçası Birleşik Devletler'in oldu. Ancak şu bilinmelidir ki Jefferson bu toprakları satın alırken Anayasa'nın limitlerini olabileceğinden fazla zorlamıştır. Öyle ki Kongre'nin onayını almadan hareket etmiştir. Zira Anayasa'da hiçbir madde yabancı topraklarının satın alınmasına izin vermiyordu. Şekil 2.1'de görüldüğü gibi Jefferson bu hareketle sadece bir milyon mil kare toprak elde etmemiş bir de New Orleans limanını da almıştı. Bu şekilde Kuzey Amerika kıtasının da bütün merkezi nehir sistemini kontrolü altına almıştır (Nevins 2019, ss. 177-178-179). Bu anlamda Jefferson'ın da zaman zaman Hamilton'ın tezlerine yaklaşmış olduğunu söylemek bir anlamda mümkündür.

Şekil 2.1: Louisiana alımı ile kazanılan topraklar

Kaynak: National Geographic

Yani Jefferson, döneminde tek bir kurşun dahi atmadan bahsi geçen Amerika Birleşik Devletleri topraklarını iki katına çıkartmıştı. Fırsatı görmüştü ve bu büyük toprak parçası için anlaşma yapmadan önce bu bölgeye yaveri Yüzbaşı Meriwether Lewis ve Subay William Clark'ı bir keşif gezisi yapmaları için göndermişti. Ancak 1803 yılında bu toprakları keşfetmek pek de kolay ve güvenli değildi. Kuzey Amerika'nın büyük bölümünde yaklaşık 130.000 kişi çiçek hastalığı yüzünden hayatını kaybetmişti. Çok da uzak bir zamanda gerçekleşmeyen Bağımsızlık Savaşında 8.000 kişinin öldüğü göz önünde bulundurulduğunda krizin ciddiyeti anlaşılabilir. Bunun üzerine bir de Yedi Yıl Savaşları ve Bağımsızlık Savaşı'nda evlerini terk ederek göç etmek durumunda kalmış büyük bir popülasyon söz konusuydu. Lewis ve Clark'ın keşif birlikleri üç yıl boyunca teknelerle Missouri Nehri'nden yukarı çıktı, Rocky dağlarını aştı, Columbia Nehri'ni aşağı doğru takip ederek Pasifik Okyanusu'na ulaştı ve nihayetinde eve döndüler. Dönüşlerinde çizdikleri 140 adet haritayı yanlarında getirdiler. Yolculukları esnasında iki düzine Kızılderili ulusu ile tanıştılar. Çeşitli hayvan ve bitkilerden numuneler toplayıp bunları Jefferson'a gönderdiler. Keşif grubundaki yalnızca bir kişi apandisit rahatsızlığı sebebiyle hayatını kaybetti. Bunun dışında keşifler Kızılderililerle savaşmaktan kaçındı ve dostane tavsiyeler veren halkların öğütlerini dinlediler (Davidson 2017, ss 155-156-157).

Dolayısıyla Jefferson'un devlet başkanlığında yaptığı ilk önemli hizmeti Fransa'dan Louisiana eyaletini satın alması demek mümkündür. Ancak bu durum daha sonraları Jefferson'un emperyalist bir politika güttüğü hakkındaki iddiaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Oysa ki Jefferson'ın bu konudaki eylemlerinin sebebi her şeyden önce ülkenin güvenliğini teminata kavuşturmaktı. Bunun için geniş bir ödenek ayırmaya yanaşmayan Kongre'ye 15 Aralık 1802'de İspanyol hakimiyetinde bulunan Louisiana bölgesinin son savaşta Fransa'ya terk edilmesi sonrası dış politika alanında cereyan edecek olan değişikliklerin Amerikan siyaseti üzerinde ağır bir yük teşkil edeceğini anlattığı bir mesaj yollamıştır. Bu şekilde Jefferson yaklaşan tehdidi haber verirken bir yandan da Monro ve Livingstone'u müzakerelere girişmek üzere Paris'e yollamış, öteki taraftan da anayasa ile kurulan yeni düzenin yeni toprakların satın alınmasına imkan

vermiyor oluşuna rağmen başarılı siyasi manevralarla meclisin iki gün içinde bu yeni anlaşmayı tasdik etmesini sağlamıştır.¹³

Jefferson kısa bir süre olsa da Birleşik Devletler'in "Atlas ve Mississippi Konfederasyonları" olarak ikiye bölünmesi fikrini göz önünde bulundurdu. Ama esasında Amerika'nın eşi benzeri görülmemiş bir özgürlük imparatorluğu olacağını hayal ediyor ve birliğin korunmasını arzu ediyordu. Ancak Louisiana topraklarının Birleşik Devletlere katılması, herkesin masada söz sahibi olmasını ve demokrasinin işleyişini kolaylaştıracağına zorlaştırdı. Bunun sebebi batıdan doğuya doğru gidildikçe konuşulan tüm farklı diller, var olan tüm farklı kültürler, Kızılderililer, göçmenler, yerleşimciler ve köleler olmak üzere birçok farklı etkendi (Davidson 2017, s 159).

1791'de Jefferson, devlet sınırları içerisinde yaşayan Kızılderililere müdahale edilmemesini ve onların topraklarına yerleşen beyazların da çıkartılmasını istemişti. Ancak beyazlar batıdaki topraklara yayılmaya devam etti. Bu da devlet üzerindeki baskılarını arttırdı. 1800'de Jefferson başkan olduğunda beyazların sayıları o kadar artmıştı ki, ortalama olarak her Kızılderili'ye bir beyaz düşüyordu. Şiddet olayları gerçekleşiyor ve bazı Kızılderili kabilelerin nakli konuşuluyordu. 1803'te Louisiana topraklarının alımının bu soruna da çözüm olacağını ummuştu (Zinn 2018, s. 102).

Sonuç olarak Jefferson, ilk başkanlık döneminin sonuna yaklaştığı zaman her şey iyi gidiyordu. Ünü her tarafa yayılmıştı. Başkan da her sınıftan insanı memnun etmek için canla başla çalışıyordu. İkinci dönemde de tekrar seçilmesine kesin gözüyle bakılıyordu. Nitekim de öyle oldu. Ancak yukarıda değinildiği üzere esas başarı, Hamilton'ın Burr gibi entrikacıların devletin birliğini bozmaya niyetlendiklerinden şüphe ederek Jefferson'ın arkasında durmasıyla gelmişti (Nevins 2019, s. 179).

---

¹³ Tarık Boz, Mücahit Er, Ercan Gören ve Tarık Öniz, Thomas Jefferson, s. 9. https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson, (04.04.2020).

2.1.2.2 Ambargo Yasası

Büyük Britanya ve Fransa arasında çıkan büyük çatışmadan kaçınmak isterken Jefferson, Federal otoriteyi ikinci kez olağanüstü bir biçimde kullanmıştır. Büyük Britanya Kara Avrupası'nın tek bir devlet tarafından yutulmasını önlemeye çalışırken, Birleşik Devletler de tarafsızlığını korumaya çalışıyordu. Savaş esnasında İngilizlerin izlediği stratejilerden biri de Napoleon'un imparatorluğunu ablukaya almak oldu. Çünkü ticaret en etkili silahlardan biriydi. Bu mücadele içerisinde Amerikan ticareti de oldukça büyük darbe aldı. Kısa süre içerisinde hiçbir Birleşik Devletler gemisi İngilizler tarafından alı konulmaksızın Fransa kontrolündeki bölgeyle ticaret yapamıyor ve Fransa tarafından zapt edilmeksizin İngilizlerle ticari ilişkilerini sürdürüyordu. Ticaret yapmak neredeyse imkansızdı. Bunun dışında İngilizler bir de yüzlerce Amerikan denizciyi zorla hizmetlerine almıştı. Tüm bu gelişmeler sonucunda nihayet Jefferson, Kongre'den Ambargo Yasası'nı geçirtti. Bu şekilde Büyük Britanya ve Fransa ile savaşmadan onları daha insafli hareket etmeye zorlayacağını umuyordu. Ancak dış ticareti tamamen yasaklayan bu yasa Amerikan halkı için ağır bir tecrübe oldu. New England ve New York'ta hoşnutsuzluklar artmış, nakliyatçılar iflas etmiş, ziraat ile uğraşanlar büyük zararlar etmişlerdi. Bir yılda Birleşik Devletler'in ihracatı eski hacminin beşte birine düştü. Ülkede sesler yükselmeye başlayınca Jefferson daha ölçülü önlemler almaya karar verdi ve Ambargo Yasası yerine bir "İlişkide Bulunmama Yasası" ilan etti. Bu yasaya göre İngiltere ve Fransa ile ticareti sadece tacizlerini durdurana kadar yasaklıyordu. 1810'da bu yasa kapsamında Fransa (her ne kadar Napoleon bu hususta aldatmacaya başvursa da) ile ticaret yeniden başladı. Ancak bu yasak Britanya ile sürdürülmeye devam etti (Nevins 2019, ss. 181-182-183).

2.1.3 Siyasi, Sosyal ve Dini Bakış Açısı

Jefferson başkanlığına şu uzlaşma çağrısı ile başladı: "*Hepimiz Cumhuriyetçiyiz, hepimiz Federalistiz.*"¹⁴ Jefferson'ın uzlaşma kültürüne atfettiği önem onun eşitlik ve özgürlük anlayışı ile halkın her tabanına erişme arzusunun hayatı boyunca perçinlemiştir. Öyle ki

---

¹⁴ Bernard A. Weisberger, The United States from 1789 to 1816, <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Jeffersonian-Republicans-in-power>, (28.03.2020)

kendi yemin törenine krem rengi bir at arabasıyla değil, sade bir vatandaş gibi yürüyerek gelmişti. O dönemde kaldığı pansiyonda akşam yemeği için salona giriş yaptığında kimse onu karşılamak için ayağa kalkmamıştı. Jefferson'ın da istediği buydu zaten. Başkan yardımcısı olduğu zamanda da genellikle masanın en sonunda, şömineye en uzak ve en soğuk köşede otururdu. Çünkü Cumhuriyetçi toplumların en önemli niteliği eşitlikçi olmalarıydı ve Jefferson da bunu herkese göstermek istiyordu. Jefferson, Kongre'ye hitaben yaptığı konuşmasıyla büyük tartışmalarla geçen seçim döneminin açtığı yaraları sarmak istiyordu. Bu yüzden rakiplerine onlara karşı herhangi bir konuda dargın olmadığına dair güvence verdi. Jefferson aynı zamanda içten içe siyasi partilerin zamanla kendiliğinden yok olacağını ümit ediyordu. Ancak iki parti arasındaki görüş ayrılıkları ve münakaşalar devam etti. Mesela Federalistler, sıradan Amerikalıların ulusal hükümetlerinin asaletini ve gücünü tecrübe etmeleri için başkanın gösterişli bir arabada seyahat ederek kendini göstermesinin gerekli olduğuna inanıyorlardı. Özellikle Hamilton'un görüşleri Jefferson'ınkilerin tam zıttıydı. Ona göre hükümet faal ve görünür olmalıydı. Halbuki Jefferson'a göre hükümet uzakta ve gözden ırak şekilde de faaliyetlerini sürdürebilirdi. Aynı zamanda Federalistler, güçlü bir ordu ve donanmanın kurulmasının Birleşik Devletler'in güçlü Avrupa ülkeleriyle rekabet edebilmesine olanak tanıyacak yegane şeylerden biri olduğunu düşünüyorlardı. Öte yandan Jefferson'a göre eski konfederasyona benzeyen fakat biraz daha küçük olan bir hükümet yapısı benimsenebilirdi. Başkanlık makamına oturduğunda donanmayı küçük bir gambot filosuna indirirken ordunun gücünü de yarı yarıya azalttı. Aynı zamanda da ülkeyi neredeyse herkesten ve her şeyden uzakta bir noktada, Columbia Bölgesinde, gözden uzak bir şekilde yönetiyordu (Davidson 2017, ss. 150-151).

Jefferson'ın savunmuş olduğu şeylerden biri de hükümet ile alakalı yeniliklerin önlenmesiydi. Aslında bu şu demektir; Birleşik Devletler'in kuruluşunda alınmış has ve hakiki kararların ve özellikle Anayasa'nın değiştirilmemesi gerektiğini düşünüyordu. Klasik-Cumhuriyetçi temellere dayalı olarak hazırlanmış bir Anayasa'da yapılacak olası yeniliklerin sadece kötüyü getireceğine inanıyordu (Read 2000, s. 125). Yine de çelişkilidir ki Jefferson'ın her yeni jenerasyonun 19 senede bir Anayasa Konvansiyonu düzenleyebileceklerine dair bir demeçleri vardır (Read 2000, s. 126). Aslında burada vurgulamak istediği eğer "değişiklik" gelecekse doğal hakların bir yansıması olarak,

geçmişteki otoriteden bağımsız bir şekilde, tamamen halktan gelmeliydi. Çünkü eğer hükümetten gelirse, bu karar yozlaşmış bir karar olurdu (Read 2000, s. 127).

Jefferson esasında yeni güç formları oluşturulmasına prensipte karşı değildi. Hatta Bağımsızlık Bildirgesiyle bunu kendi de yapmıştı. Hatta 1780'lerde bizzat güçlü bir merkezi yönetimi de desteklemişti. Onun sözünü ettiği durum hükümetin güç ve yetki alanının her zaman özgürlüklere doğru genişleyeceğiydi (Read 2000, s. 123). Yani biri genişledikçe öbürünü yutacaktı.

Jefferson'a karşı yöneltilen en büyük eleştiriler, davranışları, siyasi anlayışı, ahlaki görüşü ve dini kanaatlerinin Fransa'da geçirdiği senelerin etkisinde kalmış olduğu öne sürümünde dayanmaktaydı. Bu tespitin doğruluk payı elbette ortadadır. Dinine bağlı olsa da inançların tamamen kişinin vicdanı ilgilendiren meseleler olduğu kanısındaydı. Bu sebeple her türlü resmi dinin düşmanı sayılmaktaydı.¹⁵

Jefferson'ın eşitliği savunurken hayat boyu yüzlerce köleye sahip olması, mülklerin eşit dağılımından bahsederken kapitalist düzeni kendi hayatında sürdürmesi ve muhafazakar bir gündemi takip ederken dini özgürlüğü savunması bazen onu anlaşılması zor bir insan yapmıştır (Read 2000, s. 154).

Jefferson'un fikirlerinin çoğu insan hakları odaklıydı. Ancak buradaki çatışma onun birden fazla vesileyle köle ticaretini kaldırmayı önermesine rağmen köle sahibi olmaya devam etmesiydi. Jefferson, uygulamayı aşamalı olarak durduracak ayrıntılı bir teklif oluşturmayı planlamıştı. Virginia ekonomisini sarsmadan ve Amerikan yaşam tarzının kaldırabileceği şekilde Virginia'da yaklaşık 200.000 kölenin statüsünde bir değişikliğin gerçekleştirilemeyeceğine inanıyordu. Bunun yerine, belirli bir tarihten sonra doğduklarında tüm kölelerin çocuklarının özgür sayılmasını önerdi. Eğitileceklerdi ve yetişkin olduklarında, Virginia dışında, muhtemelen batıda uzak bir yerde bağımsız bir toplum kuracakları bir bölgeye yerleştirileceklerdi. Bu radikal bir plandı ve büyük ölçüde köle emeğine dayanan bir toplum için çok radikaldi. Zaten plan da hiçbir zaman uygulanmadı (Wagner 2004, s. 49).

---

¹⁵ Tarık Boz, Mücahit Er, Ercan Gören ve Tarık Öniz, Thomas Jefferson, s. 4. https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson, (04.04.2020).

Dolayısıyla Jefferson'ın hayatı boyunca en azından birkaç kez kölelik konusunu gündeme getirmiş olduğunu söylemek mümkündür. Fakat kendi kölelerini özgür bırakmak adına hiçbir girişim yapmadı. Ancak vefatından sonra onları serbest bırakmak için bazı hükümler vermiş olsa da, öldüğünde mülkü borçlandı ve mülkün varlıklarının bir parçası olarak görülen kölelerin çoğu da satıldı (Wagner 2004, s. 49). Yani Jefferson köleliğe karşı olsa da bir tarafta pamuk plantasyonlarının politik gücü, sömürgelerde uzun süredir var olan ırkçı önyargılar ve köle ticareti; diğer taraftaysa kendi ideolojik saplantıları ve kişisel zaafı, Jefferson'ı ömür boyunca köle sahibi kalmaya sevk etti (Zinn 2018, s. 96).

Çoğu kişinin sorduğu soru; tüm insanlar eşit yaratılmıştır satırlarını yazan Jefferson'ın sadece Philadelphia'da yanında iki, toplamda altmış, hayatı boyunca da altı yüz köleye neden sahip olduğuydu. Aslında esas metinde kullanılan kelime, yani "men" insanları değil, erkekleri, hatta sadece beyaz olan erkekleri ifade etmekteydi. Nitekim Jefferson kölelik taraftarı değildi. Kölelik aleyhinde söylemleri de olmuştu. Ancak Virginia'da politika yaparken şunu öğrenmişti. Köleliğin kaldırılması söz konusu bile olamazdı. O yüzden Jefferson'ın karakterine ne kadar aykırı olsa da bu konuda sunacağı bir çözümü yoktu (Rubenstein 2019, s. 51).

2.2 ALEXANDER HAMILTON

2.2.1 Genç Hamilton

Küçük Antiller'de, Nevis adında küçük bir Karayip adasında doğan ve gençliğini de St. Croix adasında geçiren Alexander Hamilton, Kurucu Babalar arasında ABD'de doğmamış tek kişiydi. Hamilton, İskoç bir baba ile Huguenot bir anneden dünyaya geldi. 11 yaşındayken babası James Hamilton ailesini terk etmiş, annesi Rachel ise o 13 yaşındayken vefat etmişti. Sonrasında, Thomas Stevens adında bir plantasyon sahibinin yanına yaşamaya gönderildi. Thomas'ın oğlu Ned ise hayat boyu Hamilton'ın en iyi arkadaşı oldu. Ned ve Alexander'ın inanılmaz benzerliğinden dolayı Thomas Stevens'in Hamilton'ın biyolojik babası olduğunu da zaman zaman öne sürüldü. Ancak her halükarda gayrimeşru bir çocuktur. Çünkü annesi Rachel, babası James ile tanıştığında zaten evli bir kadındı ve boşanmasının koşullarından biri de legal olarak tekrar

evlenemeyecek olmasıydı. Sonuç olarak doğacak çocuklarının da bir meşruiyeti olmayacaktı (Rubenstein 2019, ss. 71-72).

Aile yaşantısı bir kenara bırakıldığında Hamilton, başarılarını parlak zekasına ve ihtirası ile çalışkanlığını birleştirebilmiş olmasına borçluydu. Babasının iş hayatında karşısına çıkan zorluklar Hamilton’u üniversiteye yollayacak parasının olmamasına sebep olmuştu (Nevins 2019, ss. 161-162). Ancak bir gün, Hamilton St. Croix’da fakir bir katipken 1772’de korkunç bir kasırğa Antilleri vurdu. Bunun üzerine Hamilton Shakespeare vari bir dille kasırgayı yerel gazetede betimleyince, Hugh Knox, Nicholas Cruger ve Ann Lytton Venton onu Kuzey Amerika’da okutmak için birikim yapmaya başladı. 1773’te, tam da devrim arifesinde Amerika’ya geldi. Önce New Jersey’de kısa bir eğitim alıp sonra esas öğrenimini King’s College’da tamamladı (Rubenstein 2019, s. 72). Burada eğitimini sürdürmesi iyi bir tesadüf olmuştu çünkü Kral otoritesini protesto eden New Yorklu radikallerle kolayca temasa geçebiliyordu. On sekiz yaşının hemen öncesinde ve sonrasında iki risale yazdı. Yirmi yaşında topçu birliğine yüzbaşı oldu. Ordugahta da geceleri geç saatlere kadar kitap okuyarak muazzam zihnini geliştirmeye devam etti (Nevins 2019, ss. 161-162).

Hamilton’un meziyetleri sadece zeka ve ihtirası ile bitmiyordu. Gerçek bir cazibesi vardı. *Kırmızı-kahverengi saçı, parlak kahverengi gözleri, güzel alnı, dayanıklılık ifade eden ağzı ve çenesiyle müstesna derecede yakışıklıydı. Çehresi konuştuğu zaman canlı ve hoş, çalıştığı zaman ciddi ve düşünceliydi.* Sevdiği şeylerden biri de fikirdaşlarının sunduğu kaliteli şarap ve nükteli sohbetler eşliğinde gerçekleşen akşam ziyafetleriydi. Öte yandan hayranlık uyandıran bir gayret ve enerjiyle yazıp konuşmasına rağmen dışarıdan fark edilebilen bazı kusurları da vardı. Heyecanlı ve tez canlıydı. Çabuk parlar, istediği olmayınca da küsüp giderdi. Ateşli bir yapısı vardı. Hemen söz dalaşına girme eğilimi ve tansiyonu çabuk yükseltmesi onu gereksiz sert kavgalara sürükledi. *Jefferson’la kavgası Washington yönetimini yıktı; John Adams’la kavgası Federalist Parti’yi yıktı ve nihayet Aaron Burr’le kavgası bir düelloda kendi ölümüyle son buldu* (Nevins 2019, ss. 162-163).

2.2.2 Hamilton'ın Siyasi Kariyeri: Askeri Başarıları ve Hazine Bakanlığı

Hamilton, gerekeni vaktinde yapan, çabuk kavrayışlı olduğu kadar zeki ve isabetli bir adamdı. Bu ek olarak muazzam bir hitap kabiliyetine sahipti. Becerikliliği, iş bitiriciliği ve hitabet yeteneği ile New York yurtseverlerinin lideri konumuna yükseldi. Kısa zaman geçmeden George Washington'un ilgisini çekti ve onun başyaveri oldu. Bu başarılarının ardından Yorktown Kuşatması'nda mühim bir hücum hareketinin başına geçti, sonrasında ise New York Barosu'nun lideri oldu. Zamanla Washington yönetiminin önde gelen isimlerinden oldu. Büyük bir partinin idaresini eline aldı (Nevins 2019, ss. 162-163).

Hamilton'ın yıldızı, tam anlamıyla Bağımsızlık Savaşı sonrası parlamaya başlamıştı. Gözü pekti. 1776'daki White Plains Savaşı'nda korkusuzdu. Sonrasında ise tam Kıta Ordusu New Jersey'den Delawere'e geri çekilirken, İngiliz askerlerinin püskürtülmesinde büyük rol oynayarak Washington'ın ilgisini çekti. Hem de sadece cesaretiyle değil aynı zamanda keskin zekasıyla da. Washington'ın baktığı yerden Hamilton, en ideal yeteneklerle donanmış kişiydi. Zaten oldukça yetenekli bir askerdi ama Washington'ı en çok cezbeden tarafı onun mektuplarını yazabiliyor oluşuydu. Savaş esnasında Fransız katkısının önemi büyüktü. Hamilton'ın annesi de bir Fransız protestanıydı. Dolayısıyla Hamilton, Washington'ın marquis de Lafayette ile kusursuz bir Fransızca ile iletişim kurmasını sağlıyordu (Rubenstein 2019, ss. 73-74). İşte tüm bu meziyetler de onun kısa zamanda Washington'ın gözdesi olmasını sağlamıştı.

Hamilton'un siyasi hayatındaki kilit nokta ve Amerikan ulusu ile genç Amerikan Cumhuriyeti'ne sunduğu paha biçilemez hizmetlerin açıklaması, ondan nerdeyse bir içgüdü haline gelen nizam ve teşkilatlandırma aşkıydı. Çünkü 1775 yılından 1789'a dek hep etrafındaki iş bilmezlik, ihmal ve zafiyetlere şahit olmuştu. Buradaki büyük düzensizlik onu deli ediyordu. Hamilton özellikle devrim esnasında eyaletlerin yeterli miktarda asker, araç-gereç, giyecek ve para göndermemelerinden dolayı hayal kırıklığı içerisindeydi. Ülkenin bir tarafı enerjik ve dinamikti, ancak diğer tarafı ayaklarını sürüyor bu da Hamilton'u mahvediyordu. Orduda askerler istedikleri zaman çekip gidiyor, bahaneler buluyor ve yağmaya kalkışıyor. Hamilton, ordudaki bu düzensizlikten ve

disiplin yokluğundan dolayı derin bir üzüntü içerisindeydi. Daha sonraki yıllarda Hamilton, New York'ta ticaret yapan kesme yakın olup, tüccarın önündeki engeller ve mülkiyetin güvensizliği yüzünden duydukları endişeleri benimsemişti. Okuduğu kitaplar ona Amerikan tarzından çok Avrupalı görüşleri aşılamıştı. Dolayısıyla Hamilton her zaman en mükemmel hükümet şeklinin İngiliz sisteminde olduğunu düşünmüştü. Bu sebeple onun güçlü, kuvvetli ve kudretli bir federal otoriteyi niçin hayata geçirmek istediğini anlamak çok zor değildi (Nevins 2019, ss. 163-164).

Washington ilk kabineyi kurarken üç bakanlıktan bahsetmek mümkündür. Dışişleri Bakanlığı'nın başında Thomas Jefferson ve altında altı kişi vardı. Savaş Bakanlığı'nın başında Henry Knox vardı ve altında on iki kişi mevcuttu. Hazine Bakanlığı'nın başında ise Alexander Hamilton, altında gümrük müfettişleri ve gelir memurları ile beraber yüz kişi ile yola çıkmıştı. Bu demekti ki onun departmanı tüm hükümetin yüzde 90'ına tekabül ediyordu (Rubenstein 2019, s. 81).

1789'da George Washington ilk hazine bakanı olarak Hamilton'u atadığında, Kongre ondan kamu kredisi destek paketi için bir plan hazırlamasını istedi. Washington'un neredeyse başbakanı gibi düşünen Hamilton, güçlü bir birlik kurmak için tasarladığı hem de politik felsefesini devlete adapte edebileceği cesur ve ustaca bir program geliştirdi. 1790-1791'de programını Kongreye dört önemli raporda özetledi.¹⁶

14 Ocak 1790 ve 13 Aralık 1790'da sunduğu ilk iki rapor; eyaletlerin devrim sırasında edindikleri borçların ve ulusal borcun tam fonlamanın sağlanmasını ve varsayılan borçları ödemek için güçlü bir vergilendirme sisteminin inşasını tavsiye etmekteydi. Hamilton'u güdüleyen şey ekonomi olduğu kadar politikaydı da. Merkezi hükümet tarafından eyaletlerin borçlarının ödenmesi yoluyla, yurt içinde tutulan tahvillerin çoğunu elinde tutan zengin ve nüfuzlu kimseleri ulusal hükümete bağlamayı umuyordu. Ancak Hamilton'un o zamanın dışişleri bakanı olan Thomas Jefferson ile yaptığı pazarlık sonrası Kongre'ye sunduğu plana karşı öylesine güçlü bir muhalefet ortaya çıktı ki, Kongre'de

---

¹⁶ Alexander DeConde, Alexander Hamilton, <https://www.britannica.com/biography/Alexander-Hamilton-United-States-statesman>, (27.03.2020)

Güney'in oylarını kazanmanın karşılığı olarak gelecekte ulusal sermayeyi barındıracak olan Potomac'taki bankaların desteğinden vazgeçmiş oldu.¹⁷

Hamilton'un 14 Aralık 1790'da sunduğu üçüncü raporu olan Ulusal Banka Raporu, Birleşik Devletler Bankası adı verilen ve İngiltere Bankası'nın ardından modellenen bir ulusal bankayı savunuyordu. Bu banka ile Hamilton, hükümet ve bundan en fazla fayda sağlayacak iş dünyası gruplarının ortaklığını pekiştirerek ulusal hükümete güç kazandırmak istiyordu. Bu tasarı Kongre'den geçtikten sonra Hamilton Washington'u da yasayı imzalamaya ikna etti. Bu şekilde hükümetin para birimini düzenlemek için uygun bir araç olarak ulusal bir bankayı kullanma hakkına sahip olduğu iddiasını ileri sürdü. Bu zımnî güçler doktrini, Anayasa'yı daha sonraki yıllarda yorumlamak ve genişletmek için bir tür temel teşkil etti. 5 Aralık 1791 tarihinde Hamilton; en uzun, en karmaşık ve en ileri görüşlü olan raporunu yani dördüncü raporunu sundu. Burada çeşitli koruyucu yasalarla bebek endüstrilerinin büyümesine yardımcı olmayı önerdi. Temel fikir, genel refaha ulaşmak için üreticilerin teşvik edilmesi gerektiği ve federal hükümetin ekonomiyi bu amaç doğrultusunda yönlendirmek zorunda olduğuydu. Hamilton, raporunu yazarken, 1776'da İskoç iktisatçı Adam Smith tarafından yazılan Ulusların Zenginliği eserini baz almıştı. Ancak Smith'in laissez-faire fikrine karşı çıkıyordu. Çünkü bununla beraber devlet ekonomik süreçlerden uzak; ödenekler, vergiler ve başka yardımlar devre dışı kalıyordu. Sonuç olarak Hamilton'un raporu çağdaşlarına ve Kongre'ye pek çekici gelmese de gelecek nesillerce incelendi ve geliştirildi.¹⁸

Washington'un Hazine Bakanı olan Hamilton bir dizi iktisadi icraati hayata geçirerek Amerikan tarihindeki en önemli Hazine Bakanı konumuna erişmiştir. Onun tasarladığı ekonomi politikaları ve iktisadi programlar yalnızca ölçüleri ve kapsamı bakımından değil aynı zamanda nitelik itibarıyla da yaratıcıydı. O zamanlar birçok kişi Amerika'nın yaklaşık 56 milyon dolar olan ulusal borcunu ya kısmen ödemen ya da hiç ödememek kanaatindeydi. Fakat Hamilton'ın planı bu borçları tamamen kapatacak nitelikteydi. Hamilton'ın planı eyaletlerin Amerikan Devrim'i esnasında yardım mahiyetinde edindikleri 18 milyon dolarlık ödenmemiş borcu Federal Devlet'e devrediyordu.

---

¹⁷ A.g.e.

¹⁸ A.g.e.

Birleşik Devletler Bankası'nı ve ulusal darphaneyi kurdu. Bunları yaparken de geniş ölçüde İngiltere Bankası ve İngiliz maliye sistemini göz önünde bulundurmıştı. Yazdığı ünlü *Report on Manufactures*'da (İmalat Raporu) ulusal sanayiye iyi bir noktaya taşıyabilmek için ölçülü gümrük vergilerinin koyulmasını tavsiye ediyordu. Kongre de düşük vergiler eşliğinde Amerikan ürünlerini koruyacak bir yasa çıkardı: Gümrük Tarife Yasası. Sonrasında ise Hamilton, bir tüketim vergisini hayata geçirerek, damıtılmış tüm içkileri bu kapsamda vergiye tabi tuttu. Hamilton'ın aldığı bu önlemler ulusal hükümetin itibarını sarsılmaz bir temel üzerine oturttu. Artık ülke, ihtiyacı olan bütün gelirleri sağlayabiliyordu. Aynı zamanda alınan tedbirler sanayi ve ticareti de teşvik etti. Ama en önemlisi şuydu; her eyalet içinde ulusal hükümete bağlı güçlü gruplar yaratmıştı. Tüm eyalet borçları merkezi hükümetin üzerine geçip ulusal borçlar da ödenince ellerinde para bulunan çok sayıda insan gözlerini hükümete çevirdi. Aynı şey işlerinin gelişmesinde yeni gümrük yasasına tabi olan imalatçılar için de geçerliydi. Ulusal Banka her türlü mali uygulamayı daha kolay ve güvenilir hale getirdi. Bu şekilde zengin insanlardan oluşan nüfuzlu grupların desteği de alınmış oldu. Öte yandan tüketim vergisi elbette gelir sağladı. Ancak daha da önemlisi her yerde toplandığından sıradan vatandaşa federal hükümetin otoritesini yakından tanıttı. Hamilton'ın çeşitli alanlarda güttüğü siyasetin yansıması bütünüyle ona ulusal merkezi hükümeti kuvvetle destekleyen ve onu zayıflatacak her türlü teşebbüse karşı koymaya hazır mal mülk sahibi kimselerden oluşan güçlü ve büyük bir ordu olarak geri döndü. Bunun akabinde de hükümet artık halkın gözünde çok daha etkili ve çok daha nüfuzluydu (Nevins 2019, ss. 166-167).

Hamilton'un programı ve dış politika meselelerinin akabinde, ulusal siyasi partilerin kurulması farz olmuştu. Hamilton, partilerin üstünde olacak bir hükümet kurabilmeyi umuyordu. Yine de büyük ölçüde onun politikalarının destekçisi olan Federalist Parti'nin lideri oldu. Hamilton'un partinin başına geçmesinin esas sebebi programını Kongre'den geçirmek için yürütme kolunda güçlü bir liderliğe ve örgütlü siyasi desteğe ihtiyacı vardı. Federalist Parti'ye meydan okuyan diğer siyasi örgüt ise James Madison ve Thomas Jefferson tarafından kurulan Cumhuriyetçi Parti'ydі. Dış ilişkiler söz konusu olduğunda Federalistler İngiltere ile yakın bağ kurmayı tercih ederken, Cumhuriyetçiler Fransa'ya olan eski bağları güçlendirmeyi tercih ettiler. Hamilton, programını hayata geçirmeye çalışırken Jefferson'ın dışişleri alanına müdahale etti. Hamilton bu noktada, Fransız

Devrimi'ni ve ortaya çıkardığı eşitlikçi doktrinleri göz ardı ederek, Jefferson'ın Fransa'ya yardım edebilecek veya İngiltere'ye zarar verebilecek politikalarını önlemek ve Washington'ı dış politikada kendi fikirlerini izlemeye teşvik etmek için uğraştı. Hamilton, İngiliz yetkilileri Jefferson'ın Fransa'ya olan bağlılığı hakkında uyararak, dışişleri hususunda dışişleri bakanını baypas ederek direkt kendisi ve cumhurbaşkanı ile çalışılmasını önermiştir. Hamilton'un temel felsefesi ve son gelişmeler ile beraber bu iki adamın birbirlerini kabineden sürmeye çalıştıkları bir sonu gelmez bir kavgaya yol açmıştır.¹⁹

Nitekim belli başlı olaylar bu fikir ayrışmasının somut örneklerindedir. Jefferson, Hamilton'un 1791 tarihli Tüketim Vergisi Yasası'na oldukça karşıydı. Washington'a da bu yasanın açıkça akla ve tedbire aykırı olduğunu yazmıştı. Yasanın özellikle Batı Pennsylvania'da sıkıntı çıkarması söz konusuydu. Ülke zor durumda olan birçok İskoç-İrlandalıyla doluydu. Yetiştirdikleri tahılı doğudaki pazarlara götürecek araçları yoktu. Aynı zamanda paraları da yoktu. Ancak İskoçlar viski yapımı konusunda yetenekliydi. Hemen hemen her tarafa ulaşımı kolay sağlanabilen viski için imalathaneler kurmuşlardı. Fakat bahsi geçen tüketim vergisi onlar için hayati olan bu ürün üzerine adil olmayan bir şekilde yüklenmiş görünüyordu. Bu durum Pittsburgh'un güneyinde apaçık bir direnişin oluşmasına yol açtı. Washington'un ihtarına kimse kulak asmayınca 1794'te hükümet, memurlarına meydan okuyanları tutuklama kararı çıkarttı ve isyan patlak verdi. Durum ciddileşince Washington, Hamilton'un da tavsiyesiyle bir hareket başlatmaya karar verdi. Normal şartlarda isyan bin kişilik bir askeri destekle kolayca bastırılabilirdi. Ancak Hamilton hükümetin karşı konulmaz gücünü göstermek için 15 bin kişilik dev bir orduyu göreve çağırdı. Asker isyanı hemen kontrol altına aldı. Hamilton da askerlere eşlik etmiş ve on sekiz kişinin yargılanmak için Philadelphia'ya götürülmesinde de orada bulunmuştu. Sonuçta bu kişilerden sadece ikisi hüküm giymiş, sonrasında ise Washington onları affetmişti (Nevins 2019, ss. 168-169).

Viski Ayaklanması Federalist ve Anti-federalist bakış açısının çarpıştığı olaylardan biridir. Çünkü bu olay çerçevesinde Federalistler merkezi hükümetin gücünü göstermek

---

¹⁹ A.g.e.

Viski Ayaklanması Federalist ve Anti-federalist bakış açısının çarpıştığı olaylardan biridir. Çünkü bu olay çerçevesinde Federalistler merkezi hükümetin gücünü göstermek adına bir nevi gövde gösterisi de yapmıştır. Anti-federalistler içinse ayaklanmaya karşı gösterilen bu orantısız tepki tamamen keyfidir ve kaba kuvvete dayanmaktadır. Bu noktada Hamilton'un izlediği siyasetin federal hükümetin ve onun makamlarının nüfuz ve etkisini arttırdığı muhahhaktır. Ancak halk arasında muhalefet ve güvensizliği yarattığı da bir gerçektir. Nitekim Jefferson ve partisi iktidara gelir gelmez tüketim vergisini kaldırdı (Nevins 2019, s. 170).

Bir diğer olay olan Shays İsyanı ise, eyaletler arasındaki düzenlemelerin yetersiz olduğunu bize anlatması bakımından önemlidir. Bu dönemde eyaletler, kendilerini sınırlayan bir otorite olmadığını bilerek birbirlerinin vatandaşlarına vergi koymak gibi keyfi uygulamalarda bulunuyorlardı. Bu durum ekonomik dengesizliklere neden oluyor ve eşitsizliği arttırıyordu. Konulan vergiler yüzünden insanlar borçlarını ödeyemeyecek hale geliyordu. Öyle ki borçlarını ödeyemeyen bazı çiftçiler hem bir suçlu gibi hapis cezası yatıyor hem de tüm mal varlıklarını kaybediyordu (Yılmaz 2011, s.4).

Bu baskı ortamının akabinde borcu olan bazı çiftçiler, mahkemenin kendileri aleyhlerinde karar almasını önlemek gayesiyle Bağımsızlık Savaşı'nda savaşmış olan Daniel Shays ile birlikte mahkeme binasını basmış ve Springfield'de bulunan eyalet mühimmat deposuna yönelmişlerdir. Buna ek olarak ne merkezi hükümetin ne de eyaletin isyanı bastırmak için harekete geçecek güvenlik güçleri bulunmamaktaydı. İsyân, gönüllülerden oluşan bir grup tarafından bastırılmışsa da, daha büyük bir isyanın geçici önlemlerle durdurulamayacağı konusunda Kurucu Babalar'a önemli bir uyarı niteliğinde olmuştur (Yılmaz 2011, s.4). İşte bu olayla tekrar iki görüşün zıtlaşmasının gözler önüne serildiğini söylemek hata olmaz. Çünkü Jefferson'a göre ara sıra toplumda küçük isyanların çıkması iyi bir şeydi. Hatta devletin sağlıklı kalabilmesi için bunun bir ilaç olduğunu düşünüyordu. Bununla ilgili arkadaşına yazdığı bir mektupta: *“Tanrı korusun ya yirmi yıl boyunca hiçbir isyan çıkmazsa... Özgürlük ağacı vatanseverlerin ve zorbaların kanlarıyla zaman zaman sulanıp tazelenmelidir. Bunlar onun doğal gübresidir.”* demiştir (Zinn 2018, s. 101).

O dönemde karşımıza çıkan bir diğer gelişme ise Şubat 1793'te Fransa ve İngiltere arasında savaşın patlak vermesiydi. Hamilton bunu 1778 Fransız ittifakını sonlandırmak ve ABD'yi İngiltere'ye daha yakın bir konuma yönlendirmek için bir bahane olarak kullanmak istedi. Jefferson ittifakın hala bağlayıcı olduğu konusunda ısrar etti. Washington ise temelde Hamilton'un tavsiyesini kabul etti ve Nisan ayında, genellikle İngiliz yanlısı olarak yorumlanan Amerikan tarafsızlığını ilan etti.²⁰ Zamanla, Fransız Batı Hint Adaları ile ticaret yapan ABD gemilerine İngilizler tarafından ele koyulması ve diğer şikayetlerle beraber Büyük Britanya'ya savaş ilanı Amerika'da popüler bir düşünce haline gelmişti. Hamilton bir fikre kati suretle karşı çıkıyor ve böyle bir savaşın ulusal intihar olacağına inanıyordu. Aynı zamanda tasarladığı program İngiltere ile ticarete ve finansman sistemini destekleyen ithalat vergilerine bağlıydı. Hamilton tekrar Dışişleri Bakanlığı'nın yetkisini gasp ederek Başkan Washington'u, John Jay'i bir anlaşma müzakere etmek üzere Londra'ya göndermeye ikna etti. Hamilton, Jay'in talimatlarını yazdı, müzakereleri manipüle etti ve Jay'in 1795'te getirdiği pek de hoş karşılanmayan antlaşmayı savundu. Ama sonuç olarak antlaşma barışı korudu ve Hamilton'un sistemini de kurtarmış oldu.²¹

Washington'ın ikinci döneminde bir yıl daha onunla çalıştıktan sonra Hamilton New York'a avukatlık yapmaya geri döndü. Bunun sebebiyle Hazine Bakanlığı'nın onu mali olarak mahvetmiş olmasıydı. Sekiz çocuğa sahipti ve avukatlıkta bakanlıkta olduğundan katbekat daha fazla para vardı (Rubenstein 2019, s. 82). Çokça eleştiriye uğramış, özel servetini tekrar edinmek içinse yorgun ve endişeliydi. Bununla birlikte, resmi olmayan bir danışman olarak başkan üzerindeki etkisi her zamanki gibi güçlü olmaya devam etti. Washington ve kabine, politikanın hemen hemen her alanında ona danışmaya devam etti. Seçimde, Federalist Parti üyeleri başkanlık için John Adams'ı ve başkan yardımcılığı için ise Thomas Pinckney'i aday gösterince Hamilton Pinckney'i başkan adayı yapmak için seçmenleri manipüle etmeye çalıştı. Çünkü Adams kendini Hamilton'ın prensiplerine adanmış bir başkan olmayacaktı. Sonrasında Adams seçimleri kazandı ve Hamilton'un entrikaları sadece partisinde kendisine karşı bir güvensizlik ortamının oluşmasını sağladı.

---

²⁰ A.g.e.

²¹ A.g.e.

Bununla birlikte, her şeye rağmen Hamilton'ın hükümetteki etkisi devam etti çünkü Adams, Washington'un kabinesini dağıtmadı ve kabine üyeleri Hamilton'a danışmaya, ona bilgi vermeye devam etti.²²

John Adams'ın başkanlığı zamanında Fransa'nın Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkileri bozulduğunda Hamilton, direkt gemileri yakmak istememişti. Ancak Adams'ın 1798'de Paris'e gönderdiği barış misyonunun başarısız olmasının ardından Hamilton, ülkeyi silahlandırmak istedi. Öyle ki Fransızların ülkeyi istila etmeye çalışabileceğini dahil düşünüyordu. Hamilton, Washington'un altında yeni ordunun komutasını eline almak istiyordu. Adams, Washington'un zorlamasıyla hiç istemeyerek Hamilton'un arzusunu gerçekleştirdi. Fakat sonra Adams, diplomasi kanallarını kullanarak çatışmanın yayılmasını engelledi ve Kongre geçici orduyu dağıttı. Hamilton, Haziran 1800'de Komisyon'dan istifa etti. Bu esnada Adams, kabinesinden "Hamilton'un casusları" olarak gördüklerini çıkardı.²³

Misilleme olarak Hamilton, Adams'ın yeniden seçilmesini engellemeye çalıştı. Ekim 1800'de Hamilton gizlice "Kamu Yönetimi ve John Adams'ın Karakteri" mektubunu yayarak Adams'a kişisel bir saldırı düzenledi. Cumhuriyetçilerin başkan yardımcısı aday ve Hamilton'ın siyasi düşmanı Aaron Burr mektubun bir kopyasını aldı ve yayınladı. Sonrasında Hamilton yazıyı yazdığını kabul etmek ve Adams ile anlaşmazlığını afiş etmek durumunda kaldı. Bu durum Federalist Parti'de onarılamaz bir parçalanmanın meydana gelmesine sebep oldu. Thomas Jefferson ve Aaron Burr seçimleri kazandı. Ancak her ikisi de aynı sayıda oy aldıkları için başkan seçme yetkisi Temsilciler Meclisi'ne verildi. Jefferson'dan nefret eden Federalistler, Burr'un seçilmesini istedi. Ama Hamilton onları Jefferson'ı seçmeye ikna etti. Başkanlığı kazanan eski düşman Jefferson'a olan desteği sebebiyle Hamilton hem kendi partisi içinde prestijini kaybetti hem de bir anlamda kariyerine son vermiş oldu.²⁴ Sonrasında ise başkanlık yarışı ve başkan yardımcılığı dışında New York valiliği için yarışan Aaron Burr'un önü yine Hamilton tarafından kesildi. Akabinde ise ne olduğunu hala bilmediğimiz Hamilton'ın Burr'e yönelttiği o uygunsuz sözler ve onu takiben gerçekleşen düello yaşanacaktı.

---

²² A.g.e.

²³ A.g.e.

²⁴ A.g.e.

1801’de Hamilton, Manhattan adasında Grange adlı bir kır evi inşa etti ve politik fikirlerini yansıttığı Federalist bir gazete olan New York Evening Post’un kurulmasına yardımcı oldu. New York Evening Post yoluyla 1803’te Louisiana’nın satın alınmasını takdir etti. Her halükarda Hamilton ve Burr düşmanlığı uzun zaman devam etti. Bahsi geçen düelloda Hamilton başta kari karşıya gelmekten kaçındı, ancak onurlu bir adam olarak Burr’un meydan okumasını kabul etmek zorunda kaldı. İki düşman, 11 Temmuz sabahı erken saatlerde Hamilton’ın en büyük oğlu Philip’in 3 yıl önce yine bir düelloda öldüğü yer olan New Jersey’de Weehawken’in zirvelerinde buluştu. Burr’un mermisi isabetliydi ve Hamilton’u vurdu. Hamilton, Burr’un kurşunuyla karısı ve yedi çocuğunu ağır borç altında bırakarak öldü.²⁵

Burr ise hayatını garantiye almak için kaçtı ve gizlendi. Bu şekilde Doğu’daki meslek hayatı bitmiş olsa da o Batı’da yeni maceralara atılmaya devam etti. Burr’un ilkesi “*Hakim ol ya da yok ol*”du. Burr Batı’ya gittikten sonra hakkında birçok teori teori ortaya atıldı. Ancak en sonunda tutuklandı ve ihanet suçundan yargılanmak üzere Richmond’a gönderildi. Davaya başkanlık eden John Marshall Burr’un lehine bir duruş sergilemesi ve delillerin kesinliğinin olmaması sonucunda Burr beraat etti (Nevins 2019, ss. 179-180-181).

2.2.3 Federalist Yazılar ve Hamiltoncu Fikirler

Hamilton hem eylem hem de fikir adamıydı. Tüm fikirleri eylem içerirdi ve devlet yönetiminde belirli bir hedefe yönelikti. Benjamin Franklin veya Thomas Jefferson’ın aksine, engin bir sorgulayıcı zihne sahip değildi, aynı zamanda düşüncesinde somut olmayan gerçeklerin felsefesini arama gibi bir alışkanlığı da yoktu. Ama hırslı, hedef odaklı, çalışkan ve Amerika’nın en büyük yönetsel dahilerinden biriydi. Dış politikada, ülke çıkarlarının o ülkenin Kuzey Yıldızı; yol göstericisi olması gerektiğine inanan bir realistti. Hamilton’u tüm biyografiler içerisinde büyüleyici kılan şey, onu, kişisel çatışmalara sürükleyen hırsı, kıskançlığı ve dürtüleriyle hareket etmesiydi.²⁶ Sadece Jefferson değil; John Adams, James Madison, James Monroe da Hamilton’ın kendine

---

²⁵ A.g.e.

²⁶ A.g.e.

siyasi rakip olarak gördüğü isimlerdendi (Rubenstein 2019, s. 71). Hamilton ve Madison öncesinde sıkı sıkıya yakın partnerler olarak çalışmışlarsa da sonrasında bu siyasi dostluk, siyasi düşmanlığa evrilmişti.

Ama en önemlisi, Hamilton Amerika'nın ilk büyük milliyetçilerindendi. Halkın bağlılık ve sadakatinin bölünmez bir ulusa ait olduğuna inanıyordu, eyaletlere değil. Muhafazakâr olmasına rağmen, değişmek ve denemekten korkmadı. Yine de muhafazakar bakış açısı ile demokrasinin özgürlüğün düşmanı olacağı, onun için kutsal olan mülkiyet hakkını gasp edebileceği düşüncesinden hiç vazgeçmedi. Onun mülkiyet hakkına dair endişeleri bir amaç uğrunaydı. Özel mülkiyeti dokunulmaz kılmak istiyordu çünkü bunun üzerine iç düzeni sağlayabilen, huzur ve refahı getirebilen bir sistem, güçlü bir merkezi hükümet inşa etmeyi planlamıştı. Hamilton'ın; ekonomik, siyasi, askeri ve diplomatik projeleri, hepsi Birlik'i güçlendirmeye yönelikti. Netice de onun en kalıcı anıtı Birlik'ti, çünkü Birlik'in büyük bir kısmı onun fikirleri üzerine bina edilmişti.²⁷

Amerika Birleşik Devleti'nin kurulduktan sonraki ilk on yılında, yargı denetiminden siyasi atamalara kadar pek çok alanda erkler arasında ciddi çatışmalar yaşanmıştı. Öteki taraftan ABD'nin kamu kurumlarının yönetimi hususu en öncelikli konular arasında yer almamıştı. 19. yüzyılın ortalarından itibaren erklerin dengesine bakıldığında Kongre/yasamanın baskın erk haline geldiğini görmek mümkündür. Birbiri ardına zayıf Başkanlar adeta Hamilton'un ikazlarını haklı çıkarırcasına göreve gelmiş; komisyonlar, ulusal meclis komiteleri ve Kongre sözcüsü patronaj sistemine, atamalara ve yönetim işlerine müdahale etmeyi arttırmıştı (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 22).

Hamilton'ın siyasi felsefesine göre bütün toplumlar azınlık ve çoğunluk olarak parçalara bölünmüşler. Azınlıklar zengin ve asiller, çoğunluk ise halk tabakasıydı. Halkın sesinin hakkın sesi olduğu deyişi ne kadar söylenirse söylen sin pratik hayatta doğru değildi. Çünkü halk nadiren yargılamakta ve doğru kararlar almaktaydı. Bunun sebebi de kavgacı ve değişken olmasıydı. İşte bu nedenden dolayı birinci kesim yönetimde seçkin ve sürekli bir yere sahip olmalıydı. Hatta Hamilton, Anayasa Konvansiyonu'nda da bir başkan ile

---

²⁷ A.g.e.

beraber ömür boyu görevde kalacak kişilerden oluşan bir senato kurmayı teklif etmişti (Zinn 2018, s. 102). Öyle ki, Hamilton'ın başkanlık için uygun gördüğü şey esasında bir "seçilmiş monark"tı. Bu fikri ciddiye alınmasa da ona göre başkan, görevinden azledilmesini gerektireceği bir duruma sebebiyet vermedikçe ömür boyu görevde kalmalıydı (Rubenstein 2019, s. 78). Hamilton'ın bakış açısını ordu karargahında kaleme aldığı şu satırlardan anlayabiliriz: "... *ülkemin insanları bir eşeğin aptallığı ve bir koyunun pasifliğini sergiliyorlar... Özgürleşmeme konusunda kararlılar... Kurtulursak bizi kurtaran ya Fransa ya da İspanya olacak galiba.*" (Zinn 2018, s. 83).

George Washington'un başkan olduğu dönemde bürokrasinin görece küçük olmasına rağmen kamu görevlilerinin sahip oldukları niteliklere önem verilmekteydi. Ancak burada bahsi geçen nitelik eğitim ve uzmanlıktan daha çok aristokrasiye aidiyetle ilgiliydi. ABD'nin kurucu babaları "kitle demokrasinden" endişe etmekteydi. Hamilton yine durumu şu şekilde betimlemiştir: "*Halkınız, sizin halkınız beyefendi, büyük bir canavardır.*" Bu durumu dikkate alan kurucular yeni politik düzende mümkün olduğu kadar kitlelerin kurumlarda nüfuzunu azaltacak düzenlemeleri gerçekleştirmişlerdir. Bu çerçevede, Anayasa, senatörlerin halk tarafından değil aristokrat kimseleri temsil ettiklerini düşündükleri eyalet yasama organları tarafından seçilmesini öğütlemekteydi. Bu duruma benzer olarak seçiciler kurulu, *electoral college*, Anayasa ile yürütmeyi halkın etkisinden kurtarmak için oluşturulmuştu (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 28).

Hamilton bazılarına göre cumhuriyet yanlısı değil gizli bir monarşi taraftarı, hatta fırsatı olduğunda cumhuriyeti dağıtma ihtimali olan bir militaristti ve darbeye de karşı değildi. Ancak Hamilton'ın bu genç cumhuriyetin refahıyla ilgili diğerlerinden daha fazla endişe sahibi olması, bir cumhuriyet karşıtı olarak yorumlanması anlamına gelmemeliydi (Read 2000, s. 59). Çoğu endişesinde de haklıydı çünkü devletler; Konfederasyon Sözleşmesi'nde bir kere bile ulus olarak anılmaz, yalnızca bir dostluk ittifakı olarak anılırken, zamanla bu dostane devletler arasında çatışmalar ortaya çıkmaya başladı (Davidson 2017, s 132).

Amerika Birleşik Devletleri bir dönem Amerikalılarla dolu olmaktan çok; New York'lular, New England'lular, Virginia'lularla doluydu. Dolayısıyla koloniler gerçek bir birliktelik içinde değillerdi. Bağımsızlık Bildirgesi'nde bu durumun nasıl ifade edildiğine

bakmakta fayda vardır: “*Bu birleşik koloniler özgür ve bağımsız devletlerdir ve bu hukuken böyle korunacaktır.*” Yani “Birleşik” olduğu doğrudu fakat bağımsız devletlerin oluşturduğu bir konfederasyon olarak. Thomas Jefferson “memleketi” olarak Virginia’yı gösteriyor, John Adams kendini Massachusetts’li olarak kabul ediyordu. Aslında bahsettiğimiz Birleşik Devletler, bugünün Birleşmiş Milletlerine benzer bir konfederasyondur. Tıpkı şu an ülkelerin BM Genel Toplantısı’na delege gönderdikleri gibi her devlet de Kongre’ye delege gönderiyordu ve bu delegelerin de birer oy hakkı vardı (Davidson 2017, s 132).

Çoğu kimse anayasanın finalde konuşulandan neden bu kadar farklı olduğunu merak etmiştir. Çünkü bu anayasanın en büyük özelliği onu hazırlayan her bir kişiden ayrı ayrı fikirler taşınmasıdır. Hamilton’ın seçilmiş monark fikri çığırcaydı, Madison’ın da federal devletin her eyalet kanunu üzerinde veto hakkı olması konusundaki teklifi pek mantıklı değildi ya da Benjamin Franklin’in tek başkan yerine üçlü konsey olması tavsiyesi. Dolayısıyla bu anayasanın yaratılışındaki güzel taraf, tüm bu fikirlerin tek bir potada eritilerek ortaya çıkarılan uzlaşımın başarısıydı (Rubenstein 2019, s. 79).

Hamilton “devletler arasındaki ticari çıkarların iyi niyetinin tüm çabalarını; sendika ticaretini düzenleyebilen, koruyan ve genişletebilen bir hükümetin kurulmasına vereceğine” inanıyordu (Klarman 2016, s. 305). Hamilton’a göre devlet, kendini kuvvetlendirebilmek için toplumun zengin elemanlarıyla iş birliği içinde olmalıydı. Bu amaçla da Kongre’ye bir dizi yasa tasarısı sunmuş ve kabul edilmesini sağlamıştı. Bu doğrultuda devlet, bankacılık ve bazı finansal çıkarlar arasında birlikteliği inşa etmek adına bir Birleşik Devletler Bankası’nın da kurulmuştu. Aynı zamanda Meclis’ten bir gümrük tarifesi ile de imalatçılara da destek olunmaya çalışılmıştı. Küçük ve zengin bir grup savaş bonolarının çoğunluğunu elinde bulundurmaktaydı. Devlet, sahip oldukları bonoların karşılığının tamamının ödenmesi emrini çıkardı. Ayrıca vergi yasaları çıkartılarak para bulunmasına ve ödemelerin yapılmasına çalışıldı. Bu vergi yasalarından biri de Viski Vergisiydi. 1794 yılında Batı Pennsylvanialı, tahıllarını viski yapıp satan küçük çiftçiler bu vergiye karşı silahlanıp ayaklandılar. Hamilton’ın bizzat yönettiği kuvvetler ayaklanmayı bastırmak üzerine harekete geçti ve orantısız bir kuvvetle ayaklanmayı bastırdı (Zinn 2018, ss. 107-108).

Tüm göstergelerden de anlaşılacağı üzere Hamilton güçlü bir gelenekçi ve muhafazakardı. Başka açılardan da gerçek bir radikalistti. Bu minvalde esas planı da Amerikan ekonomisini zirai olmaktan ziyade endüstriyel hale getirmektir (Read 2000, ss. 58-59). Jefferson, ulusun küçük kasabalara ve geleneksel tarıma yönelik bir yol izlemesini isterken, Hamilton, büyük şehirler, menkul kıymetler borsası, bankalar, fabrikalar ve şirketler hayal ediyordu. Yani aslında Hamilton'ın düşü günümüz Amerika'sıydı (Rubenstein 2019, s. 83). Hamilton'ın ulusal banka fikri ve anayasayı okuyuş tarzı olmasaydı, Jefferson ve Madison'ın yorumladığı gibi bir anayasa yorumu ve iktisat politikasıyla bugünkü Amerika neye benzerdi?

Onun özgürlük anlayışını çoğu kişi mülkiyet özgürlüğü ve piyasa serbestliğinden ibaret olarak değerlendiriyordu. Ancak ona göre federal hükümetin özgürlükleri kısıtlayacak kadar güçlenmesi ulaşılması çok uzak bir eşikti. Güç-özgürlük dengesi fikrini savunuyordu. Buna göre bireyin özgürlüğünün hükümetin gücü arasında bir denge olmalıydı. Yani biri çok güçlenirse, diğeri çok zayıflardı. Temsilciler Meclisi ve Senato arasındaki dengeyi sağlamak da bu anlamda kıymetliydi. Çünkü dengesizliğin bir sonucu olarak ya tiranlık oluşacak ya da anarşi ortaya çıkacaktı (Read 2000, s. 64).

Alexander Hamilton bir zamanlar şunu söylemiştir: "Tüm gücü çoğunluğa verirseniz, azınlığa baskı uygular. Tüm gücü azınlığa verirseniz, çoğunluğa baskı uygular." Kesin olan bir şey vardır ki o da güç bir gürühta toplandığında, diğerlerinin hakları kolayca geçersiz sayılabilir. Bu sebeple, uyum ve uzlaşma adına, çoğunluk ve azınlık grupların, menfaatlerini koruyabilmek için kurumsal mekanizmaların oluşturulması her zaman hayatidir. Anayasa ise, işte bu tür kurumsal mekanizmaların yansımasıdır. Bu yasal organ, demokrasi usulüne ilişkin kurallarını belirlemekle kalmaz, bir de bireylerin özgürlüğünü güvence altına alan ve devletin yetkisini kısıtlayan temel hakları da ortaya koyar (Aguilar 2017, s. 267).

Hükümetin gücü ile bireysel ve toplumsal özgürlükler arasındaki dengenin sağlanması probleminin Büyük Britanya'dan miras alındığı varsayılsa da orada iki etmen söz konusuydu: hükümet ve insanlar. Ancak Amerika'da bu etmen sayısı üçe çıkıyordu: ulusal hükümet, yerel hükümetler ve insanlar. Dolayısıyla sağlanmaya çalışan güç ve

özgürlük dengesi odak noktasını hükümetler arası rekabete bırakıyordu (Read 2000, s. 72). Bu anlamda Hamilton hükümete tanınacak güç ile bireysel ve toplumsal özgürlükler arasındaki dengeyi sağlama hususunda gerçekten samimiydi. Ancak resmin bütününe bakıldığında aynı teraziye ulusal ile yerel hükümetler, yani merkezi yönetim ile eyaletler konulunca açık bir şekilde Hamilton'ın neye ağırlık vermiş olduğu da apaçık ortadaydı (Read 2000, ss. 70-71).

Washington'un başkanlığı zamanında önüne gelen sorunlardan biri de Bağımsızlık Savaşı'nda Amerikan ulusuna yardım eden Fransızlara karşı ödenecek bir borcun olup olmadığıydı. Fransa konusuna Hamilton çözümü Fransızların Amerikalılara yardım etmesinin sebebini onların İngilizlerle olan husümeti olduğuna kanaat getirmekte bulmuştu. Dolayısıyla Amerikalılara verilen bu destek, Fransızların kendi milli çıkarlarını korumalarıyla ilgiliydi. Bu nedenle "Bağımsız Amerika"nın Fransızlara karşı ödenmesi gereken bir borcu yoktu.

Fakat şunu mutlaka anlamak gerekir; Hamilton'ın milliyetçiliği onun bireysel ve toplumsal özgürlüklere olan bağlılığından okunabilmekteydi. Onun güçlü bir merkezi yönetim hususundaki ısrarının ardındaki sebep asla onu önemli ölçüde halk veya bireylerin üzerinde kullanmak değildi. Hamilton zaman zaman gücün, zaman zamanda özgürlüğün tarafında olmayı hep bilmişti. Eyaletlerin güçlenme ihtimali esasında Hamilton'ın politikalarının itici gücüydü. Ona göre, bir vatandaşın özgürlüğü mensubu olduğu eyalet ile ilintili olamazdı ve Hamilton'ın niyeti asla iktidarın gücü adına özgürlüğü feda etmek de değildi. Ancak niyetini bir kenara koyulduğunda elbette ki bu yaklaşımın özgürlükleri riske attığı da bir gerçektir (Read 2000, ss. 85-86).

Bazı akademisyenlere göre Alexander Hamilton sadece Amerikan ekonomik sistemini inşa eden kişi değil aynı zamanda Amerikan kamu yönetiminin de gerçek fikir babasıydı. Çünkü Hamilton'ın öncülük ettiği Federalistler onca zaman ısrarla etkili ve güçlü bir ulusal hükümet üzerinde durmuştu (Coşkun ve Dulkadiroğlu ss. 26-27).

Delegelerin yeni anayasayı onaylamasından kısa bir süre sonra James Madison, Alexander Hamilton ve John Jay tarafından yazılan ve seksen beş denemeden oluşan bir

koleksiyon olan “Federalist Yazılar” ortaya çıktı. Bu mecmuada, yazarlar güçlü bir ulusal hükümet için yazdılar (Gerston 2007, s. 31).

Bu doğrultuda Amerikan federal düşünce sistemini kökten etkileyen unsurlardan biridir Federalist Yazılar. Çünkü inşa edilecek olan ilk federal sistemin kaynağı bu yazılarda ortaya atılmıştır. Alexander Hamilton, James Madison ve John Jay, Publius takma adıyla kaleme aldıkları Federalist Yazılar’la, kurulacak olan Birleşik Devletler ve onun Anayasası için halkın desteğini almaya çalışmışlardır. Bir numaralı Federalist Yazı’da Hamilton, devletleri kategorilere ayırmış; düşünce ve seçime, *reflection and choice*, dayalı devletler, fethedilen devletler, fethe dayalı bir biçimde savaş sonucunda kurulan devletler veya halkın seçimine ya da rızasına odaklanan devletler yahut organik bir biçimde ortak bir atadan gelerek oluşan devletleri ele almıştır. Ona göre, toplum Anayasayı onaylamakta başarısız olursa, “düşünce ve seçimden” oluşan iyi bir yönetim kurmakta yetersiz kalacak ve “kaza ya da yanlışlık ile güce” dayalı olarak kurulan siyasi kurumlara mahkum olacaktı (Ulusoy 2014, s. 747). Hamilton aynı zamanda, dokuzuncu Federalist Yazı’da federal hukuka üstünlük verilmesi yönündeki görüşlerin gerekçesi olarak “*iyi yönetime ulaşma ve konfedere yönetimlerin zayıflıkları*”nı sunmaktadır (Ulusoy 2014, s. 768). Hamilton, birliğin avantajlarına, “iç hizip ve ayaklanmaya karşı bir engel” olarak hizmet edebileceği maddesini eklemiş, “hızlı ve ardışık devrimler” ile sonuçlanan ve bu cumhuriyetleri “zulüm ve anarşi arasında sürekli gitgel durumunda olan “Yunanistan ve İtalya’nın küçük Cumhuriyetleri”nin istikrarsızlığına atıfta bulunmuştur. Burada hizipler hakimiyet kazanmış ve yetkilerini başkalarını sömürmek için kullanmıştır. Baskı ve zulüm sürekli olarak devrim ve anarşiye yol açmış, hiziplerin isyan başlatmasına sebep olmuştur (Ostrom 1991, ss. 73-74).

Bilhassa 70. Makalede Yazarlar, “*iyi yönetimi tanımlamada en önde gelen özelliğin yürütmedeki enerji*” olduğunu öne sürmüşlerdi. Hamilton’ın Federalist meslektaşları ile birlikte gösterdiği çaba, güçlü ve etkin bir yürütmenin oluşturulması yönündeydi. Özelde Hamilton, geneldeyse Federalist görüşün savunduğu ideallere göre; popüler kurumlarla kontrol edilen ancak kamu yönetiminde aktif olan dinamik, güçlü bir devlet-kamu idaresi oluşturulmalı ve Amerikan ulusu sağlam temeller atılarak yoluna devam etmeliydi (Coşkun ve Dulkadiroğlu ss. 26-27).

3. JEFFERSON VE HAMILTON REKABETİ

Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson rekabetinin, ABD'nin kuruluşuna etkisi yadsınamaz boyuttadır. Bu anlamda temsilcisi oldukları Federalist ve Anti-federalist perspektiflerin Amerikan siyasi yapısına ne denli tesir ettiğini anlamak oldukça önemlidir. Bu iki zıt kutup sahip oldukları ideolojiler bakımından birbirine sık sık ters düşerek karşı karşıya gelmiştir. İki ezeli rakibin tüm içgüdü ve öngörülerini siyasi anlamda birbirlerinininkine aykırıydı.

Hamilton ve Jefferson'ın yeni Amerikan Cumhuriyeti'ne dair karşıt görüşleri sert bir rekabet ortamı yarattı. Dahası, bu iki kurucu babayı karşı karşıya getiren fikir ve sorunlar Amerikan siyasetinde nesilden nesile devam etti. Bu karşıtlıklar neredeyse her zaman Jefferson ve Hamilton'u ayıran temel farklılıklara uzanmaktaydı; demokrasiye olan inanç, birey özgürlüklerine olan bağlılık, piyasa gücünün bütünlüğüne duyulan güven, bireysel fırsatların ve güvenliğin mevcudiyeti, muhalefetin hoşgörüsü, ordunun kapsamı ve hepsinden önemlisi hükümetin müdahaleciliğinin sınırları ve derinliği (Ferling 2013, s. p.x).

Hamilton'un icraatçı ve girişken yapısına karşın Jefferson'ın meziyeti düşüncelerinde saklıydı. Hamilton'un hoşlandığı şey önce kuvvetli bir sistem kurmak, sonra da onun başarıyla işleyişini seyretmektir. Jefferson ise başarılı olsun olmasın insanları severdi ve onları hoşnut görmekten memnun olurdu (Nevins 2019, s. 164). Aslında Jefferson ve Hamilton'ın 1790'larda iki politik rakip olarak karşı karşıya gelmelerine çok da şaşırılmaması gerektiği. Amerikan ekonomisinin geleceği, güç ve özgürlük kavramları, yürütme gücü, kamu finansmanı ve borçlar gibi pek çok konuda ayrışıyorlardı. Ancak bu rekabet zamanla fazlaca kızışmaya ve oldukça kişisel hale dönüşmeye başladı (Read 2000, s. 139). Jefferson, Hamilton'ın politikalarını ne bilgece ne de doğru buluyordu. Bununla beraber onu ciddi anlamda özgürlükleri ve cumhuriyeti tehdit eden, Anayasayı feshederek yerine miras yoluyla geçecek bir politik düzen kurmayı hedefleyen bir adam olarak görüyordu (Read 2000, s. 139). Bu iki önemli şahsın birbirinden farklı ama en az bir diğeri kadar önemli fikirleri vardı.

Jefferson'ın Amerika'ya dönüşü sonrası Başkan George Washington ona yeni federal hükümette dışişleri bakanı olmasını teklif etmişti. Ona yöneltilen teklifi istemeyerek de olsa kabul eden Jefferson o dönem, ilk ve en önemli icraatlarından ve Amerikan anayasasının en büyük eksiği sayılan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"ni anayasa metnine eklenmesine büyük katkıda bulundu.²⁸ Ayrıca, eyaletler tarafından geniş çapta kopyalanıp uygulanmış olan ve James Madison tarafından ABD Anayasasına dahil edilen Virginia Din Özgürlüğü Tüzüğü, Jefferson tarafından hazırlanmıştı. Çünkü ona göre İngiltere'de kiliseye sadık olmadıkça Oxford veya Cambridge'e katılamaması ya da Parlamentoda hizmet verilememesi yanlıştı. Jefferson hükümetin dini saptırabileceği görüşündeydi.²⁹

Amerika'da, Fransız Devrimi patlak verdiği sırada Amerika'da bağımsızlık mücadelelerinde onlara yardım etmiş olsa da Fransız Devrimcilerinden çok Büyük Britanya'ya yakınlık hissi hakimdi. Alexander Hamilton ve John Adams da dahil çoğu Amerikalı bu görüşe sahipti. Diğer Amerikalılar ise Fransa'yı destekliyordu. Avrupa'da eşitliğin yayılıyor oluşu Thomas Jefferson için mutluluk vericiydi. Şiddet içerikli olaylar vuku bulmuş olsa da ona göre bu yüzyıllar boyunca kralların boyunduruğu altında yaşadktan sonra demokrasiye geçmek için ödeniyor olan ufak bir bedeldi (Davidson 2017, s 144).

Hamilton için de söylenmesi gereken şey, ülkenin ilk hazine bakanı olduğunda farklı eyaletlerdeki Amerikan vatandaşlarının hiçbir ortak özelliğe sahip olmadığı olmalıydı. Hamilton, Amerikan ulusal kimlik duygusu yaratmayı başardı. Bu başarısını da halkı, ulusal banka gibi ulusal hükümete bağlayacak kurumlar yaratarak sağlamıştı.³⁰ Ulusal Banka konusundaki tartışma Hamilton ile Madison'ın arasını açarken Jefferson ve Madison arasında bir iş birliğinin başlangıcı olmuştu (Read 2000, s. 142). Banka kararı önemliydi çünkü Anayasa'nın sınırları bir kez genişletildiğinde her zaman bir sonraki

---

²⁸ Tarık Boz, Mücahit Er, Ercan Gören ve Tarık Öniz, Thomas Jefferson, ss. 5-6.
https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson, (04.04.2020).

²⁹ A.g.e.

³⁰ A.g.e.

hamlede onu aşmak daha kolay olacaktı. Ancak, esasen Hamilton'ın katkıları olmasaydı, ABD 20. yüzyılda süper güç olarak ortaya çıkabilir miydi düşüncesi büyük bir soru işaretidir.

Hamilton ayrıca teorik planı hazırlayan 85 denemenin 51'ini yazarak Federalist Belgeler'in yayınlanmasının arkasındaki itici güçtü.³¹ Hamilton'ın vizyonu, Amerikan vatandaşlarının bölgelere değil, kıtaya ait olduğu bir Amerika Birleşik Devletleri üzerine bina edilmiştir. James Garfield, Benjamin Harrison ve başka çoğu Cumhuriyetçi Hamilton'u en etkileyici Kurucu Baba olarak görmekteydi.³² Çünkü Hamilton, dünyadaki en yüksek yaşam standartlarından birinin sağlayıcısı olan Amerikan kapitalizminin babası da sayılırdı. Onun hazine bakanlığında izlediği politikalar, üretimi geliştirmek ve arttırmak için tasarlanmıştı. Ulusal banka, Amerikan üretimini koruyan tarifeler ve ülke finansmanının istikrarı gibi ekonomi politikaları ülkenin iyi bir kredi notuna sahip olmasına ve ABD'nin ekonomik bir süper güç olarak yükselmesine katkıda bulunmuştu.³³

Ancak Jefferson eyaletlerin gücüne o kadar inanıyordu ki “benim ülkem” diye bahsettiği yer çoğu zaman Virginia oluyordu. Genel düşünceleri eğer cumhuriyetçi bir topluma sahip olmak istiyorsa Adem-i merkezîyetçi olması gerektiğini biliyordu. Ancak konu diplomatik ve askeri meselelere geldiği zaman federal hükümetinde yeterli güce sahip olması gerektiği gerçeğinin hiçbir zaman yadsımamıştı.³⁴ Buna en iyi örnek “*Louisiana Purchase*”dı. Jefferson tarafından gerçekleştirilen Louisiana'nın satın alımı, Amerika'nın kıtalararası bir ülke haline gelmesinin başlıca nedenlerindendi ve bu durum sonunda ekonomik, askeri ve diplomatik bir süper güç haline gelmesine dayanak olmuştu.³⁵

Yeni Anayasa kapsamındaki ilk seçimler 1789'da yapılmıştı. George Washington oybirliğiyle ülkenin ilk başkanı seçildi. Hazine bakanı Alexander Hamilton, kısa süre sonra Anti-Federalistlerin korku duyacağı bir plan oluşturdu. 1780'lerin başından beri hem ekonomik olarak hem de birliğin korunmasında “çimento” görevi göreceğini

---

³¹ A.g.e.

³² A.g.e.

³³ A.g.e.

³⁴ A.g.e.

düşündüğü ulusal borcu adeta “ulusal bir nimet” olarak görüyordu. Federal hükümetin eski Kıta Kongresi'nin borçlarını yönetmesini, bu borçların amortismanına tabi bir değerden ziyade eyaletler arasında eşit olarak paylaşılmasını önerdi. Ancak bu plan, savaş sonrası yaşanan mali buhran sırasında menkul kıymetlerini büyük indirimlerle satan birçok kişi ve başka eyaletlerin borçlarını ödemeyi ve bu yüzden vergilendirilmeyi reddeden Güney eyaletleri tarafından itirazla karşılandı.³⁵

O dönem Washington'un en önemli iki kabine üyesi Hazine Bakanı Alexander Hamilton ile Dışişleri Bakanı Thomas Jefferson'du. O esnada devrim sırasında biriken borçların nasıl ödeneceği önemli bir muammaydı. Atılgan, açıkgozlu ve kararlı olan Hamilton, bu hususta ivedilikle harekete geçilmesi taraftarıydı. Hamilton, bunun dışında savaşta Washington'a yardımcı olarak hizmet etmişti. Şimdi de o günün hazine bakanı olarak Birleşik Devletler'in borcun tamamının arkasında durmasını ayrıca tüm eyaletlerin de borçlarını üstlenmesini teklif etmişti. Aynı zamanda toplumu bir azınlık ve bir çoğunluk olarak analiz ediyordu. Azınlık olan; zenginler ve soylulardı. Bunların hükümette belirgin ve kalıcı bir pay sahibi olmaları gerekiyordu. Çoğunluk ise geriye kalanlardı. Bunlar düzensiz, değişken ve güvenilmezlerdi (Davidson 2017, s 137). Ancak durum gözüktüğünden daha karmaşıktı. Yalnızca zenginler ve soylular değil, sıradan insanların da büyük bir bölümü devlete borç vermişti. Örneğin bir çiftçi birliklere verdiği erzak karşılığında borç senedi almış, bir marangoz orduya katılmış ve maaşının bir kısmı karşılığında borç senedi almıştı. 1789 yılında artık bu borçlar o kadar uzun müddettir ödenmemişti ki nakit ihtiyacı olan vatandaşlar bu senetleri yatırımcılara değerlerinin çok altında satmak zorunda kalmıştı. Jefferson ve Madison, senetlerin asıl sahiplerinin düşük meblağlarla yetinirken, yatırımcılara senetlerin tam değerinin ödenmesinin adaletli olmadığını düşünmüşlerdi. Fakat uzun tartışmalar sonucu Hamilton'ın yatırımcılara senetlerin tam değerini ödemeye yönelik teklifini kabul ettiler. Bunun şartı olarak da Hamilton'un Virginia ve Maryland arasında kalıcı bir başkent inşa edilmesini kabul etmesini istediler (Davidson 2017, s 144).

---

³⁵ Bernard A. Weisberger, The United States from 1789 to 1816, <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Jeffersonian-Republicans-in-power>, (28.03.2020)

Sonuçta, Jefferson'ın çabaları sayesinde Kongre'de bir uzlaşya varıldı. Güney eyaletleri yeni ulusal başkentin Potomac nehrinin orada ve Güney'e daha yakın olması karşılığında Hamilton'un planını onayladı. Amma velakin sonrasında Hamilton'un İngiltere Merkez Bankası göz önünde bulundurularak modellenmiş bir Amerika Birleşik Devletleri Bankası kurma planı muhalefeti iyice sertleştirdi. Büyük tartışmalara rağmen Banka Yasası 1791'de kabul edildi.³⁶

Fakat, Hamilton ulusal banka projesini ortaya attığı zaman büyük bir tepkiyle karşı karşıya kalmıştı. Çünkü Jefferson başta olmak üzere karşıt görüşte olan herkes, federal haklara karşı eyaletlerin haklarına inanıyor, büyük korporasyonlardan ve paralıların devlete hakim olmasından kaygı duyuyordu. Jefferson, Washington'a bir itiraz dilekçesi gönderdi. Dilekçesinde Anayasa'nın federal hükümetin tüm güç ve yetkilerini sıraladığını ve burada federal hükümetin bir banka kurabileceği ile ilgili bir ibarenin olmadığını altını çiziyordu. Jefferson'ın bu mantıklı itirazından sonra Washington yasayı veto etmeye niyetlendi ancak Hamilton'ın daha ikna edici bir argümanı vardı. O da Federal hükümetin tüm yetki ve sorumluluklarının açık tabirlerle tespit edilmesinin mümkün olmadığını iddia ediyordu. Zira bu tahammül edilemez ve başa çıkılmaz sayıda teferruatla uğraşmak demektir. Hamilton'ın bu noktada vurguladığı "uygun" kelimesiydi. Bunun sebebi dolaylı olarak da olsa yetkilerin büyük kısmının Anayasa'da zaten belirtilmiş olmasıydı ve bu yetkilerin uygulanması için "uygun gerekli bütün yasaları" çıkarmaya Kongre'nin hakkı vardı. Örneğin, Anayasa'ya göre hükümet toprak fethetme hakkına sahiptir ve Anayasa'da açık ibarelerle yazmıyor olsa dahi dolaylı olarak bu toprağı yönetme yetkisine de sahip olduğu sonucuna varılır. Anayasa hükümetin vergi koyma, toplama, borç ödeme ya da borçlandırma yetkilerine sahip olduğunu beyan eder. Ulusal bir banka da bu vergilerin toplanması ve uzaktaki noktalara ödeme maksatlı para gönderiminin sağlanması yahut borçlanmada bulunulması hususlarında yardımcı olacaktır. Dolayısıyla bu gaye ile yola çıkıldığında hükümet, Anayasa'nın tanıdığı yetkiler çerçevesinde ulusal bir banka kurmaya yetkilidir. Tüm bu tartışmaların sonunda Başkan Washington Hamilton'ın dediklerini onayladı ve teklifi imzaladı (Nevins 2019, ss. 166-167-168). Aynı zamanda Kongre'de Hamilton'un maliye politikalarına karşı gelişen yeni bir siyasi partinin kıvılcımları oluşmaya başlamıştı.

---

³⁶ A.g.e.

Hamilton ve Jefferson arasındaki fikir ayrılıkları Anayasa’da daha önce bahsedilmemiş bir konuyu da gündeme getirmişti; siyasi partiler. Hamilton’un sıradan vatandaşlara güveni yoktu. Güçlü ve merkezi bir yönetimin gerekliliğine inanıyordu. Hazine Bakanı olmuş, federal bir banka kurmuş ve zengin tüccar sınıfın korunmasına dair stratejiler geliştirmişti. Onun felsefesine katılanlar kendilerine “Federalist” demeye başladı. “Cumhuriyetçiler” ise doğuştan soylu ve köle sahibi olmasına karşın bir tarım toplumu hayali kuran Jefferson’ın destekçileriydi (Ataöv 2009, s.27).

Madison başta olmak üzere, Jefferson’ın desteğiyle beraber kurulan parti, popülerliğini Kongre'nin ötesine genişletti. Bu arada Fransız Devrimi ve Fransa’nın sonrasında İngiltere, İspanya ve Hollanda’ya karşı savaş ilan etmesi, Amerikan sadakatini çok parçaya böldü. Demokratik-Cumhuriyetçi kesim Fransa’ya destek vermek için ayağa kalkarken, Federalistler olarak bilinen Hamilton ve destekçileri ekonomik nedenlerden dolayı İngiltere’yi destekledi. Washington, Avrupa’da Amerikan tarafsızlığını ilan etti, ancak yine de İngiltere’yle yaşanabilecek olası bir savaşı önlemek ve bir anlaşma müzakere etmek üzere Başyargıç John Jay’i Londra’ya gönderdi. Bu anlaşma sonucunda Amerika Birleşik Devletleri ufak tefek imtiyazlar kazansa da, oldukça aşağılayıcı bir şekilde İngiliz denizciliğinin üstünlüğünü Amerikan nakliyesi için koruma bedeli olarak kabul etti.³⁷ Elbette bunlar ödenecek küçük bedellerdi; Hamilton’un, Amerika Birleşik Devletleri'nin İngiltere’yi ve diğer Avrupa ülkelerini aşarak, muazzam bir ekonomik ve askeri güç olacağına dair kuvvetli öngörüsü vardı. Hazine bakanı ve George Washington’un en yakın danışmanı olarak Hamilton’un hayata geçirdiği tüm politikalar, Amerikalıları “kıtasal” anlamda düşünmeye ikna etmek için tasarlanmıştı.³⁸

Üçüncü başkanlık dönemi için yarışmamayı seçen Washington veda konuşmasında, Hamilton tarafından hazırlanan bir pasajda, yeni parti siyasetini bölücü ve tehlikeli olarak betimlemiştir. Bununla birlikte, Washington’dan sonra başkan olan Federalist John

---

³⁷ A.g.e.

³⁸ Christopher Klein, Whose Vision of America Won Out-Hamilton’s or Jefferson’s?, <https://www.history.com/news/whose-vision-of-america-won-out-hamiltons-or-jeffersons>, (25.03.2020)

Adams'ın yanına başkan yardımcısı olarak en çok oyu alan ikinci başkan adayı Demokrat-Cumhuriyetçi Thomas Jefferson'du.³⁹

Jefferson, Virginialı toprak sahibi aristokrat olmasına rağmen, toprak sahiplerinin mülklerini gelecek nesillere bölmesini engelleyen "ilk doğan kuralı"nın reddedilmesine öncülük etmişti. Cumhuriyetçi bir ideal olan bu değişiklikle beraber aristokrat sınıfın arasında dönen bir arazi dağıtımını yerine bir nesilden diğerine serbest dağıtım ve çok sayıya bölünmüş bir arazi öngörülüyordu.⁴⁰

Aslında, Jefferson ve Hamilton'un rakip vizyonları hakkındaki tartışmanın 1800 seçiminde çözüldüğünü savunulur. 1790'larda Hamilton, orduyu siyasi muhalefeti bastırmak için kullanmak istemiş ve partisi *Sedition Act*'ı onaylamıştır ki bu yasayla hükümet aleyhinde konuşmak yasaklanmıştır. Dolayısıyla 1800 seçiminde Cumhuriyetçiler başarılı bir performans sergilemese dahi Amerikan halkı yine aynı seçimi yapacaktı. Jefferson, 1800 seçimlerinin 1776'daki kadar gerçek bir devrim niteliği taşıdığını söylemiştir. İki arasındaki yarış artık o kadar dengesiz bir hale gelmişti ki sonunda Hamilton'un partisi tam anlamıyla ortadan kalktı.⁴¹

Hamilton ve Jefferson'ın bitmek bilmeyen husumeti çok geçmeden Demokrat ve Federalist partilerin çatışmasına dönüştü. Partilerin temsil ettikleri fikirler bugüne dek Amerikan siyaset sahnesinde oldukça büyük rol oynadı. Hamilton, gerçek bir realisti ve gün geçtikçe merkezi hükümete daha fazla görev ve sorumluluk düşmesi gerektiği kanaatindeydi. Jefferson ise ateşli bir mutlak demokrasi ve federalizm yanlısıydı. Hamilton tüm alanlarda beşeri tabiatın kusurlarını hesaba katıyordu. Ona göre siyasette en ağır basan kuvvet bencilliktir ve insanlar her zaman kurnaz hilelere kurban olmaya mahkumdular. Bu düşünce tarzı Jefferson'a tamamen yabancıydı, o olağanüstü bir iyimserliğe sahipti. Jefferson, Hamilton'un aksine bizzat kamuoyunu yaratmak istemiyor, o kamuoyuna uymayı tercih ediyordu. Hamilton «*Ortak hükümet sadece kuvvetli bir ruha*

---

³⁹ Bernard A. Weisberger, The United States from 1789 to 1816, <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Jeffersonian-Republicans-in-power>, (28.03.2020)

⁴⁰ Christopher Klein, Whose Vision of America Won Out-Hamilton's or Jefferson's?, <https://www.history.com/news/whose-vision-of-america-won-out-hamiltons-or-jeffersons>, (25.03.2020)

⁴¹ A.g.e.

değil, aynı zamanda bu ruha tesir edebilecek kuvvetli organlara muhtaçtır» demiştir. Başka bir deyişle; Machiavelli, Richelieu, Friedrich ve Bismarck gibi devlet ve düşünce adamları Hamilton'un fikirlerini şekillendiriyordu. Jefferson'un düşünce sisteminde, bilgi ve mantık esas bir rolü oynardı. Ona göre bir insanı iyileştirmek için onu aydınlatmak kafi idi. Hamilton çok mücadeleci, Jefferson çok şüpheliydi. Her ikisi de kanaatlerinden geri adım atmadıkları için kabinenin ahenkle devam etmesi imkansız hale geldi ve Jefferson'un ısrarlı istifa talebi nihayet 31 Aralık 1793'de George Washington tarafından istemeye istemeye kabul edildi. Bunun akabinde Jefferson Charlottesville yakınındaki malikanesi Monticello'ya gitti ve başkan yardımcılığına seçilinceye kadar orada kaldı.⁴²

Federalistler de Anti-federalistler de bu iki siyasal partinin temelde uzun yıllar birlik içerisinde olması ummuştu, hatta, Hamilton Federalist Yazılar'da bu yeni oluşumun ülkedeki ayrılıkçıları ve başkaldırıları bastıracağını söylemişti. Bu söylemiyle de Shays İsyanı'na atıfta bulunmuştu (Zinn 2018, s. 104).

Elbetteki Jefferson ve Hamilton'un Amerikalıların zihnindeki imajı ve etkisi her zaman aynı değildi. Jefferson 1800 yılında başkan olmasının akabinde, onlarca yıl boyunca özellikle Virjinyalıları olmak üzere tüm Amerikan halkının gönüllerini fethetmiş, bu durum Hamilton için siyasi bir hezimetini doğurmuştur. Bu süre zarfında Hamilton unutulmuş, en azından uzun süre gölgede kalmıştır. Demokratik Cumhuriyetçi Parti veya 1820'lerde bilindiği üzere Demokrat Parti, Jefferson demekti ve 19. yüzyılın ortalarına kadar büyük ölçüde baskındı. Arka arkaya gelen Demokrat başkanlar, Jefferson'ın anısını canlı tuttu (Ferling 2013, s. p.x).

Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında büyük bir değişim oldu. Bir Güneyli ve köle sahibi olan Jefferson'ın itibarı, iç savaş ve köleliğin reddedilmesi sonrasında birçok Amerikalı'nın kalbinde yara aldı. Güçlü bir ulusal hükümetin savunucusu olan Hamilton'ın anısı ise yükselişe geçti ve ülke ilerleyen yıllarda Sanayi Çağına girdiğinde

---

⁴² Tarık Boz, Mücahit Er, Ercan Gören ve Tarık Öñiz, Thomas Jefferson, ss. 5-6. https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson, (04.04.2020).

Amerika'nın kahramanı oldu. Hazine Bakanı Hamilton, Jefferson'ın tarım kaynaklı ekonomisine bir alternatif sunmuş ve Amerikan ekonomisinin devasa büyümesini mümkün kılmıştır. Yüzyıl sona erdiğinde, Hamilton modern kapitalizmin ve ilk Amerikalı iş adamının yaratıcısı olarak anılmaktaydı. Ancak sanayileşme sonrası sadece ekonomi değil, Amerikan toplumu da değişti. Yeni sosyal, kültürel ve maddi fırsatlar sağlamış olsa da paranın ve gücün tekelleşmesi söz konusu olmuştu. Dev şirketler ve güçlü finansörler eşsiz bir siyasi nüfuz elde ederken, eşi görülmemiş sayıda Amerikalı sefalet içinde yaşadı ve tehlikeli çalışma koşulları altında sömürüldü. Jefferson'ın anısı; kendilerini ulusal hükümetin mali politikalarının kurbanı olarak gören çiftçilerle geri geldi. Jefferson'ın “herkes için eşit haklar, hiç kimse için özel ayrıcalıklar” anlayışı özlemlenerek anılmaktaydı (Ferling 2013, s. p.x1).

3.1 AMERİKAN BAĞIMSIZLIK BİLDİRGESİ VE YENİ BİR ULUSUN İNŞASI

1775–1783 yılları arasında süren Amerikan Bağımsızlık Savaşı sonrası 4 Temmuz 1776 tarihinde Kongre’de on üç Amerikan Devleti’nin oybirliği ile kabul edilip, deklare edilen bildirme şöyledir:

Biz şu gerçeklerin açık olduğu görüşündeyiz: bütün insanlar eşit yaratılmışlardır, onları yaratan Tanrı kendilerine vazgeçilemez bazı haklar vermiştir, bu haklar arasında yaşama, özgürlük ve refahını arama hakları yer alır, bu hakları korumak için insanlar arasında meşru, iktidar hak ve yetkilerini yönetilenin rızasından alan hükümetler kurulmuştur. Herhangi bir hükümet şekli, bu amaçları tahrip eder bir nitelik kazanırsa, onu değiştirmek veya kaldırmak ve temelleri kendi güvenlik ve refahlarını sağlamaya en uygun görünecek ilkeler üzerine dayanan, güç ve yetkiyi aynı amaçla örgütleyen yeni bir hükümet kurmak o halkın hakkıdır. Aslında sağduyu, uzun bir geçmişi olan yönetimlerin sudan ve geçici nedenlerle değiştirilmemesini buyurur; bu nedenle, insanların durumlarını düzeltmek amacıyla alışlagelen yönetim biçimlerini değiştirmek yerine, kötülüklerle katlanmaya daha meyilli oldukları tecrübeyle sabittir. Ancak sürekli aynı amacın peşinde uzun bir yolsuzluklar ve zorbalıklar silsilesi, halkı mutlak bir despotizme sürüklemek niyetini açığa vurursa, o zaman böyle bir yönetimi yıkmak ve gelecekteki güvenlikleri için yeni koruyucular seçmek, o halkın hakkı ve görevidir. İşte bu kolonilerin sabırla katlandıkları durum budur ve yine bu durum şu an onları eski yönetim biçimini değiştirmekten alıkoyan gerekliliktir. Büyük Britanya'nın şu anki kralının dönemi, hepsi bu devletler üzerinde mutlak bir Zorbalık kurma amacıyla tekrarlanan zararların ve yağmaların dönemi olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin temsilcileri olarak, dürüst niyetlerimizle dünyanın yüce hâkimine başvurarak bu kolonilerin iyi insanları adına onların verdiği yetkiyle Birleşik Kolonilerin özgür ve bağımsız devletler olduklarını; Britanya Krallığı'na karşı her türlü Bağımlılıklarının sona erdiğini; bu kolonilerle Büyük Britanya Devleti arasındaki her türlü siyasal ilişkinin sona erdirildiğini ve sona erdirilmesi gerektiğini, özgür ve bağımsız devletler olarak savaş açmak, barış ilan etmek, ittifaklar kurmak, ticareti düzenlemek ve diğer tüm Bağımsız devletlerin gerçekleştirme hakkına sahip oldukları bütün eylemleri gerçekleştirebileceklerini ve

*sayılanların hepsini yapmaya hakları olduğunu resmi bir şekilde ilan eder ve yayımlarız.*⁴³

Thomas Jefferson bu kelimeleri kaleme aldığında henüz otuz bir yaşındaydı (Davidson 2017, s 120).

Bağımsızlık Bildirgesi Kongre’de 4 Temmuz günü onaylandıktan sonra elle yazılmış bir müsvette Kongre Başkanı John Hancock ve sekreter Charles Thomson tarafından imzalandı ve birkaç blok ötedeki John Dunlap’ın matbaasına gönderildi. Gece boyunca, bugün “Dunlap el ilanları” olarak bilinen 200 nüsha basılmış fakat orijinal elle yazılmış kopya günümüze ulaşamadı.⁴⁴

Esasen, Bağımsızlık Bildirgesi için beş adam masaya oturmuştu. Bunlar; John Adams, Benjamin Franklin, Thomas Jefferson, Robert R. Livingston ve Roger Sherman’dı. Özellikle Jefferson’ın bildirgeyi kaleme almasına karar verdiler çünkü yazım yeteneği dışında aynı zamanda bu beş kişi arasında bir Virginialı olarak Güney’i temsil ederek onların desteğini almalarını sağlayacaktı (Rubenstein 2019, s. 57).

Aslında bildirgenin merkezine oturtulan eşitlik fikri Jefferson’ın pratikteki yaşantısına tersti. Jefferson ömrü boyunca kölelikten rahatsız olmuş ancak bu rahatsızlık hiçbir zaman kendi kölelerinden vazgeçeceği noktaya ulaşmamıştı. Hatta ilerleyen yıllarda özgürlük ve köleliğin yok olması inancından yavaş yavaş geri adım attığını görülmekteydi. Ancak Jefferson pratikte yaşadığı bu çelişkili duruma ve bu ideli hayata geçirmekteki büyük başarısızlığına rağmen eşitlik fikrini bildirgenin merkezine yerleştirerek sarsıntıları günümüze kadar gelen gerçek bir devrimin yaşanmasını sağladı (Davidson 2017, s 123).

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi’nin tüm dünyanın ama özellikle Avrupa’nın ve bilhassa Fransız aydınlarının üzerinde yarattığı etki aşikardır. Fransızlar, bu belgeyle Jefferson’ın

---

⁴³ National Archives, Declaration of Independence: A transcription, <https://www.archives.gov/founding-docs/declaration-transcript>, (20.08.2020).

⁴⁴ A.g.e., s. 20.

kaleme aldığı ancak kendi aydınlarının söylediklerini tekrar hatırlamışlardır ve bu sözler kafalarında zaten olan düşünceleri dirilmesini sağlamıştır. Fransızlar bir avuç Amerikalının özgürlük ve bağımsızlık üzerine tartışmalar yapmasına, küçük salonlarda bu denli mühim kararlar almasına ve bu uğurda savaşmalarına hayranlıkla bakmıştı. Amerikan halkına yardım için gönderilen Fransızlar, burada edindikleri deneyimle beraber Fransa'ya geri döndükten sonra Fransız İhtilali'nde önemli görevlerde almıştı. Bu bağlamda Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi Magna Carta gibi yerel kalmamıştı. Yani insan haklarının tüm dünyada yayılmasını sağlamayı başaran ilk adım sayılmaktaydı.⁴⁵

Jefferson da bir aydınlanma adamı ve deistti, aynı Paine ve Franklin gibi. İnsanların doğada eşit ve bağımsız oldukları hususunda John Locke ile aynı fikirdeydi ve Bağımsızlık Bildirgesi'nin ilk taslağında onun cümlelerinden birini kullanmıştı. Lock'un savunduğu şey; kimsenin birbirinin yaşamına, sağlığına, özgürlüğüne ve malına mülküne zarar vermemesi gerektiğiydi. Jefferson ise buna çok benzer olarak sadece sağlık kısmından bahsetmemiş ve mal mülk yerine kişilerin yaşama, özgürlük ve refahlarını arama haklarından söz etmişti (Davidson 2017, s 121).

Kolonilerde isyanı devrime dönüştüren de işte buydu. Onlara sahip oldukları hakları kralları onlara Britanyalı oldukları için vermemişti yahut Kongre'nin Amerikalı oldukları için onlara tanıdığı haklar da değildi mesele. Mesele tüm insanların bu haklara doğuştan sahip olmasıydı. Belgenin ilk cümleleri bu sebeple yüzyıllar boyunca ilham verecek bir ideali ifade ediyordu: doğal haklar (Davidson 2017, s 121). Birleşik Devletler bazı açılardan tek bir siyasi topluluk, bazen de farklı eyaletlerden oluşan bir federasyondur. Zaman zaman birbiriyle çelişen bu kavramlar aslında tek bir bütünün parçalarını oluşturuyordu (Atatüre 2017, s. 94).

Öncesinde koloni halkı ve yönetimler için Kral'a ve Parlamento'ya bağlılık doğal ve tersi düşünülemeyen bir durumdu. 1776 yılına dek Büyük Britanya Kuzey Amerika kolonilerini üç farklı hükümet şekliyle yönetti. Bunlar; Eyalet Yönetimi, yani kraliyet kolonileridir ki, New York, New Hampshire, Virginia örneğinde olduğu gibi direkt kralın

---

⁴⁵ A.g.e., s. 15.

Yönetimi altındaydılar. Vesayet Yönetimi; Pennsylvania, New Jersey, Maryland ve Delaware eyaletleri için geçerli olan bir kişi ya da bir ailenin sahipliğindeki kolonilerdi. İmtiyaz Yönetimindeki koloniler ise Rhode Island ve Connecticut gibi koloni hukukuyla kendini bağlamış ya da birleşmiş şirketlerden oluşan bir nevi proje kolonilerdi. Kolonilerin Parlamento ile açık bir bağı yoktu ve Britanya Kralı'nın kontrolü altındaydılar. Dolayısıyla Amerika'nın kurucu on üç kolonisi bahsi geçen bu üç farklı yönetim çatısı altında yönetiliyordu. Hepsinin de farklı demografik yapısı ve değişik ekonomi sistemi vardı. Aynı zamanda gerçek bir iletişim sisteminden de bahsetmek pek mümkün değildi. Sadece Londra ile olanlar resmi ilişkilerdi. 17. Yüzyılın ortalarından itibaren ise zaten Ticaret Meclisi ve Özel Devlet Danışma Kurulu İngiliz kolonilerini yöneten kurumlar oldu (Atatüre 2017, ss. 67-68).

Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın tekrar vurgulanması gereken bir boyutu da bir devrim niteliği taşımasının yanında esasen bir iç savaş olmasıdır. Bağımsızlık Savaşı'nda Amerika'da Kralcılar ya da Muhafazakarlar denilen grup devrime karşı çıkmış ve asilere karşı silahlarına sarılmışlardır. Kralcıların sayısı o günlerdeki nüfusun yaklaşık yüzde yirmisine tekabül etmekteydi. Onları devrimcilerle karşı karşıya getiren şey, İngiliz ticaret sisteminin bir üyesi olarak kazanılan ekonomik çıkarlarında yitirileceği inancıdır. Çoğunluğu küçük çiftçiler, zanaatkarlar ve dükkan sahipleri olan kralcılar ülkenin tüm ekonomik sınıflarından geliyordu. Özellikle İngiliz memurlar, zengin tüccarlar, özgürlük vaadinde bulunulan bazı siyahiler, Kızılderililer, sözleşmeli hizmetkarlar ve Anglikan din adamları Krala sadık kalma eğilimindediler (Atatüre 2017, ss. 165-166).

Benjamin Franklin “İnsanoğlunun Çoğalması Üzerine Gözlemler” adlı kitapçığında, Büyük Britanya ile koloniler arasında giderek büyüyen çekişmenin esas sebebi olarak mülk sahipleriyle ortak noktaları olan İngiliz merkantilistlerinin kolonileri sömürülecek bir Pazar olarak algılamalarında görmüştür. Bu sebeptendir ki bu iki grup, kolonilerde hem üretimin gelişmesini hem de özyönetimin artmasını istemiyorlardı. Önce Yedi Yıl Savaşları'nın maliyeti, sonrasında ise Kanada sınırında başlayan ayaklanma ve oraya on bin kişilik düzenli ordunun sevki Britanya'yı bir hayli zorlamış, sonuç olarak da yeni gelir kaynakları elde etmek için özellikle kolonilere başvurulmuştu (Atatüre 2017, s. 71).

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi Genç Amerikan ulusu için gelecek umut vericiydi elbet. Ancak on üç eyalet, gerçek anlamda tüm ulusu içine alan, kapsayıcı, federal bir hükümet kurmayı başaramamıştı. Kabul edilen Konfederasyon Maddeleri sadece bir dostluk ittifakı niteliğindediydi. Bu da Amerikan sistem ve yapısını zayıf ve yetersiz kılıyor, gerçek merkezi bir yürütme organından mahrum bırakıyordu. Tüm ulusu kaplayan bir mahkemeler sistemi de yoktu. Kıta Kongresi yani Amerikan Kongresi etkili ve verimli faaliyet gösteremeyecek kadar güçsüzdü. Vergi toplayamıyor, çıkardığı yasaları çiğneyenleri cezalandıramıyor ve diğer eyaletleri yaptığı anlaşmalara uymaya zorlayamıyordu. Tüm bunların ötesinde hükümet işlerini yürütmek ve alınan borçların faizini ödemek için yeterli miktarda para toplayamıyordu (Nevins 2019, s. 132). Amerikan Devrimi Amerikan halkına bağımsızlıklarını vermiş, aynı zamanda veraset, servet ve imtiyazın az olduğu, insanlar arasında eşitliğin daha önemli sayıldığı bir toplum düzeni getirmişti (Nevins 2019, s. 132).

1788’de ülke sadece güçlü bir ulusal hükümetin eksikliğini duymuyordu. Aynı zamanda ülkeye eyaletler arasında savaşla sonuçlanmasından korkulan büyük bir kargaşa hakimdi. Eyaletler sınır sorunları yüzünden kavga ediyordu. Bu çekişmeler Pennsylvania ve Vermont’u fiili bir savaşın eşiğine kadar götürdü. Mahkemeler birbirleriyle çelişiyor, farklı farklı kararlar alıyordu. Merkezi hükümet sahip olması gereken iktidar ve yetkiye sahip olmadığından gereken gümrük tarifelerini tespit etmek ve ticareti düzenlemek konusunda zorluk çekiyordu. En önemlisi de ulusal amaçlar için vergi toplama yetkisinin olmayışındı. Eyaletlerden çoğu kendi başlarına başka ülkelerle görüşüp dışişlerinde salahiyeti merkezi yönetime ait olması gereken kararlar veriyordu. Örneğin Kızılderililerle ilişkilerde tüm Amerikan ulusunu kapsayacak çözümler ele alınmalıyken bazı eyaletler kendi uzlaşmalarını yapıyor, öteki tarafta Georgia onlarla fiilen savaşıyordu (Nevins 2019, s. 135).

Bu kargaşaların yükselmesiyle beraber mal mülk güvenliği tehlikeye giren orta sınıf da telaşa kapılmaya başladı. 1785-86 yılında ekonomik krizin de şiddetlenmesiyle güçlükle geçinen halk tabakaları arasında sancılı süreç daha da şiddetlendi. Sınır bölgelerinde para kıtlığı vardı. Alışveriş ve para akışı durmuş, ürünlerin alıcısı olmadığı için ürünler toprak üzerinde çürümeye bırakılmıştı (Nevins 2019, s. 136). Konfederasyon Maddeleri

yönetimi altında geçen on dört ayın sonunda ABD'nin iç ve dış borçlarının üzerinde ödemesi gereken faiz 14 milyon dolara yükselmişti. Buna karşın devletin geliri 400 bin dolar civarındaydı (Nevins 2019, s. 140).

İlerleyen zamanlarda Madison sayesinde, ticaretin içerisinde bulunduğu genel düzensizliği ortadan kaldırmak ve eyaletlerin ticarete ait kurallarını Kongre'nin inceleme ve denetlemesine sunmasını sağlamak amacıyla 1786'da Annapolis'te bir kurul toplandı. Ancak sadece beş eyaletten delege katılım sağladığından konferans başarısız kaldı. Fakat o esnada Hamilton yenilgiyi zafere çevirerek ertesi Mayıs Philadelphia'da toplanarak durumu görüşmek üzere ve *“Federal hükümetin anayasasını Birliğin ihtiyaçlarına yeterli bir hale getirmek için kendilerince gerekli görülecek ek maddeleri belirlemek”* üzere eyaletlere delege atamaları teklifini götürme hususunda hükümeti ikna etti (Nevins 2019, s. 142). Bu süreçte, özellikle egemenliğin paylaşılmasının güvence altına alınması için; kuvvetler ayrılığının anayasa tarafından kesin çizgilerle belirlenmesi, kuvvetli bir yargı, güçlü bir iki meclislilik ve adem-i merkezîyetçiliğin korunması şart oldu (Atatüre 2017, s. 122). Buna ek olarak, her bir anayasada denge-fren mekanizması dahilinde hareket eden yasama, yürütme ve yargı gücünden oluşan üç kollu bir hükümet yapısı öne çıkartılmıştır. Yine de dikkat çeken nokta şudur ki, eyalet anayasaları çarpıcı bir şekilde en temel haklardan olan eşitlik hakkını güvence altına almamıştır. Pennsylvania'nın güneyinde kalan koloniler kölelerini muhafaza etmek için bu en temel hakkı anayasanın dışında bıraktılar. Aynı zamanda kadınların siyasal hakları yoktu ve erkekler de sınırsız oy hakkına sahip değildi, belli ölçüde emlak sahibi olmaları gerekiyordu (Atatüre 2017, s. 89).

Yetkilerin tespit ve beyanıyla ulusal hükümetin kuruluşu eşzamanlı yürüdü. Bu konudaki çalışmaların dayandığı nihai ilke devlet içerisinde her biri eşit güçte ve birbirleriyle dengeli bir şekilde işleyen üç ayrı yönetim mekanizmasının olmasıydı. Bunlar; Yasama, yürütme ve yargıydı. Bu üç kol kendi alanlarından ibaret olacak ancak uyum içerisinde çalışacak ve birbirlerini dengelerken de frenleyebilecek yetkiye sahip olacaklardı. Yani hiçbir zaman bir taraf tek başına hakimiyeti ele geçiremeyecekti (Nevins 2019, s. 146).

Demokratik kavramların etkisi tüm yeni anayasalarda görüldü. Hiçbiri geçmişten büyük bir kopma yaratmadı çünkü hepsi de sağlam koloni deneyime ve İngiliz uygulamaları temeline dayanıyordu. Yine de tümü cumhuriyetçilik ruhu felsefesinde aydınlanmacı filozofinin etkisiyle yazılmıştı. Örneğin, Bağımsızlık Bildirgesi'ni yazan Jefferson aynı zamanda Virginia Anayasası'nın da yaratıcısıdır. Diğer tüm eyaletlerin anayasaları da İngiltere ile ilişkileri düzenlerken, Jefferson'ın kaleminden çıkan Bağımsızlık Bildirgesi çerçevesinde eyaletlerin ve halkın vazgeçilemez ve devredilemez haklarını ön plana çıkarır niteliktedir. Bu yüzden her bir anayasa, temel haklar yasası ya da temel haklar bildirgesi ile başlıyordu. Virginia Anayasası gibi anayasalar diğer koloniler için örnek teşkil etmiştir. Çünkü burada; seçim özgürlüğü, halk egemenliği, inanç özgürlüğü, insancıl cezalandırma, basın özgürlüğü gibi belirli temel hak ve özgürlükleri içeren bir ilkeler bildirisine yer verilmişti (Atatüre 2017, s. 89).

3.2 KONFEDERASYONDAN FEDERASYONA GEÇİŞ VE ANAYASANIN KABULÜ

3.2.1 Amerikan Federalizmi

Federalist devlet yapısının ilk örnekleri antik çağlara kadar dayanmaktadır. Federal yapılanmanın izleri Mezopotamya antik devletleri olan Sümerlere ve Asurlulara kadar sürülebilir. Tarihte dramatik örneklerden biri de Anadolu'da hüküm sürmüş olan Likya Konfederasyonu'dur. Nitekim 16 nolu Federalist yazıda Alexander Hamilton, benzer şekilde de 45 nolu Federalist yazıda da James Madison Likya Federasyonunu ABD Federal devlet yapısı için bir tartışma alanı olarak örnek göstermiştir. Özetle devletin kendini koruyabilmesi, birliğini ve güvenliğini sağlayabilmesi için daha yetkin bir otoriteye sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla hem Hamilton hem de Madison Likya Konfederasyonu'ndan örnekler verirken aslında o anda merkezi güçlendirilmemiş bir konfederasyonun ABD için yeterli olamayacağını vurgulamak istemişlerdir. Tarih boyunca birçok federasyon ve konfederasyon karşımıza çıksa da literatüre tam olarak uygun olan ve oluşumdan tanıma giden kusursuz örnek ABD örneğidir (Atatüre 2017, s. 119).

Aynı zamanda Modern dönem öncesi Federalizm deneyimleri içerisinde sayılan örnekler arasında; 1600-1760 yılları arasında Kuzey Amerika’da ortaya çıkan Kabileler Konfederasyonu ve akabinde ortaya çıkan Iroquois Konfederasyonu, Kuzey Amerika’da kurulan koloniler veya dominyonlar konfederasyonu gösterilebilmektedir (Ulusoy, 2014, s. 755). İlerleyen dönemlerde Mayflower Sözleşmesiyle Federal sistemin kolonilere yayılması önemli bir aşamadır. İsviçre’den kıtaya göç ile, Plymouth kolonisini kuran Püritenlerin Amerika’ya varışı, sürecin önemli bir parçasıdır. Püritenler, önemli ölçüde Protestan Reformunun da etkisiyle İsviçre Konfederasyonu’ndan göç eden din adamlarıydı. Bu sebeple denilebilir ki federalizm düşüncesi muhtemelen modern federal sistemlerin kurulmasından önce de vardı (Ulusoy, 2014, s. 756). Bu gelişmeler, modern federal sisteme geçişin aşamaları olarak görülmektedir. Önce konfederal deneyimle başlayan süreç, ardından anayasaya sahip bir federal sistemle, modern dönem federal sistemlerinin başlangıcını oluşturmuştur (Ulusoy, 2014, s. 757).

Federal devlet teorisinin ya da federalizmin temel özelliği; siyasi gücün ulusal hükümet ve eyalet hükümetleri arasında bölüştüğü, her bir eyaletin de kendini yönetme, hükümet etme bağımsızlığına sahip olduğu devlet şekli olmasıdır. Federalizmin ayırıcı özellikleri; sağlam iki meclisli bir yapıya sahip olması, katı bir anayasa ile yönetilmesi ve güçlü bir yargısal yorum getirmesidir. Federal devlet, federe devletler ve federe devletlerin yerel yönetimleri; federal devletin üç temel yapısıdır. Federe devletler, federal devletler gibi aynı şekilde kazanılmış siyasi güce sahiptir. Bu gücün nasıl dağıldığı hususuyla öncelikli olarak federal anayasada sonrasında da eyalet anayasalarında açıkça belirtilmiştir (Atatüre 2017, s. 120).

Devleti merkezileştirirken kişisel özgürlüklerin kısıtlanacağı korkusu, Amerikan Kurucu Babaları’nın üniter devlet yapısından kaçınmalarına sebep olmuştur. 1781-1789 yılları arasında kolonileri bir araya getirerek bir konfederasyon olarak şekillendirilen Amerika Birleşik Devletleri sonrasında daha merkezi bir yapılanma olan federal yönetim sistemine dönüştürülmüştür ve ülke iki yüzyılı aşkın bir süredir federal bir yapı ile yönetilmektedir (Yılmaz 2011, s.2).

Esasen, Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasi yapısını anlamak için onun kökenine inmek ve tarihini derinliklerine bakmak gerekir. Elbette ki devlet sisteminin ve anayasanın kurucuları o anki yetkilendirilmiş kişilerce kaleme alınır. Ancak bunların gerçek yaratıcıları tarihte niçin bir araya geldiklerini farkında olan ve bir anayasa ile devletlerinin yapısını şekillenme iradesini gösterebilen halklar tarafından oluşturulur. İşte 1920'de Birinci Charles'a verilen sözleşme, Mayflower, tam da Kuzey Amerika'nın Atlantik kıyılarına gelmiş ilk hacı ve göçmenlerin anavatanlarına bağlı ama dinlerini de özgürce yaşayabilecekleri ve diledikleri gibi davranabilecekleri topraklara artık sahip oldukları anlayışı doğrultusunda filizlenmiş duyguların siyasileştirilmiş bir metnidir. Anavatanları Britanya keskin bir toplumsal hiyerarşi içerisinde yaşarken onlar kendi kendilerini yönetecek siyasi bir toplum oluşturacak ve bu toplum içerisinde özgür, birbirleriyle uyumlu, anavatan ve yasalarını kabul ederken yerelde kendi yaşam biçimlerinin uygulayıcısı olacaklardı. 1791 yılında karşımıza çıkan Amerikan Anayasası işte bu anlayışın bir tezahürü olarak bu toplumun oluşturduğu tarihin hikayesinin bir formülasyonudur (Atatüre 2017, ss. 118-119).

Amerikan tarihindeki on üç koloni, 1971'deki Anayasa, hatta 1776 bağımsızlık ilanı öncesinde kurulmuş federe devletlerdi. Her biri ayrı ayrı Britanya'ya bağlı olan bu devletlerin aralarında bir anlaşma yoktu. Fakat yeni bir devlet kurmak, bağımsızlıklarına ulaşmak ve savaşı kazanmak için bir birliğe ihtiyaçları vardı. Nihayetinde 1776 yılında gelen bağımsızlığı kısa süreli bir konfederasyon döneminden sonra 1971'de ABD Federal Devleti'nin kuruluşu izlemiş, Avrupa'nın aksine Amerika'da siyasi gelişim aşağıdan yukarıya, yani yerel plandan üst kademelere doğru oluşum göstermiştir (Atatüre 2017, s. 120).

Ancak uzun süre koloniler güçlü bir bağla bir araya gelmekten kaçınmıştı. Fakat bunun sebebi sadece siyasi güç hesaplamalarından kaynaklanmıyordu. Aynı zamanda henüz merkezi bir yapının kurulmasını sağlayacak kadar olgunlaşmış bir ortak kimlik de yoktu. Birlik'te bulunan eyaletler; farkı geçmişlere ve farklı özelliklere sahip olup farklı zamanlarda ve farklı şartlar altında kurulmuştu. Bu şu anlama geliyordu: "Birlik" tek millet olmaktan uzak ve şartların zorlaması ile bir araya gelmiş "dost devletler" in oluşturduğu bir yapıydı (Yılmaz 2011, s.3). Tam da bu sebeple ABD'de Federalizm ile birlikte daha merkezi ancak yerel yönetimlerin bütün yetkilerini ellerinden almayan bir

yapıya geçilmiştir. Yani federalizm, yeni bir buluş olmaktan çok Amerikan devletlerinin birer koloni oldukları dönemde İngiliz yönetimi ile pratiği yapılmaya çalışılan otorite paylaşımının zamanla olgunlaşması halidir. Temel gaye, iki farklı otoritenin kendilerine ait alanlarda son söze sahip olmalarını sağlamaktır (Yılmaz 2011, s.5). Yani Federal yapıda iktidar, iki veya daha fazla merkez tarafından paylaşılır. ABD’de yönetim belirli bir merkezde odaklanmak yerine; yerel, bölgesel ve merkezi yönetimler arasında üçe ayrıldığından; merkezi hükümetin genel anayasal çerçevesi ve yetkileri olmakla birlikte bu birimlerin kendilerine özgü yasaları, yapıları ve seçimle işbaşına gelmiş yöneticileri bulunmaktadır. Ayrıca bunlar işbirliği içerisinde olan entegre yapılardır (Yılmaz 2011, s.5).

3.1.2 Federalizm ve Anti-federalizm Çatışması

Amerika Birleşik Devletleri’nin 1789’da ilk başkanı seçildiği zaman George Washington partisizdi. Federalist ve Anti-federalist fikirlerin çatışması 1790’dan itibaren hem Kongre’de hem de Washington’un kabinesinde kendini göstermeye başladı. Washington’un Hazine Bakanı olan Hamilton, Federal hükümetin geniş yetkiler kullanması gerektiği hususunda tavsiyeler verirken, Dışişleri Bakanı Jefferson hükümet faaliyetlerini dışişleri alanının ötesine geçirmeyi sakıncalı buluyordu. Karakter bakımında birbirinin tam zıttı olan iki adam, siyasi düşünce bakımından tamamen karşıt iki fikir etrafında uzlaştırılmaz bir rekabet içerisine düştüler. Böylece çok geçmeden ikisinin etrafında da bu iki fikrin destekçileri toplanmaya başladı. O zamandan bu yana Federalist ve Anti-federalistlerin temsil ettikleri düşünceler Amerikan siyaset sahnesinde rol almaya başladı. Alexis de Tocqueville bu ayrışmayı *“Halk hakimiyetini sınırlamak isteyen parti, özellikle doktrinlerini birliğin anayasasına uygulamak istiyordu. Bu ‘federal’ ismini almasına gerekçe oluşturdu. Kendini özgürlüğün biricik aşkı ilan eden diğer parti ise onun karşısındaydı.”* şeklinde belirtir (Atatüre 2017, s. 214).

Federalistler, Merkezîyetçi anlayışı savunuyorlardı. Federe devletlerin yani eyaletlerin, Birliğin çıkarları için Federal devlete bağımlı kılınması gerektiğini öne sürüyorlardı. Bunun için de Federal devlet geniş yetkilerle donatılmalıydı. Federalistler genelde zengin ve yüksek zümreden insanlardı. Anti-federalistler ise eyaletlerin haklarının korunmasını istiyordu. Kaygıları federalistleri elitist bulmaları ve İngiliz Monarşisi’ne dönüş

korkularından kaynaklanıyordu. Dış politika ve savunma konusunda merkezi yönetimle beraber hareket edilebilirdi. Ancak diğer tüm hususlarda bağımsızlıklarını korumak onlar için vazgeçilmezdi. Jefferson ve Madison'ın öncüleri olduğu Anti-federalistler, Demokrat-Cumhuriyetçi bir anlayışla bütünleşmişlerdir (Atatüre 2017, s. 214).

Anayasa tartışması Federalist ve Anti-federalist görüşün karşı karşıya geldiği önemli bir husustu. Normalde on üç koloniden dokuzu onaylar onaylamaz Anayasa yürürlüğe giriyordu. Ancak New York ve Virginia gibi önemli eyaletlerin onayı olmadan "kurucular" Anayasa'nın kabulünden emin olamıyordu. Fakat bu iki eyalette ve diğer bazılarında söz konusu Anayasa ile ilgili çeşitli fikir ayrılıkları vardı. Bir tarafta Federalistler Anayasa'nın bu haliyle kabul edilmesini savunuyor, diğer tarafta ise Anti-federalistler buna karşı duruyor ve bazı koşullar öne sürüyordu (Atatüre 2017, s. 96).

Anti-federalistler; Temsilciler Meclisi'nin yasama sürecini ve yürütmeyi kontrol altında tutamayacağından, bunun için çok zayıf inşa edildiğinden ve adeta aristokrat bir organın yardımcısı gibi varlığını sürdüreceğinden endişe etmekteydi. Başkanın seçimle gelmiş bir kral gibi çok fazla bir kuvvet ve kudrete sahip olarak özgür insanlar için tehlike arz edecek derecede güçle donatıldığını dile getirmekte ve seçim kurulunun adeta aristokrat bir cunta olduğunu belirtmekteydiler. Aynı zamanda Senato ile başkan arasındaki ilişkinin kral ile lordlar kamarası arasındaki ilişkiye benzer şekilde yapı itibarıyla Büyük Britanya sistemine doğru meylettiğini yani; oligarşinin mevcudiyeti ile temsilciler meclisinin demokrasi varmışçasına görünen bir paravan olduğunu düşünmekteydiler (Türe 2019, s. 89).

Yeni ulusal hükümet, Konfederasyon Maddeleri kapsamındaki selefinden açıkça daha güçlü olacak şekilde tasarlandı. Fakat ne kadar gücün arzu edilmesi gerektiği bir soru işaretiydi. Hem Büyük Britanya altındaki merkezi hükümetin hem de Amerikan Devrimi sonrası eyalet merkezli bir düzenlemenin başarısızlığı göz önüne alındığında, bu sorunun cevabını tahmin etmek oldukça zor ve federalizmin yaratılması içinse oldukça kritik olacaktı. Bu tartışma, Philadelphia toplantısı sırasında ve sonrasında, daha güçlü bir ulusal hükümete ihtiyaç duyan Federalistler ile böyle bir önermeyi İngiliz diktatörlüğünün Yeni Dünya versiyonu olarak nitelendiren Anti-Federalistler arasında devam etti (Gerston 2007, s. 29).

Anayasa meydana getirildikten sonra geriye onaylanması kalmıştı. Çoğu kişi için bu anayasa hayati olsa da birçoğu için de tehlikelerle doluydu. Akıllarda bu merkezi hükümetin; bir baskı yönetimine dönüşüp dönüşmeyeceği, ağır vergiler uygulayıp uygulamayacağı, ülkeyi tekrar savaflara sokup sokmayacağı gibi sorular vardı (Nevins 2019, ss. 152-153). Anti-Federalistlerin eleştirileri, haklar bildirgesinin eksikliğinden, orantısız ulusal tahakkümden, aristokratik kuralların geri dönme olasılığından, “temsil edilmeden” vergi ödeme yükümlülüğüne dönüşten ve eyalet egemenliği üzerinde müdahalede bulunma potansiyeline sahip bir ulusal ordu idi (Gerston 2007, s. 29). Son karara göre anayasa dokuz eyalet tarafından onaylandığı takdirde yürürlüğe girecekti. Anayasa onayı süresince verilen mücadele, Federalist ve Anti-federalistler adında biri güçlü bir merkezi yönetimi biriyse sadece eyaletler ilgasını savunan iki siyasi partinin ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu fikir uyuşmazlığı hem basın da hem Yasama Meclisleri’nde hem de eyalet kongrelerinde süregitmeye devam etti. İki tarafta tutku dolu fikirler ve güçlü argümanlar sunuyordu. Alexander Hamilton, James Madison ve John Jay tarafından yeni Anayasa lehinde yazılan ve hem dünya hem de Amerikan siyaseti üzerinde klasik bir eser olan “Federalist Belgeler” bunların arasında neredeyse en iyi olarak örnektir (Nevins 2019, ss. 152-153). Bu üçlünün, *Federalist Papers* denen yazılarında öne sürdükleri üç temel husus; Anayasa’nın temsili demokrasiyi öne alan bir cumhuriyet kurması, kuvvetler ayrılığının korunması ve federal formda bir yönetim oluşturulmasıydı. Öbür tarafta Richard Henry Lee, Patrick Henry ve George Mason’ın önderliğinde Anti-federalistlerin karşı çıktığı noktalar; Anayasa’da bir haklar bildirgesinin bulunmaması, Senato’nun fazlaca aristokrat olması ve Başkan’ın gereğinden fazla özgürlüğe sahip olmasıydı. Anti-federalistler de aynı Federalistler gibi New York gazetelerinde makaleler halinde görüşlerini açıkladı. Aynı şekilde öne sürdükleri üç husus vardı; 1) *Kongre, Başkan ve Yargının gücü çok fazlaydı bu durum özgürlükleri ezerdi*, 2) *Eyaletler güçlerini korumalıydı, güçlü ulusal yönetim değil küçük ulusal hükümetler halka daha yakın olabilirdi*, 3) *Anayasa mutlaka insan haklarını (Bill of Rights) kapsamalıydı*. Bu iki grubun tartışmaları ve Anayasa üzerine verdikleri mücadele Amerikanın ilk siyasi partilerinin filizlenmesini sağlamıştı (Atatüre 2017, s. 96).

Bu rekabet özellikle üç eyalette; Massachusetts, New York ve Virginia'da en çekişmeli halini aldı. *Massachusetts'te hukukçuları, tüccarları ve çiftçilerin önemli bir kısmını takviye eden Boston gemi inşaat işçileri, maden işçileri ve diğer sanat erbabının güçlü desteği Anayasa'ya zafer sağladı.* Alexander Hamilton güçlü hitabetiyle bazı muhalifleri New York'ta Anayasa tarafına çekti ve büyük çoğunlukla onayı sağladı. Virginia'da ise George Washington'un nüfuzu ve James Madison'ın güçlü argümanları tartışmayı kazandı. Fakat zaten Virginia'nın nihai onaylama kararından önce dokuz eyalet onaylarını vermişti. Dolayısıyla Anayasa yürürlüğe girdi (Nevins 2019, ss. 152-153).

Ancak hükümetin örgütlenmesi oldukça zor bir işti. Kongre sırasıyla Dışişleri Bakanlığı, Savaş Bakanlığı ve Hazine Bakanlığını kurdu. Washington, Dışişleri Bakanlığı'na o zaman Fransa'da elçilik görevinden yeni dönmüş olan Thomas Jefferson'ı, Savaş Bakanlığı'na orta seviyede yeteneklere sahip ama halk tarafından tanınmış olan General Henry Knox'u, Hazine Bakanlığı'na ise mali konularda yeteneği ile tanınmış Alexander Hamilton'u getirdi. Aynı zamanda Washington, başlangıçta Kongre'nin isteğiyle bakansız olarak hukuk müşavirliği yapan başsavcılık makamına sonrasında Edmund Randolph'u atadı. Hamilton ve Knox Federalist görüşlere, Jefferson ve Randolph ise Anti-federalist eğilimlere sahipti. O tarihte birçok Amerikalı'nın hayali politikalarla zehirlenmemiş bir cumhuriyetti. Ancak ta o zamanlardan parti politikaları kendini göstermeye başlamıştı. Bu durumun en erken tezahürlerinden biri tam da bu Anayasa yapım sürecinde baş gösterdi. Eyaletlerin büyük bir kısmı Anayasa'yı ivedilikle yapılması gereken değişiklik tavsiyeleriyle beraber kabul etti. Ancak Patrick Henry'nin de aralarında olduğu birçok kişi seslerini yükseltince Kongre teklifleri bir komiteye devretti. Sonuç olarak, Kongre büyük kısmı hükümetin tasarlanan yapısını değiştirmeye yönelik öne sürülmüş tüm teklifleri reddetti. Fakat aynı zamanda eyaletlere "Ana Haklar Yasası" niteliğinde on iki düzenleme tasarısı göndermeyi uygun buldu. On tanesi onaylanan bu düzenlemeler siyasi özgürlüklerin garantisini teşkil ediyordu. Anti-federalistler daha fazla garantinin kabul edilmemiş olmasından dolayı öfkeliydi ve durumu protesto ediyorlardı. Amma velakin bu tarihe doğru başlangıçtaki Federalist ve Anti-federalist tartışması ve akabindeki gruplaşma yavaş yavaş kaybolmaktaydı. Çünkü ülke artık daimi bir kurum olarak Anayasa'yı kabul ediyordu. Yine de fikir ayrılıkları şekil değiştirerek var olmaya devam etti. Zira bu iki kutup arasında yeni sorunlar çıkmıştı.

Bir tarafta yine Federalist Parti, diğerk tarafta da yine Anti-federalist Parti vardı. Yani ortaya çıkan tabloda bir tarafta güçlü ve merkezi yönetimle ilerleyen iş hayatı ve ticari çıkarları savunan bir parti, diğerk tarafta ise eyaletlerin haklarını ve çiftçilerin çıkarlarını destekleyen bir siyasi parti vardı. Farklı görüşler zamanla yeni özellikler kazanıyor ve sahneye yeni liderler çıkıyordu (Nevins 2019, ss. 160-161).

Anti-Federalistler, ilk on yıl boyunca zorlukla ayakta kalabilen bu genç ulusun, zayıf bir ulusal hükümetle yok olma eşiğine geleceğini düşünüyordu. Zirvede ise sözünü sakınmayan bir Federalist olan, İngiliz geleneklerine ve nizami değerlerine hayran Alexander Hamilton vardı; birliğin dayanıklılığının anahtarı olarak ulusal egemenliği gören ve nihayetinde delegeler tarafından da onaylanandan daha güçlü bir merkezi hükümet planının yazarıydı (Gerston 2007, s. 29).

Hamilton için Anayasa, ulusal hükümet ve eyaletler arasında değil, ulusal hükümet ve halk arasında kutsal bir sözleşmeydi. Eğer bir şey varsa, o da Hamilton'un kitlelere büyük ölçüde güvenmediğiydi ama eyaletlerin dar görüşlü ve benmerkezci olmasından dolayı kitlelerin üstünde var olan birleşik bir hükümet fikrine sıkı sıkıya bağlıydı. Çünkü sadece ulusal bir hükümet kamu yararını gerçekten koruyabilirdi (Gerston 2007, ss. 48-49).

Ancak, ulusal egemenliğin ilk mimarı James Madison oldu. İngiliz hakimiyetinin reenkarnasyonu sayılabilecek bu yeni ulusal hükümet için Hamilton kadar can atmasa da, Madison yine de güçlü bir ulusal otorite için savaş vermeye devam etti (Gerston 2007, s. 30).

Bağımsızlık Bildirgesi'nin baş yazarı olan Jefferson'ın, özgürlüğün gerekliliği ve değeri hakkında elbette bazı fikirleri vardı. Jefferson, özgür hükümetin her bireyin potansiyeline erişmesini garanti etmenin tek yolu olduğunu belirtirken aynı zamanda bu hükümet yapısının bireye kısıtlamalar getirebileceğinden endişe duyuyordu. Jefferson'u, bireyin refahını kısıtlamadan, özgürlüğü teşvik edecek belirli hükümet düzenlemelerini tartışmaya iten de bu muammadır. Tanınmış bir Virginialı olan Jefferson'a göre, koloniler hem orantısız güce karşı hem de bireysel hakları korumak adına en iyi kaynağı (Gerston 2007, s. 23).

James Madison'ın ortaya koyduğu fikirler ve yaptığı çalışmalar kamu yönetimi teorisinden daha çok Amerikan cumhuriyetçi yönetim anlayışının biçimlendirilmesi ile ilgilidir. Esasen Amerikan sisteminde “güçler dengesi”nin kurucusu olarak Madison kabul edilmektedir. Aynı zamanda, Hamilton ve Jefferson'ın uzlaşması zor düşüncelerini bir araya getirmek için Amerikalıların on yıllardır kullandıkları taktiklerin de tasarımcısıdır. Madison, güçler dengesi sistemini geliştiren ve Amerikan Anayasasını oluşturan en etkili kişi olarak görülmektedir (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 27).

Adams dört tane yasa onayladı. İlk yasa Amerikan vatandaşı olmadan önce ikamet edilmesi gereken sürenin on dört yıla çıkarılmış olmasıydı. İkinci yasa ile başkan şüpheli bir yabancıyı iki yıl süreyle yurt dışına çıkarabiliyordu. Bir diğeri yabancıların savaş zamanlarında başkanın emri doğrultusunda sürgüne ya da hapse gönderilebilmesiydi. Son olarak da hükümetin aldığı yasal önlemlere karşı gizli faaliyet yürütülmesini, bu önlemleri engelleme girişimlerini hatta eyalet memurlarının eleştirilmesini bile suç kapsamına alan bir yasa çıkmıştı. Tüm bu gelişmeler akabinde Jefferson ve Madison, bireysel özgürlükleri bu denli kısıtladıkları için Anti-federalistler olarak federal hükümetin tehlikeli derecede güç ve iktidar kazandığı kanısına vardılar. Sonuç olarak Jefferson ve Madison hükümete karşı durmayı seçerek iki adet risale yayımladılar. Jefferson'ın risalesi Kentucky Yasama Meclisi, Madison'unki de Virginia Meclisi tarafından kabul edildi. Bu yazılarda anlatılmaya çalışılan şey, federal hükümetin eyaletler arası bir anlaşma ile kurulduğuydu. Buna göre de eyaletler Anayasa'ya aykırı yasayı veto etmek üzere tedbir almakta özgürdü (Nevins 2019, ss. 171-172-173).

Federalistler Washington ve Adams iktidarlıklarında hükümeti kurmakta ve onu güçlü bir hale getirmek hususunda büyük işler başarmışlardır. Ancak bir eksiklikleri vardır ki o da Amerikan hükümetinin esas anlamda bir halk hükümeti niteliğinde kurulmuş olmasıydı. Federalist hükümetler kontrol ve çıkarlar genellikle bazı sınıflara hasretmeye yaramış olan politikalara izlemiştir. Bir Anti-federalist olan Jefferson ise devamlı arkasında küçük çiftçiler, dükkan sahipleri, sanatkârlar ve işçileri toplamıştı. Gerçek halk hükümetinde de buna ihtiyaç vardı (Nevins 2019, s. 173).

Özgürlüğü vurgulayanlara göre eyalet hükümetlerinin cazibesi başka yerlerdeki başkalarının isteklerinden çok kendi çıkarları gözetebilme imkanıydı. Dolayısıyla, bir

devletin diğerlerinden farklı bir politikayı, belki de ırksal ayrımcılık veya işyerindeki çalışma koşulları, benimsemesi fikri, eyalet değerlerinin bir ifadesi olarak kabul edilebilirdi. Eşitliği vurgulayanlar ise, ulusal hükümete, bazı eyaletlerdeki insanların diğerlerinden farklı hissedip hissetmediğine bakmaksızın, tüm eyaletler için aynı fırsat ve sorumlulukları tanımlayan otorite olarak bakarlardı. Bu herkes için aynı oy hakkını tanımlamak gibiydi. Dolayısıyla özgürlük ve eşitlik temalarının bir arada var olması neredeyse imkansızdı. Devlet kurumlarının özgürlüğü teşvik ettiği ölçüde, kamu politikası kuralları eyaletten eyalete farklılık göstermek zorundaydı. Devlet kurumlarının eşitliği desteklediği ölçüde, eyaletlerin varlıklarına özgü davranışlarda bulunmalarına izin verilmeyecekti. İşte burada Amerikan federalizmi için bir ikilem söz konusuydu (Gerston 2007, s. 32).

Federalist/Anti-Federalist çatışma, Birleşik Devletleri her anlamda etkiliyordu. Sadece devlet yapısı değil, kurumların işleyişi ve atamalar da buna göre yapılıyordu. Örneğin; Başkan George Washington yönetimini oluştururken yeni bir kamu servisi oluşturma imkânına sahipti. Yeni kurulan siyasi sistemi desteklemeyi, kamu hizmetine girmede en temel kriterdi. Bu sebeple Washington, Federalist düşünceye sahip olduklarını bildiği yakın arkadaşlarını kamu görevlerine atadı. Bunun akabinde ikinci başkan John Adams döneminde partizan politika ve tercihler daha da ön plana çıktı. Bunun sebebi hem federalistlerin kendi aralarındaki fikir ayrılıkları hem de federalistlerle, Jefferson destekçileri arasındaki görüş farklılıklarının iyiden iyiye gün yüzüne çıkmasıydı (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 28).

O günlerde federalist kamu hizmetleri açık olarak aristokrasiyi ve seçkin kesimi temsil etmekteydi. Washington, özellikle politik atamalarında bir hayli yüksek standartlara sahipti. Ancak bu standartlar için uzmanlığıyla ilgili olmaktan daha çok adayın toplumdaki statüsü, ikametgahı ve Bağımsızlık Savaşı'na katılması gibi kriterlerdi. Buradaki temel hedef yeni kurulan genç yönetim için destek sağlamaktı. Aristokratlar zaten siyasi güce sahip olduğu için onların kamu hizmetlerinde görevlendirilmesi otomatik olarak siyasi desteği de getirmekteydi. Buna benzer olarak çeşitli bölge ve eyaletlerden atamaların yapılması da siyasi destek edinmenin bir yöntemi olarak düşünülmüştür (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 29).

Özetle, *Devrim Amerikası, evrensel bir üne kavuşan iki hakim şahsiyet, Washington ve Franklin'i doğurduğu gibi, genç cumhuriyet de şöhretleri denizaşırı ülkelerde yayılan iki parlak yetenekli adamı, Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson'ı meşhur etti.* Hamilton ve Jefferson ne kadar yetenekli olurlarsa olsun, onların ününü bugünlere taşıyan şey kişisel yetenekleri değildi. Bunun olmasını sağlayan esas sebep bu iki düşmanın, birbirlerine rakip, iki güçlü ve son derece gerekli akımı temsil etmeleriydi. Hamilton; sıkı birlik ve güçlü merkezi-federal hükümetten yana, Jefferson ise daha geniş ve serbest demokrasiden taraftı (Nevins 2019, s. 161).

Aynı özgürlük ve eşitlik kavramlarında olduğu gibi son iki yüz yılda Amerikan federalizminin anlamını şekillendiren birçok tartışma yaşanmıştır. Aslında bu rakip temalar, hangi federalizm görüşünün özgürlüğü veya eşitliği vurguladığına, yöneten ile yönetilen arasındaki ilişkiyi inceleyip incelemediğine odaklanarak bu ideolojik savaşı sürdürmüşlerdir (Gerston 2007, s. 31).

3.2.3. Federalist Parti ve Demokratik Cumhuriyetçi Parti

Esasen, Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasi partilerin tohumu 1787'de Philadelphia'da yapılan Anayasa toplantısında atıldı. Bağımsızlık Savaşı sona erip de sıra yeni bir devlet inşa etmeye gelince Amerikan topraklarında iki ayrı fikir çatışmaya başladı. Bunlar; halk iktidarını sınırlamak ya da mümkün olduğunca genişletmekti. Philadelphia'da düzenlenen Anayasa toplantısında ilgili görüş ve tartışmalar esnasında ortaya çıkan bu karşıtlık, Federe Devletler Konvansiyonu'nda Anayasa'nın kabul edilmek üzere sunulduğu sırada belirginleşmişti (Atatüre 2017, s. 213).

Akabinde 1790 yılında Hamilton ilk Amerikan siyasi partisi olan Federalist Parti'yi kurdu. Karşısında ise 1791'de Jefferson ve Madison liderliğinde Demokratik Cumhuriyetçi Parti kuruldu. Aynı zamanda Demokratik Cumhuriyetçi Parti, günümüzdeki Demokrat Parti'nin fikri kökeni sayılmaktadır (Yavuz 2014, s. 335).

Amerikan siyasi partileri, 1787 yılında, Anayasa hazırlıkları esnasında filizlenmeye başlamışken, George Washington, yani Amerikan Anayasası'nı hazırlayan kurucu meclisin başkanı, siyasi partilere hiçbir zaman sempati ile bakarken görülmemiştir. Washington sayesinde bu bakış açısı Amerikan Anayasası'na da yansımış ve siyasi

partilerin etkin birer güç olmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Hali hazırda bu görüş hala Amerikan halkının hayat biçimini etkilemekte ve halkın büyük bir kesimi tarafından benimsenmektedir. Bugün seçmenlerin ciddi bir bölümü, siyasi partilerin sorunlara çözüm bulmaktan çok onları çözümez hale getirdiklerini düşünmektedir (Yavuz 2014, s. 335).

Washington döneminde her zaman kendini bu tartışmalardan uzak tutmaya çalışmıştı. Fransa ile İngiltere arasındaki savaşta da Birleşik Devletlerin tarafsız kalacağını ilan etmişti. Fakat bu hususta kabine içerisindeki fikir ayrılıkları devam etti. Genel manzaraya bakıldığında Hamilton ve Adams genelde Washington'u kendi fikirlerini benimsemeye ikna ediyorlardı. Jefferson ve Madison ise eğer hedefleri doğrultusunda ilerlemek istiyorsa, kendi görüşlerini paylaşan daha fazla kişinin Kongre'ye seçilmesini sağlamak zorundaydı. Madison ve Jefferson da üstü kapalı bir şekilde siyasi müttefik edinmek ve oy toplamak amacıyla çalışmalara başladı. Jefferson her ne kadar daha önceleri bu gibi konularla ilgili "bir siyasi partiye katılacağıma cennete gitmeyiveririm olur biter" yorumunu yaptıysa da bunun için ilk adımları atan kişi olmuştur (Davidson 2017, s 145).

1796 senesinde Washington tekrar başkan olmayı reddedince hem Cumhuriyetçi Jefferson hem de Federalist Hamilton başkan adayı oldu ve sonuç olarak ABD'nin üçüncü başkanı Adams seçildi. En fazla oyu alan ikinci aday Jefferson ise başkan yardımcısı oldu. Adams görevi devraldığında Büyük Britanya ve Fransa arasındaki savaş devam ediyordu. Her iki ülke de Amerika'nın diğeriyle ticaret yapmasını engellemek istiyordu. Partilerine verilen desteği arttıracaklarını düşünen Federalistler Fransızlara savaş açmaya istekliydi. Ancak Adams, Hamilton ve diğer Federalist destekçilerini kızdırma pahasına savaşı reddetti. Adams'ın bu seçimi döneminde ne denli çok savaş yanlısı olduğu göz önünde bulundurulduğunda takdire şayan bir hareketti. Bu yüzden 1800 seçiminde yeniden başkan seçilme şansını da büyük ölçüde azalttığının da farkındaydı (Davidson 2017, s 145).

Amerika Birleşik Devletlerinin kuruluşundan itibaren farklı iktisadi çıkarlara ve sosyo-ekonomik statülere sahip olan sınıfların çıkar çatışmaları sonucunda iki temel parti ortaya çıkmıştı. Bu eksende ilk parti örgütlenmeleri bağımsızlık sonrası anayasal sürecin ardından görüldü. İki partide öne çıkan iki lider vardı; bunlar Federalist Alexander

Hamilton ve Anti-federalist Thomas Jefferson'dı. Hamilton'ın görüşüne göre daha sıkı bir birlik ve daha güçlü bir merkezi-federal hükümet gerekliydi. Jefferson'ın bakış açısı ise daha geniş ve serbest bir demokrasi anlayışını temsil etmekteydi. Halk hakimiyetini sınırlamak isteyen parti, doktrinlerini birliğin Anayasasına uygulamak istiyordu. Kendini özdürlüğün temsilcisi ve koruyucusu ilan eden diğer parti ise cumhuriyetçi parti adını aldı. Thomas Jefferson önderliğindeki Anti-federalistler güçlenen kapitalizm ve bankerle karşı çiftçiyi, orta ve alt sınıfı savunan bir siyaset ilerken, Alexander Hamilton liderliğindeki Federalistler bağımsızlık savaşı sonrası zenginleşen ticaret burjuvazisinin çıkarlarını güçlendirecek bir politikayı desteklemekteydi (Göktürk 2016, s. 252).

Bu kaotik dönemde iki taraf da birbirinin cumhuriyeti yok edeceğinden korkuyordu. Cumhuriyetçiler Federalistlerin krallık kurma peşinde olduğunu düşünürken, Federalistler de Cumhuriyetçilerin Fransız devrimcileri gibi ayaklanacağını düşünüyordu (Davidson 2017, s 147).

Hamilton, New York'lu ezeli düşmanı Başkan Yardımcısı Aaron Burr tarafından, Burr'ün Hamilton'un kendisine hakaret ettiği iddiası üzerine yaptıkları düelloda Burr'un kurşunuyla hayatını kaybetti. Sonrasında Federalist Parti giderek küçüldü, ilerleyen zamanlarda da tekrar Kongre'nin kontrolünü eline geçirmeyi başaramadı (Davidson 2017, s 152).

Jefferson ve Madison'ı destekleyen ve onlarla aynı fikirleri paylaşanlar daha sonra Demokratik Cumhuriyetçiler ya da kısaca Cumhuriyetçiler olarak anılmaya başlandı. Anayasayı destekleyenlerin peşinden gittiklerini iddia eden Hamilton destekçileri ise kendilerine Federalist adını takmıştı. Federalistleri en çok destekleyen eyalet New England idi. Burası ticaretin önem arz ettiği ve Büyük Britanya ile ilişkilerin en güçlü olduğu yerdi. Federalist görüşe göre hükümet ticaretin ve sanayinin önünü açmalı, böylece Amerika güçlü ve müreffeh bir ülke konumuna yükselmelidir. Federalistler Hamilton'un açıkladığı mali programı onayladı ve aynı şekilde Merkez Bankası'nın kurulmasını da desteklediler. Ayrıca yine Hamilton gibi üst sınıf insanların desteklenmesi ve sıradan insanların kontrol altına alınması gerektiğine inanıyorlardı. Cumhuriyetçiler ise ulusal hükümetin çok fazla yetki ve güce sahip olmasından endişe ediyordu. Onlara göre çiftçi ulusun temeliydi ve tüccarlar ile bankacılar güvenilmezdi. Cumhuriyetçiler

ülkenin geleceğini zenginlerin ve soyluların yaşadığı doğuda değil küçük çiftçilerin yaşadığı demokratik batıda görüyorlardı (Davidson 2017, s 145).

Bu iki parti de temelde liberal felsefe prensibini benimsemişti ama ikisi de öncelikle oy hakkının genişletilmesi konusunda farklı tutumlar takınmıştı. Avrupa'dakine paralel olarak şehirli büyük burjuvazi, oy hakkının sınırlı tutulmasını desteklemiş, işçi sınıfına ve köylü desteğine sahip küçük burjuvazi ise, geniş oy hakkını savunmuştu. Burjuvazinin Avrupa'da genel oy hakkını geciktirmiş olup Amerika'da bunu başaramamış olmasının ilk nedeni Amerika Birleşik Devletler'inde burjuvazinin halka karşı kullanabileceği bir aristokrasinin mevcut olmayıştı. İkinci neden ise küçük burjuvazinin de liberal ruhu benimsemiş olması sonucunda kentli ticaret burjuvazisi için Avrupa'da olduğu gibi bir endişe oluşturmamasıydı. Siyasal partilerin diğer Batı devletlerinden önce ABD'de ortaya çıkmasının sebebi, Birleşik Devletler toplumsal yapısının münhasır özelliklerinden kaynaklanan oy hakkının genişlemesiydi. Ancak burada gördüğümüz oy hakkının genişlemesini sağlayan ve bugünkü anlamda siyasal partileri oluşturan konjonktür, 19. Yüzyıla gelindiğindeki mevcut toplumsal sınıflar arasındaki çatışmaların biçimlerinden kaynaklanmıştı (Göktürk 2016, ss. 252-253).

19. yüzyıl boyunca sıklıkla Amerikan kamu yönetiminde karşı karşıya gelen iki düşünce vardır. Bunlardan biri, batı siyasi düşüncesinden esinlenişmiş ve zenginleştirilmiş kuvvetler ayrımı anlayışı, diğeri ise ulusun anayasasındaki radikal değişiklikleri meşrulaştırmakta ve açıklamakta kullanılan idari devlet anlayışıdır. Örneğin siyasi partilerin kuruluşuyla beraber Amerikan devlet yapısındaki kökten değişiklikleri anlayabilmek için Amerikan kamu yönetimi yol göstericidir. 19. Yüzyılın sonlarında ve 20. Yüzyılın başlarında Amerikan modern devlet ilkeleri ve Amerikan devlet yapısı kademeli olarak bu doğrultuda şekillenmiş ve ana akım *ortodoks* haline gelmiştir (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 22).

ABD'de devletin yönetimiyle ilgili başlıca üç modelden bahsedilebilir. İlk model "hiziplerin çatışması" modelidir ve bu modele göre hiziplerin kendi aralarında çekişme içerisinde olması politikanın acı ve değişmez bir gerçeğidir. Bu model doğrultusunda kamu ofisleri anayasada farklı hiziplerin çıkarlarını temsil edecek şekilde tasarlanmış ve bu şekilde bir hizibin yalnız başına politikada belirleyici olmasının önüne geçilmiştir.

Öteki taraftan Hamilton'un başını çektiği diğer grup kamu görevlilerine ciddi anlamda inisiyatif yetkisinin verilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu grubun anlayışına göre, kamu görevlileri kendilerini seçen ve o makama gelmesini sağlayan kişi ve grupların çıkarları adına farklı bir inisiyatif oluşturabilmelidir. Diğer Kurucu Babalar, Hamilton'ın önderlik ettiği grubun fikirlerine etik bir boyut kazandırarak bazı kamu görevlilerinin gelecek nesiller için genel toplumsal çıkarı savunabileceklerini savunmuşlardır. Esasen çıkarlar arasında yatıştırıcı bir rol oynayabileceklerini savunmuşlardır demek daha doğru olacaktır (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 24).

Jefferson döneminde başlayan ve Jackson döneminde zirveye çıkan ikinci model ise "hiziplerin iktidarı"dır. Bu model esasen baskın model olarak ortaya çıkmıştır. Burada meşruiyet ve kamu otoritesi doğrudan seçim temeline dayanmaktadır. Bu dönemde meydana gelen iki önemli gelişme; siyasi partilerin ortaya çıkması ve bu partilerin farklı hizipleri kullanarak bunları bir yönetim aracı haline getirmesi olmuştur. Gidişata uygun olarak parti tercihi ve o partiye bağlılık kamu görevlilerinin seçiminde en önemli kriter olarak ortaya çıkmıştır. Kamu görevleri ise siyasi destekçilere dağıtmaya başlanmıştır. Bunun sebebi seçilmiş görevliler için seçmen oylarını ve diğer kaynakları güvenceye almaktır. Ama öteki taraftan "hiziplerin çatışması" modelinde inşa edilen siyasi yapılar önemli oranda değiştirilmemiştir. Bu gelişmeleri takiben Aristo'nun özellikle yerel yönetimler düzeyinde demokrasiyi cumhuriyetin yozlaşmış hali olarak sınıflandırmasını haklı çıkaracak bir durum ortaya çıkmıştır. Hiziplerin iktidarı modeli daha sonra Andrew Jackson'la (hatta bazı kaynaklara göre Thomas Jefferson ile birlikte) özdeşleşmiştir. Bu modelde yağma ve patronaj sisteminden bahsetmek mümkün olmakla beraber yaratılan bu sistemde kamu görevleri ya belli bir oyu sağlayacak güvenceye sahip olma durumlarına göre yahut da seçilmiş politikacıların referansları ile atanmışlardır. İşleyen bu sistemde esas olan partiye sadakattir ve kamu görevine gelmek için özel bir bilgi ve eğitime gerek duyulmamaktadır (Coşkun ve Dulkadiroğlu ss. 24-25).

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra kentleşme ve teknoloji devrimi hız kazanmıştır. Bu hızın verdiği ivmenin etkiyle gelişen ortamda reform hareketlerinin destekçileri tarafından, Amerikan yönetim sistemi üzerinde bir dizi değişiklik talep edildi. Aynı zamanda sözü geçen reformlara Wilson liderlik etmiş ve eserlerinde sözcülüğünü yapmıştır. Buradaki reformcular değişik gruplardan farklı taleplerle ortaya çıkmış olsa da

paylaştıkları temel varsayım ve inançlar vardı ve bunlar Amerikan kamu yönetimini doğrudan etkiledi (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 25).

Üçüncü ise “kamu yararı” modelidir. Bilimin üstünlüğü ve etkinliği anlayışı bu modelin temelini oluşturmaktadır. Reformculara göre, eğer bilim doğru uygulanırsa güncel kamu yönetimi sorunlarını çözebilir ve ahlaklı politikalar geliştirilebilirdi. Bu noktada ihtiyaç duyulan, partiye bağlılıktan çok gerekli bilimsel bilgiye sahip sağduyulu uzmanların yetkilendirildiği bir yönetim yapısı oluşturmaktı. Pozisyona uygunluğun ve uzmanlığın başlıca belirleyici ise eğitim düzeyi olmuştur (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 25).

Amerikan tarihinde dört düşünür, Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, Amerikan kamu yönetiminin temelini oluşturmaktadır. Hamilton, Jefferson, Madison ve Wilson düşünceleri ile günümüze dek süregelen bu sistemin hem yaratıcıları hem de koruyucuları olmuştur. Bu düşüncelerin sadece Amerika tarihi açısından sahip olduğu önememe bakmamak lazım. Aynı zamanda bunlar kamu yönetimi kuramı ve uygulamalarını şekillendiren de yaklaşımlardır. Hamilton’ın ortaya koyduğu yaklaşım; güçlü yürütme ve yukarıdan aşağı yönetimden oluşurken, Jefferson bunun tam aksine zayıf yürütme ve aşağıdan yukarı yönetimi benimsemektedir. Wilson’un anlayışı; otorite, hiyerarşi, yapı ve sürece odaklanırken Madison’un yaklaşımı Wilson’un zıttı olarak güçler dengesini öne çıkarmaktadır. Bunlar Weberyen anlamda ideal tipleri temsil eden genel soyutlamalardır. Bu dört yaklaşım Amerikan siyaset ve kamu yönetiminde kuvvetli ve sürekli yenilenen modeller oluşturmaktadır (Coşkun ve Dulkadiroğlu s. 26).

Tablo 3.1: Amerikan kamu yönetimi

	WILSON Hiyerarşik	MADISON Güçler Dengesi
HAMILTON Güçlü Yürütme/ Yukarıdan Aşağı	<ul style="list-style-type: none"> • Güçlü yürütme • Yukarıdan aşağı hesap verebilirlik • Hiyerarşik Otorite	<ul style="list-style-type: none"> • Bürokratik olmayan kuruluşlar • Siyasi güce odaklanma • Yukarıdan aşağı hesap verebilirlik
JEFFERSON Zayıf Yürütme/ Aşağıdan Yukarı	<ul style="list-style-type: none"> • Zayıf yürütme • Aşağıdan yukarı hesap verebilirlik • Vatandaşa karşı duyarlılık	<ul style="list-style-type: none"> • Bürokratik olmayan kuruluşlar • Yerel kontrole odaklanma • Aşağıdan yukarı duyarlılık

Kaynak: Coşkun ve Dulkadiroğlu

İki partili bir siyasal sistemin belirleyiciliği, ABD siyasal parti yapısını belirleyen önemli bir etkendi. Cumhuriyetçi ve Demokrat Parti ekseninde gelişen ABD siyasal partilerinin temel yapısını liberal doktrin belirlemekteydi ve tarihsel olarak Birleşik Devletler toplumsal yapısının etkileri sonucunda bu noktaya gelinmişti. II. Dünya savaşı sonrası ulus-devlet oluşumu sürecinde ABD siyasal partileri ve sistemi önemli bir role sahipti. Modernleşmekte olan ülkeler üzerinde çok partili sistemin kurulması ve liberal demokrasi modelinin gelişmesinde yine Amerikan siyasi sisteminin izleri görülmekteydi (Göktürk 2016, s. 253).

4. GÜÇLÜ BİR AMERİKA İÇİN ÖDÜN KÜLTÜRÜ

4.1 CONNECTICUT UZLAŞMASI

James Madison ve Edmund Randolph önderliğinde Virginia delegelerinin hazırladığı “Virginia Planı” büyük olan eyaletlerin yasama meclisi temsilcilerinin nüfus oranına göre belirlenmesini öngörüyordu. William Paterson ise küçük eyaletlerin desteklediği “New Jersey Planı”nda temsil sayısının tüm eyaletler için eşit olmasını istiyordu. Sonuç olarak Roger Scherman ve William Samuel Johnson “Connecticut Uzlaşması”, *Connecticut Compromising*, adı verilen modeli denemeyi önerdi. Temsilciler Meclisi nisbi temsil sistemiyle nüfus esasına göre belirlenirken vergi ve harcamalarda öncelikli söz sahibi olacak, Senato ise her eyalete eşit temsil hakkı tanırken üst düzey konular ve devlet egemenliği hususunda yetkili merci sayılacaktı (Atatüre 2017, s. 94).

4.1.1 Virginia Planı ve New Jersey Planı

Delegeler, Konfederasyon Sözleşmesi’ni düzenlemek yerine yepyeni bir anayasa yaratma hususunda çalışmalara başladılar. Virginia delegeleri ve Madison önceden, bir ulusal meclisin kurulmasını önerdikleri bir plan üzerine çalışmışlardı. Bu ulusal meclis Konfederasyon Kongresi’nin aksine iki kollu olacak, yani yasama ve senatodan oluşacaktı. Yasama organı temsilcileri seçmenler tarafından seçilip, temsilci sayılarıysa devletlerin nüfuslarıyla orantılı olacaktı. Yani yüksek nüfus eşittir yüksek sayıda temsilciydi. Senato üyeleriysa her devletin kendi meclisinin tarafından sunulan adaylar arasından seçilecekti. Virginia Planı sayesinde Kongre çok daha fazla güçlenecekti. Bu şekilde ulusal hükümetin çıkarlarına ters düşen devlet kanunlarını veto edilebilecek ve vatandaşlara vergi yükümlülüğü getirilebilecekti. Yürütme organları kanunları uygulayacak, yargı organı da federal kanunlarla ilişkili anlaşmazlıkları çözüme kavuşturacaktı (Davidson 2017, s 135).

Küçük devletler özellikle nüfusun miktarına göre meclise gönderilecek temsilci sayısının öngörüldüğü Madison’ın planından pek hoşlanmadı. Aynı eskisi gibi her devletin tek oya

sahip olmasını arzu ediyorlardı. New Jersey'nin Virginia Planı'na karşı teklif ettiği öneri buydu fakat çoğu kişi bunun ulusal hükümeti zayıflatacağı görüşündeydi. Bu gibi tartışmalar sadece büyük ve küçük devletler arasında da sürmüyordu. Aynı zamanda Kuzey ve Güney devletleri arasındaki anlaşmazlıklar da söz konusuydu. 1787 yılında Kuzey de Güney de aşağı yukarı aynı nüfus oranına sahipti. Fakat Güney çok hızlı büyüyordu. Bu sebeple Güneyli delegeler Madison'ın planını daha akla yatkın buluyordu ve destekliyordu. Öte yandan Kuzey'de ise devletler daha küçük ve sayıca daha çoktu. Yani eğer New Jersey'nin dediği gibi her devlet bir oya sahip olsaydı Güney'de çok daha fazla sayıda insan yaşasa bile yine son söz Kuzey'de olacaktı. Bu tartışmalara bir de kölelik sorunsalı eklendi. Eğer temsilci sayıları nüfuslara göre belirlenecekse köle nüfus ne olacaktı? Güney devletlerinden çok daha az köleye sahip olan Kuzey devletleri buna şiddetle karşı çıktı. Çünkü Güneyliler onları malları gibi görüyordu. Dolayısıyla Kuzeylilere göre, meclise gönderilen temsilciler sahip oldukları mal sayısına göre belirlenemezdi. Fakat yine de Güneylilere göre mal ve varlık, akabinde ödenen yüksek vergiler ile beraber kendilerinin toplumda daha fazla söz hakkı sahibi olması gerekliydi (Davidson 2017, s 137).

Nihayetinde, Benjamin Franklin'in liderlik ettiği bir komite iki tarafında uzlaşabilmesi için bazı konularda taviz verilmesi gerektiğine kanaat getirdi. Sonuçta; büyük devletler için zafer mahiyetinde olan karar kabul edildi ve Temsilciler Meclisi'nin üye sayısı Madison'ın tavsiye ettiği gibi nüfusa göre belirlenecekti. Aynı zamanda küçük devletler de memnundu çünkü nüfusları ne olursa olsun her devleti Senato'da iki senatör temsil edecekti. Senatörler devlet meclisleri tarafından seçilecekti. Köleler devlet nüfusunun içerisinde sayılacaktı ancak bir köle bir Avrupalı'nın beşte üçüne denk olacaktı ve oy da veremeyecekti. "Beşte Üç Tavizi" diye anılan bu uzlaşma Kuzeylileri çok tatmin etmese de Güneyliler daha fazlasından vazgeçmedi (Davidson 2017, s 137).

Başkan merkezi hükümetin başında olsa da bazı eyaletler mevcut konfederal sistemin devam etmesini istiyordu. Buna karşılık yeni kurulacak sistemin federal bir yapıda olmasını arzu eden delegeler de vardı. New Jersey Planı'na göre eyaletler konfederal sistem üzerinde duruyordu. Virginia Plan'ın da ise genel anlamda eyaletler federal sistemi destekliyordu. Nihayetinde uzlaşa sağlandı ve eyaletler bu iki planın karışımı olabilecek

bir model üzerinde anlaştı. Bu yeni sisteme göre bütün yetki ve sorumluluklar merkezi hükümet ile eyaletler arasında paylaşıldı (Atatüre 2017, s. 95).

4.2 WASHINGTON D.C.'NİN KURULUŞU

Başkan George Washington ilk olarak New York şehrinde göreve başladı, ancak 1792'de yeniden seçildiğinde, başkent bir on yıl boyunca orada kalacak şekilde Philadelphia'ya taşınmıştı.⁴⁶ Washington başkanlık koltuğuna oturduğu zaman ülke batmış durumdaydı. Amerika borç batağının içerisindeydi. Amerikan onuru ve güvenilirliği söz konusuydu. 50 milyon dolar federal borç, 25 milyon dolar da eyalet borcu vardı. Hamilton'ın bu noktada eyalet borçlarını Hazine'nin üstüne alma teklifi mantık dışıydı. Fakat Hamilton şunu gördü: eğer şimdi eyalet borçlarını üstlenirse uzun vadede eyaletlerin karına da ortak olacaktı. Ama bu konuda Kongre'yi ikna etmekte zorlanıyordu. Bir akşam yemeğinde Jefferson ve Madison'la uzlaşmaya vardı. Eğer başkent Potomac nehrinin oraya taşınmasına ses çıkarmazsa borçlar hususunda Güney'den birkaç ekstra oy kazanacaktı. Anlaşma yapıldı. Jefferson bu uzlaşmayı daha sonra "politik kariyerimdeki tek büyük hata" olarak andı (Rubenstein 2019, ss. 81-81). Daha sonrasında Jefferson 1801 Mart ayında yeni başkent Washington D.C.'de göreve başlayan ilk başkan oldu.⁴⁷

1790'da seçildikten sonra Başkan Washington, yeni başkenti tasarlaması için Fransız mühendis ve Kıta Ordusu'nun eski subayı Pierre Charles L'Enfant'ı görevlendirdi. Plana göre, Amerikan Kongre Binası Potomac nehrinin çevresindeki düzlüklere bakan bir tepede duracaktı.⁴⁸

Bu yeni başkent gerçek bir politik uzlaşmanın ürünüydü. Hamilton'un finans politikalarında tasarladığı gibi Kongre merkezi Philadelphia'da bulunan Birleşik Devletler Bankası'nın kurulmasını destekledi. Buna karşılıksa, Kongre kontrolü altında olacak ve Potomac nehri üzerine inşa edilecek bir "Columbia Bölgesi" tasarlandı.

---

⁴⁶ U.S. History, A New National Capital: Washington, D.C., <https://www.ushistory.org/us/20d.asp>, (28.03.2020)

⁴⁷ A.g.e.

⁴⁸ A.g.e.

Hamilton'un politikaları, kentli kuzeydoğuya hakim olan ve ekonomik gücü elinde bulunduran; bankacıları, finansçıları ve tüccarları konsolidasyon için teşvik ederken, başkent bu ekonomik seçkinlerden uzak, daha güneyde ve tarımsal bir bölgede olacaktı.⁴⁹

4.3 FEDERAL HÜKÜMET VE EYALET YÖNETİMLERİNİN ANAYASAL SINIRLARI

1787 ABD Anayasası, modern anlamda ilk anayasa olarak kabul edilebileceğinden, federal sistemlerin temel unsurlarının tespitinde oldukça önemlidir. Bu anlamda anayasalar, federal sistemlerin “doğum belgeleri” olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Ulusoy 2014, s. 743).

Federalizm kavramının devletin otonom birimleri üzerinde ilk kez genel olarak uygulanması ABD Anayasası'nın oluşumunda gerçekleşmiştir. Burada birinci atf, sınırlandırılmış ulusal hükümetin eyalet hükümetleriyle ilişkisinde sahip olduğu otoriteydi. Bu temel anlayışın yansıması, ismin kendisinde saklıdır: “Amerika Birleşik Devletleri”. Federalizmin standart tanımında kullanılan özelliklerinden biri de, otoritenin ulusal hükümet, eyalet ya da yerel hükümetler tarafından eşzamanlı olarak uygulandığı bir hükümet sistemi olmasıdır (Ostrom 1991, s. 7).

“Federalizm” terimi genellikle Amerikan hükümet sisteminin gelişimi ile ilişkilendirilmiştir. Federalizm, 1789 ABD Anayasası'nın formülasyonunda kullanılan anahtar dizayn ve esas konseptti. Alexander Hamilton, John Jay ve James Madison tarafından sunulan anayasa taslağının açıklaması “Federalist” kelimesiydi. Federalizm temel tasarım konsepti iken, ABD Anayasası daha genel bir yönetim sisteminde kurucu unsurlardan sadece birine, yani sınırlı bir ulusal hükümete atıfta bulunmuştur (Ostrom 1991, s. 6).

Anayasa'nın ilanından önce, Konfederasyon döneminde Amerikan kolonileri, savunma başta olmak üzere ortak çıkarlarını koruma emeliyle bir araya gelmiştir. Birlik, temelini

---

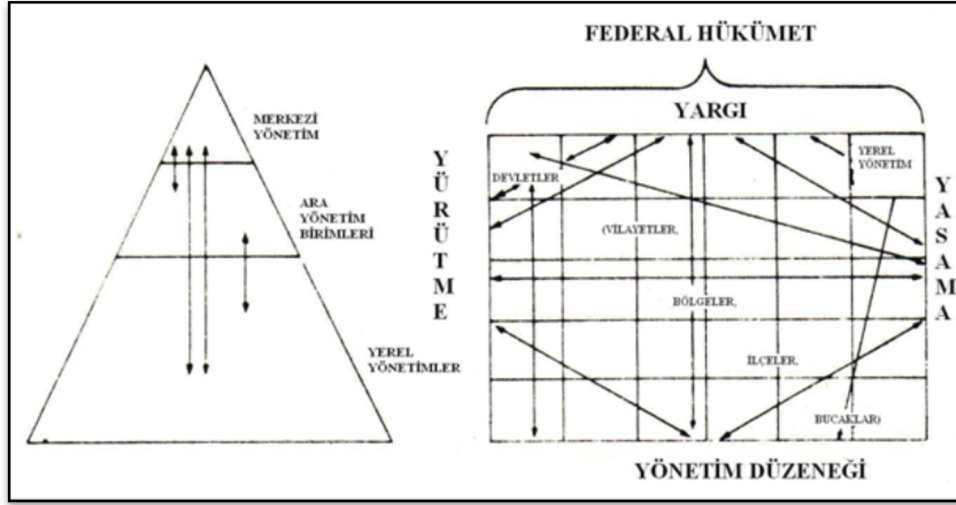
⁴⁹ A.g.e.

daha önce koloniler arasında imzalanan çeşitli anlaşmalardan alıyordu. Ancak zamanla daha güçlü bir şekilde birleşme eğilimi potansiyeli, her ne kadar anlaşmalar bu birlikteliğin sınırlarını belirliyor olsa da kolonileri endişelendiriyordu. Bu nedenle kolonilerin üzerinde fikir birliğine vardığı “Konfederasyon Maddeleri” merkezi hükümete çok sınırlı bir yetki alanı tanımıştı. Yani merkezi hükümet gücünü birliği oluşturan eyaletlerden almaktaydı, doğrudan halktan değil. Yapı itibarıyla bu durum, eyaletlerin iradesi olmadan federal hükümetin adım atmasının engellenmiş olması demek oluyordu. Bu sebeple merkezi hükümetin vergi alma ya da eyaletlerden asker toplama hususlarında yaptırım gücü yoktu. Ayrıca merkezi hükümetin kurumları, yerel yönetimlerin içine nüfuz etme yetisinden de yoksundu (Yılmaz 2011, s.3).

Eyaletlerin otoritesini ve dar anlamda self-determinasyonunu ön plana çıkaran bu yapının sağladığı hareket özgürlüğü, bu eyaletlerin sistemi sürdürmek istemelerine yol açmıştır. Ancak bu özgürlük doğrultusunda şekillenen yapının sürdürülebilir olmadığı, zamanla ortaya çıkan eyaletler arası çıkar çatışmalarıyla kendini göstermiştir. Buna verilecek en dikkat çekici örneklerden biri Shays İsyanı’ydı. İsyan, bu yapının ne kadar kırılgan olabileceğini açık bir şekilde ortaya koydu. Shays İsyanı ile merkezi hükümetin eyaletleri koruma ve kollama hususunda ne kadar zayıf bırakıldığı ortaya çıktı. Bu durumun sonucu olarak, Kurucu Babalar, daha etkin bir sisteme geçme düşüncesini dile getirmeye başladı. Aynı dönemde daha merkezi bir yapıyı savunan federalist yaklaşımlar ve daha bölgesel hak ve özgürlükleri koruma fikrini müdafaa eden anti-federalist yaklaşımlar arasında gerçekleşen tartışmalar zaman içerisinde Amerikan siyasi literatürünün klasikleri arasına girmiştir (Yılmaz 2011, s.4).

Federal yapı ile beraber Amerikan sistemine işlemiş bazı avantajlar ve dezavantajlar vardır. Bu avantajların başında farklı toplumsal özellikleri bulunan eyaletlere, kendi özel statülerine uygun yasa ve uygulamaları kullanma imkanını getirmesi gelmektedir. Amerikalıların ısrarla vurguladığı “çeşitlilik” anlayışının yansımalarını bu sistemde görmek mümkündür. Bu farklılıklara üniter yapılarda raslamanın daha zor olacağı gibi, merkezi hükümetin çözmekte gecikeceği veya uygun çözümü getiremeyeceği sorunlara hızlı çözümler üretilebilmesi adına Şekil 4.1’de görüldüğü gibi daha faydalı bir yapılanma sunacağı aşikardır (Yılmaz 2011, s.15).

Şekil 4.1: Elazar'ın matrisi

Kaynak: Yegin 2011

Bir diğer avantaj, bu sistemin farklı yapıları deneme olanağı sağlamasıdır. Amerika'da eyaletler, uygulamalı olarak farklı yasalar ve yapıların test edildiği bir "demokrasi laboratuvarı" mahiyetindedir. Bu denemelerin doğal sonucu olarak uygulamalar yarışırılır, sonrasında da hangisinin daha iyi olduğunu ortaya çıkarmak ve mümkünse en iyi olanın farklı yerlerde uygulanmasını sağlamak esas amaçtır (Yılmaz 2011, s.15).

Federalizmde otorite sınırlıdır. Tek bir birim kontrolü üstün şekilde ele almaz ve toplumda güç kullanımı anlamında bir tekel yoktur. Ancak federalizm fikri, yalnızca devletin ve ulusal hükümetlerin bir arada bulunması durumunda uygulandığında alışılabilir halini almaktadır. Daha ziyade federalizm, eşitlik, özgürlük ve adalet koşulları altında kendi kendini örgütlenme ve kendi kendini yönetme yeteneklerinin geliştirilmesi için olanak sunan bir temele sahiptir de denebilir (Ostrom 1991, s. 11).

Son olarak Amerikan halkı federal yapıyı gücün belirli bir merkezde birikmesinin engelleyen faktörlerden biri olarak görmektedir. Bu anlamda federal yapının fert özgürlüklerinin sağlanması konusunda da yararı olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple güçler ayrılığıyla birlikte yerel-federal dengesi bir nevi bireysel özgürlüklerin garantisi olarak görülmektedir (Yılmaz 2011, s.15).

Federal yapının dezavantajlarından bahsetmemiz gerekirse, bu yapının beraberinde getirdiği en ciddi problemlerden birinin, ülke genelinde farklılıkların daha rahat yaşanması fırsatını sağlarken, yerel yönetim birimlerinde çoğunluğun baskısına dönüşebilmesi gerçeğidir. Yani bu bölgelerde azınlıkta kalanların yaşam alanlarını ciddi şekilde daraltan esas etmen, buradaki çoğunluğun kendi lehlerine daha rahat karar alabilmeleridir. Bu durumun yaşandığını gözler önüne seren en açık örnek Amerika'nın güney eyaletlerinde siyahilere karşı yapılan ayrımcılık olmuştur. *William H. Riker'in sözleri konunun hangi boyutlara vardığını görmek açısından dikkate değer: "Eğer bir kişi Amerika'daki ırkçılığı onaylamıyorsa, federalizmi de onaylamaması gerekir"* (Yılmaz 2011, s.16).

Federal bir yönetim sistemi oluşturmadaki kritik kavramsal zorluk, Federalist Yazılar'ın 15. ve 16. makalelerinde doğrudan ele alınmıştır. Hamilton, her zaman bir hükümetin önemli özelliklerinden birinin yasayı uygulama kapasitesi olduğunu savunmuştur. Onun için, geleneksel metotlarla kurulmuş konfederasyon, bir hükümet için bu belirleyici kriteri karşılayamamaktaydı. Yani Konfederasyon Maddeleri bir hükümet değil, bir devletler örgütü kurmuştu. Konfederasyon maddeleri altında kurulan Amerika Birleşik Devletleri Kongresi kendi aldığı kararları uygulayamamıştır. Bu sebeple Hamilton, konfederasyon kavramının yeniden biçimlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Ona göre, bireyler hükümetin birimleri için temel kurucu unsurlardı. Dolayısıyla her hükümet birimi, her bireyin ihtiyaçları doğrultusunda hareket edebilmeliydi. Her birim kendi içinde özerk olmalı ve kararlarını uygulamak üzere yürütme ve yargı makamlarına sahip olmalıydı (Ostrom 1991, s. 6).

Sistemdeki bir diğer dezavantaj, otoritenin paylaşılması ve acil durum kararlarının alınmasının gerektiği koşullarda süreci yavaşlatma olasılığıdır. Özellikle kritik ve acil müdahale ya da önlem gerektiren hususlarda koordinasyonun sağlanması hem karar verme açısından hem de farklı işleyiş ve karakteristikleri olan birimlerde bu kararın uygulanmasını konusunda problemler oluşturabilmektedir (Yılmaz 2011, s.16).

Bir başka problem ise yetki dağılımının yeterince açık olmamasıdır. Bu karmaşık yapı halkın, bazı konularda, kimi muhatap alması gerektiğini ve işlerin nasıl yürütüleceğini bilememesine sebep olmaktadır. Bu gibi durumlarda zaman zaman sorunun muhatabı

olmaması gereken bir kurum ya da kuruluşa danışılıp, yetkisi olmayan bir konuda adım atmadığı için eleştirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle seçim sonrası işbaşına gelen merkezi ve yerel yönetim idarecilerinin sorumluluk alanları da muğlaklaşmakta ve halk, oylarını etkin bir araç olarak kullanamamaktadır (Yılmaz 2011, s.16).

ABD federal sisteminde her eyalet egemen bir grup sayılır. Buna göre her eyaletin kendi anayasası, hükümet kuruluşları ve seçimle göreve gelen yetkilileri vardır. Dolayısıyla eyaletler, yasa yapma, uygulama ve vergi toplama haklarına sahiptir. Yani federal hükümetin veya diğer eyaletlerin çok fazla etkisinde kalmadan işlerini yürütme yetkisine sahiptir. Eyaletlerin başındaki hükümetler, eyalet halkının günlük yaşamıyla ilgili pek çok önemli hizmeti sunar. Bunların başında genel halk güvenliğini sağlama, Ulaşım ağları kurma, eğitim standartları belirleme ve halk eğitimini finanse etme yöntemleri geliştirme, federal olmayan mahkeme ve cezai yargı sistemi kurma ve bunları denetleme, federal yetkililerin de seçimi dahil olmak üzere seçim sürecini idare etme ve onaylama, evlilik cüzdanı ve sürücü ehliyeti çıkarma, doğum ve ölüm kayıtlarını tutma, düşük gelirli ve özürlü vatandaşlar için hazırlanan ve kamu tarafından finanse edilen sağlık, konut ve beslenme programlarını yönetme gelir (Çelik 2016, ss. 71-72).

5. JEFFERSON VE HAMILTON'IN GÖRÜŞLERİNİN KISA KARŞILAŞTIRMASI

5.1. JEFFERSON'IN MEKTUBU

Thomas Jefferson'dan George Washington'a, 9 Eylül 1792;

23 Ağustos'ta acil bir şekilde göndermiş olduğunuz ve almaktan onur duyduğum mektubun ayın 2'sinde elime ulaşmış olması, geleneğin aksi şekilde, size ivedilikle geri dönüş yapmamı engelledi.

***

Hükümete ilk girdiğimde, iş birliği içerisinde olduğum bakanlıklar vasıtasıyla Meclis'e olabildiğince az, hatta hiç karışmama niyetindeydim. Bu kararımdeki ilk ve tek tezatlık, o zamanlar benim tarafımdan tam olarak anlaşılmış olmasa da Hazine Bakanı tarafından planlarını uygulamak üzere kandırılarak bir araç olarak kullanılmamdı ve siyasi hayatımdaki tüm hatalarımın arasından, en derin pişmanlığım da bu oldu. Sahneye oyuncular çıktığında ve biz yalnızca birer izleyici haline geldiğimizde, bunu size açıklamak benim amacım haline geldi. Bir ikinci niyetim ise Savaş Bakanlığı'nı ciddiyetle gözlemlemektir. Hazine Bakanlığı'na gelince, eğer sözüm ona meclis üyeleri arasında Hazine Bakanı'nın planlarını yok etmek adına entrika çevirdiğim düşünülüyorsa, bu gerçeğin tam zıttıdır. Meclis üyelerini hiçbir zaman etkileme gibi bir arzum olmadığı gibi arkadaşlıklarım da böyledir, çünkü onların yargıya varma özgürlüklerini gasp etmeyi oldukça riskli bulmuşumdur ve kendi görev duygularının vicdani arayışına hiçbir zaman engel olmamışımdır. Özel görüşmelerimde de Hazine Bakanı'nın sistemini kesinlikle onaylamadığımı kabul ve beyan etmekteyim. Onun sistemi özgürlüklerin tam aksi istikametinde seyir etmekte ve Meclis üyeleri üzerinden kendi bakanlığını etki altında bırakarak cumhuriyeti tahrip etmeyi, ona zarar vermeyi amaçlamaktadır. Ben bu etkinin gerçekten var olduğunu gördüm ve ilk meyvelerini de, planının temellerini atarken, kendi çıkarları uğruna onun yemini yutan insanların oylarıyla verdi. Eğer bu insanlar geri çekilselerdi, ilgisiz çoğunluğun oyları şu anki

durumun tam tersini işaret ederdi. Bunlar artık halkın temsilcilerinin değil, halkın hak ve menfaatlerinden feragat edenlerin oyları idi ve kararlarına saygı duymak imkansızdı, çünkü saygı duyulması gerektiği düşünülen çoğunluğun kendilerini zenginleştirmek dışında başka hiçbir şeye yaramadığı tartışılmazdı. Henüz halen yürürlüğe getirilmemiş imalat konusundaki bir raporda, hükümetin sosyal refah için mümkün kılınabilecek tüm yetkileri kullanma hakkına sahip olduğu varsayılmıştır. Bu demektir ki, hükümetin tüm meşru yetkileri; ki hiçbir hükümet yönetilenlerin refahına hizmet etmeyen şeyleri yapmak için meşru bir hakka sahip değildir. Paranın gücünün kullanılacağı hususlardaki evrensel gücün, gerçekten de sözde bir sınırlaması vardır. Ancak paranın kullanılamaması ne anlama gelmektedir? Ele alınan tüm bu planların amacı; hükümetin tüm gücünü Meclis'in elinde toplamak, Meclis'teki dürüst oyları bölmek ve üstünlüklerini kırarak birliği yozlaştırmaktır. Kendileri tarafınca oluşturulan ölçekte, hiçbir şeyin değiştirilmesine gerek olmadığını belirtmekle beraber, Hazine Bakanı'nın emrinde bir birlik, Anayasa'nın ilkelerini adım adım yıkmayı amaçlamaktadır. Bu tarz fikirler, yalnızca karşıt görüşlerdeki ifadelerden daha fazla şeyi haklı çıkarıyor ki yine de bunun ötesine hiç gitmedim. Bana adanmış bakanlıktan uzak durmam onun tarafından da aynı şekilde gözlemlendi mi acaba? Diğer bilinen müdahaleler hakkında söylenecek bir şey yok, en yakın ilişkilere sahip olduğumuz İngiltere ve Fransa daha önceleri benim sistemimden, bizim için daha az maliyeti olan tatmin edici imtiyazlara sahipti. Bunun karşılığında da elle tutulur kazançlar sağladık; İngilizlerin ticaretimiz üzerindeki kısıtlamalarının şiddetini hafifletmesi gibi. Bunun kendimce, sizin görüşlerinize hep uyduğumuzu varsaydım. Yine de Hazine Bakanı, Meclis üyeleri ile çevirdiği entrikalar vasıtasıyla ve diğer vesilelerle icra ettiği yüksek tondaki hitabeti ile tam tersi olarak kendi sisteminin önünü kesti. Bu iki ülkenin bakanlarıyla konferanslar düzenledi ve raporlara göre, her istişarede, iki ulustan birini her seferinde kendi görüşlerine adapte etmeyi başardı. Böylece hüküm sürmesi gereken bu görüşlerin uygulamaları tabi ki de bana kaldı. Size rahatlıkla temyiz edebilirim ki, ki tüm mektuplarım ve faaliyetlerim gördüğünüz gibi, benim olsun veya olmasın, o görüşleri uygulamaya sokmadım ki onların ülkemizin onur ve çıkarlarıyla örtüşmediğini varsaydım. Fransızlar, tutarsız olduklarını bizim seferlerimize indirdikleri darbeler ile kaçınılmaz bir şekilde kanıtladı. Eğer sorarsanız, o halde neden Hamilton ile beraber ortak bir paydada bir araya gelmediniz diye, cevap başka iki soruya bağlı olacaktır: saflığı, vefası ve dürüstlüğüyle kimin yönetim ilkeleri

haklı çıkar? Ve hangimiz, olanlara rağmen, diğerinin bakanlığının kontrolüne daha fazla girmiş bulduk?

***

Hamilton'ın fikirlerine karşı düşüncelerimin gerekçesi olarak, bana en son Fenno's gazetesinde yönelttiği suçlamalardan bahsetmek istiyorum: ismimi ve harflerini bir bütün olarak halka tam anlamıyla hecelerken o, "Amerikalı" imzası altında kendini gizliyor. Beni; birinci olarak bağlı olduğum anayasaya karşı çıkmak için Avrupa'dan arkadaşlarıma mektup yazmakla, ikinci olarak kamu borcunu ödemek istememekle ve üçüncü olarak hükümeti kötülemek ve iftira etmek için bir yazı hazırlamakla suçluyor.

***

Bu kadar geçmişten bahsetmek yeterli. Şimdi, gelecekte bahsedelim. Bu ofise geldiğimde, tereddüt etmeden mümkün olan en kısa sürede emekli olma kararı vardı aklımda. Anayasanın kamu görevlilerinin periyodik değişimini yahut yenilenmesini tasavvur ettiği bir dönemde bunu yapmak daha öncesinden aklımdaydı. Sizin de aynı zamanlamayı hedeflemeniz beni de tasdik etmiş oluyor ki ayrılmış olmanızdan memnuniyet duymaktayım. Bu dönemi, karaya hasret duyan bir denizcinin özlemiyle beklemekteyim ve hala arada kalan günleri ve saatleri saydığımı da belirtmek isterim. Bu arada da asıl amacım ofisimin işlerini mümkün olduğunca yeni girişimlerden tasfiye etmek olacak. Meclis işlerine eskiden karışmadığım gibi, şimdi de öyle bir niyetim yok. Görevimden ayrılmamın gazeteler arası rekabet ortamında meydana dökülmesinden çok sessizliği koruma konusunda istekliyim. Eğer bunlar tamamıyla önlenemezse, en azından sizin sessizliğiniz, ben sıradan sivil bir vatandaş olup ağızımdan çıkanların uygunluğu sadece beni etkileyecek hale gelene kadar, yeterli olacaktır.

***

Amerikan halkı tarafından çok az bilinmesine rağmen, inanıyorum ki bilindiğim kadarıyla; ben cumhuriyet için ne bir düşman, ne de onun aleyhinde entrikalar kuran biriyim, ne gelirinin bir israfçısıyım, ne de onu yozlaştırmanın peşindeyim; meclisteki hiçbir komplo yahut entrikayı üretmediğime ve gazetelerdeki ihtilafların tek bir hecesinin bile benden geçmiyor oluşuna memnun olduğunuza inanıyorum. Umarım ofiste kalmam

gereken bu kısa süre boyunca hiçbirinin benden tek parça bir şey almayacağına dair hem kendime hem de size söz verebilirim.

***

Size en içten duygularıyla sevgi ve saygısını sunan, en sadık ve en alçakgönüllü hizmetkarınız.⁵⁰

TH: JEFFERSON

---

⁵⁰ Thomas Jefferson, From Thomas Jefferson to George Washington, National Archives, <https://founders.archives.gov/documents/Jefferson/01-24-02-0330> (15.08.2020)

5.2 FEDERALİST YAZILAR NO.85

ALEXANDER HAMILTON

28 Mayıs 1788

Sonuç

New York Eyaleti Halkına.

Bu yazıların konularının usulüne uygun bölünmesi doğrultusunda, bir numaralı yazımda bildirdiğim üzere, hala tartışmaya açık iki nokta var; “önerilen hükümetin kendi eyalet anayasalarıyla paralellik göstermesi” ve “cumhuriyetçi hükümetin benimseyeceği, özgürlük ve mülkiyet için bir ek güvenlik.” Ancak bu başlıklar öylesine öngörülebilir ve zaman içerisinde öylesine tükenmiş ki, şimdiye kadar söylenmiş olanları daha geniş anlamda tekrar etmekten daha fazlasını yapmak neredeyse imkansız. Daha açık bir şekilde belirtmek gerekirse, esasen söylenilmek istenen; bunun, ele alınan sorunun en üst kademesi ve planı engellemek için harcanan zamanın en ileri aşaması olduğudur.

Bir öncekinin üstünlüklerine kıyasla kusurları göz önünde bulundurularak, devletin hükümetini teşkilatlandıran Konvansiyon’un harekete geçmesi planı, sahip olduğu benzerlik açısından dikkat çekicidir. Bu varsayılan kusurların arasında, yürütmenin üstünlüğü, konsey talebi, insan haklarının ihmali ve basın özgürlüğüne ilişkin hükümlerin ihmali vardır. Bunlar ve tahkikatlarımız doğrultusunda not edilen diğerleri, Birlik için, devletin mevcut anayasasının sorumluluğuna tabidir. Aynı zamanda ilkinde mazur gördüğü kusurları bir sonrakinde sövebilecek biri, tutarlılık konusunda iddialı olmamalıdır. Kendi altında yaşadıkları hükümetin adanmış hayranları olduklarına, aramızdaki Konvansiyon planına karşı bazı azimli muhaliflerin samimiyetsizliği ve yapmacıklığı hususunda, anayasamızın eşit derecede ya da daha fazla kırılğan olduğunu göz önüne alarak, plana hiddetle karşı çıkmalarından daha iyi bir kanıt yoktur.

Cumhuriyet hükümetine, özgürlüğe ve mülkiyete getirilen ek güvenlik, söz konusu planın kabulünden türetilecektir. Yerel hiziplere ile ayaklanmalara, kredi ve nüfuz elde ederek, sonrasında halkın despotları haline gelen, güçlü ve popüler kimselerin hırsları doğrultusunda vergilendirme ile belli kısıtlamalarla Birlik'i koruyacak, konfederasyonun dağılmasını kolaylaştıracak yabancı entrika fırsatlarının azaltılmasında; bölünmüş durumda olan eyaletler arasında gerçekleşmeye devam eden savaşlar var iken kapsamlı askeri kuruluşlarla bunların önlenmesinde; her birine cumhuriyetçi bir hükümet biçiminin açık garantisıyla; soyluluk unvanlarının mutlak ve evrensel olarak dışlanması dahilinde; kredi ve mülkiyet temellerine zarar veren eyalet uygulamalarının tekrarlanmasına karşı alınan önlemler; her sınıftan vatandaşın kalbinde yaratılmış karşılıklı güvensizlik ve neredeyse evrensel anlamda bir ahlaki çöküşe sebep olmuş bu durum için ortaya konulmuştur.

***

Bir diğer şeyin cevabı olarak, anlamsızca o mükemmel planı arayarak ulusal ilişkilerimizde istikrarsız bir ülke oluşumuzu devam ettiren bu olağanüstü ihtiyatsızlığa ve ardı ardına yapılan deneylerle Birlik'in tehlikeye atılmasına müsaade edilmesine saygı duymalıyım. Kusurlu insandan asla kusursuz bir iş görmeyi beklemem. Tüm kolektif organların müzakerelerinin sonucu, mutlaka, bireylerin meydana geldikleri iyi niyet ve bilgelikleri doğrultusunda, hataların ve önyargıların bir birleşimi olmalıdır. Ortak bir dostluk ve birlik bağıyla, on üç ayrı devleti kucaklayan anlaşmaların, zorunlu olarak farklı çıkarların ve eğilimlerin uzlaşısını sağlanması gerekir. Böyle bir malzemedен nasıl bir mükemmellik ortaya çıkar ki?

***

Anayasanın tesis edilmesinden önce değişiklik yapma gayreti, eşit derecede güvenilir ve hünerli bir yazarın sözü edilen gözlemlerinin doğruluğunu kabul etmeye hazır olan her insanda azalmalıdır: "Genel kanunlarla, monarşi ya da cumhuriyet yanlısı da olsa, büyük bir devleti yahut toplumu dengelemek o kadar büyük bir zorluktur ki, hiçbir insan dehası bunu yapamaz. Birçoğunun sahip olduğu kanılar o çalışmada birleştirilmelidir: DENEYİM çalışmaya rehberlik etmelidir: ZAMAN onu mükemmelliğe getirmelidir: ve rahatsızlıkların HİSSEDİLMESİ ilk deney ve denemelerinde kaçınılmaz olarak düştükleri hataları düzeltmelidir." Bu mantıklı düşünceler, Birlik'in tüm gerçek

destekçileri için birer ılımlılık dersi içerir; bu da onları anarşi, iç savaş, devletlerin birbirlerine yabancılaşmasına karşı koruma altına almalıdır ve belki de ZAMAN ve DENEYİMLE beraber, galip gelen hizipçilerin askeri despotizmi için de öyle olacaktır. İçimdeki politik metanetin de bir kusuru olabilir, ama kabul ediyorum ki şimdiki durumumuzda daha uzun bir sürekliliğin tehlikelerini hayali olarak tedavi edenlerle eşit huzuru sağlayamayacağım. Bana göre, ULUSAL HÜKÜMETİ OLMAYAN BİR ULUS korkunç bir manzardır. Gerçek barışın sağlandığı zamanda, tüm insanların gönüllü rızasıyla bir anayasanın tesis edilmesi, tamamlanmasını kaygıyla ve titreyerek, dört gözle beklediğim bir MUCİZEDİR. Şu an sahip olduğumuz tutumdan vazgeçerek on üç eyaletten yedisi üzerinde gerçekleştirdiğimiz ilerlemeyi bir kenara bırakmak akıl karı değildir, hem de yolun bu denli bir kısmı için yeniden baştan başlamak göz önünde bulundurulduğunda. Yeni kalkışmaların olası sonuçların beni oldukça ürkütüyor çünkü güçlü kimselerin bu yahut başka bir eyalette ulusal merkezi yöntemin her türlüüne düşman olduklarını biliyorum.

PUBLIUS (Miller 2019, ss. 426-432).

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

George Washington, Amerikan bağımsızlığını mümkün kılan kişi olsa da yeni Amerikan ulusunu şekillendiren herkesten fazla Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson'dır. Washington, bu kırılgan yeni devletin varlığını korumak ve sürdürmek adına ilk Hazine Bakanı olarak Alexander Hamilton'ı, ilk Dışişleri Bakanı olarak da Thomas Jefferson'ı atamış, nitekim bu kararının neticesinde Amerika, 4 Temmuz 1776'dan itibaren geçen 244 yılda dünyanın süper gücü haline gelmiş ve bugün hem ekonomik ve hem de askeri anlamda dünya liderliği konumuna erişmiştir. Modern Amerika'nın bugün sahip olduğu güçlü merkezi hükümet, sağlam finansal sistem ve karşı konulamaz devasa endüstriyel güç Hamilton'ın mirasıdır. Amerika'nın eşitliğe olan inancı, yenilik arayışı ve ulusun kıta yayılımı ise sonraki nesillere Jefferson tarafından bırakılmıştır. Birleşik Devletler'in siyasi yapısını etkileyen dinamikler ve var oluşunu destekleyen faktörler tüm Kurucu Babalar tarafından intizam ile analiz edilmiş ve geliştirilmiş olsa da özellikle Jefferson ve Hamilton sayesinde bu yeni devlet sağlam temellere sahip olmayı başarmıştır.

Hamilton dışındaki Kurucu Babalar'ın ekonomi alanına ilişkin bilgisi sınırlıydı. Hamilton her daim, ekonomik özgürlüğün, devletin ekonomik hayata müdahalesi ile kazanılacağına inanmış ve hayatı boyunca da bunun için çalışmıştı. Onun, kurulması gereken ekonomik sistem hususundaki anlayışı, birtakım grupların çıkarlarını koruduğu gerekçesiyle, bununla mücadeleye kalkışan Jefferson gibi politik rakiplerini karşısına almasına sebep oldu. Ancak Hamilton'ın planı, devletin ekonomik hayata müdahalesinin ve finansal döngüye dahil olmasının yalnızca sömürge mirası ile sınırlı olmadığını kanıtladı. Hazine Bakanı olarak; yeni federal hükümete saygınlık kazandırdı, doları ülkenin para birimi haline getirdi, ilk merkez bankasını kurdu. Amerikanın finansal devrimi de Hamilton'ın kurduğu bu sistem sayesinde gerçekleşti. Hamilton, esasen modern Amerikan Devleti'nin kuruluşunda yer alan belki de en önemli figürdü. Bu noktada hiçbir zaman başkan olmasa da Hamilton'ın Amerikan tarihi üzerindeki mirasını hafife almak yanlış olacaktır. Konfederasyon Maddeleri'ni devre dışı bırakmak adına gösterdiği üstün efor, Anayasanın hazırlanması hususundaki eşsiz mütalaası, sunduğu fon sistemi, kurucusu olduğu banka, ülkenin paramparça olmuş kredibilitésini geri kazandırması, serbest ticaret ve uzun süredir durgun bir ekonomiye sahip bu yeni ulusa refahı getirmesi onun başarılarından

sadece bazılarıdır. On dokuzuncu yüzyılın başlarında ortaya çıkan değirmenlerin ve fabrikaların yaratılmasına yardımcı olan sermayenin çoğu da Hamilton'ın ekonomik programlarına dayanmaktaydı. Bu finansal sistem o denli zenginlik ve fırsat getirdi ki, o kuşağın çocuklarına, anne babalarının yapamadıklarını yapma olanağı tanıdı.

Hamilton'ın özellikle ekonomik anlamda Amerika'yı sonraki yüzyıllara dek taşıyacak olmasını umduğu planı başarılı oldu. Öyle ki ülkenin batıya genişleyişi bile güçlü kamu kredilerinin sağlanmasıyla mümkün olmuştur. Hatta Jefferson hükümetinin Louisiana bölgesinin almak için yeterli parayı bir araya getirmesi dahi Hamilton'ın kurduğu sağlam sistemin başarısıdır. Amerikan ekonomisinin kurucusu sayılan Hamilton, tasarladığı sağlam finansal altyapı ile ABD'nin bir süper güç olarak yükselmesini sağlamıştır. Bugün ABD'de varlığını sürdüren şirketlerin sayısı dünyadaki diğer tüm devletlerden daha fazladır.

Jefferson'un düşünceleri ise her daim Hamilton'un tam karşısında yer almıştır. Onun düşünceleri Amerikan yönetimi kuramları ve uygulamalarını etkileyen diğer bir gelenektir. Jefferson sahip olduğu özgürlük anlayışı ile eşitliğe olan inancını yeni Amerikan demokrasisi ile sentezleyerek ortaya yepyeni bir Amerikan toplumunun çıkmasını sağlamıştır. Jefferson'ın bireysel otonomiye korumasına ve zayıf bir merkezi yönetimin gerekli olduğu fikrini savunmasına sebep olan nedenlerden biri de kırsal ve tarım kökenli olmasıdır. Pek çok Amerikalı da Jefferson'ın geleneğini takip ederek gücü mümkün olduğu kadar kısıtlı olan bir ulusal hükümeti savunmakta ve yerel temelli yönetimlerin oluşturulmasını arzu etmektedir. Jefferson, hiçbir zaman bireysel olarak otoriteden pek hoşlanmamış, günlük yönetim uygulamaları üzerinde de fazlaca kafa yormamıştır. Dolayısıyla Jefferson'ın yönetim anlayışının oldukça muğlak olduğunu söylemek mümkündür. Diğer taraftan, ironik olarak Jefferson başkan olduğu dönemde gerçek bir Hamiltoncu gibi davranmış, dinamik bir yönetim sergileyerek federal yönetimi ve kurumları oldukça genişletmiştir. Yani muhalefette karşı görüşteyken, güçlü ve merkezi yönetime karşı çıkarken, iktidara gelince gücü mümkün olduğu kadar kullanma gerekliliğinin olduğu ortaya çıkmıştır. Nihayetinde her şekilde, insanların istek ve taleplerine karşı duyarlı ve hassas, toplumsal temele dayalı, aşağıdan yukarı bir sistem anlayışı Amerikan kamu yönetimi geleneğinde en başından beri güçlü bir yere sahiptir.

Hamilton'ı her zaman bir karşı-devrimci olarak gören Jefferson ileri görüşlüydü, ancak daha sonraki nesillerin modern ulus devlet olarak göreceklelerini inşa etmeye çalışan Hamilton'dı. Jefferson, yabancı güçlere karşı korunmak ve ticareti kolaylaştırmak için yeteri kadar siyasal güç, yeteri kadar askeri nüfuz ve federal bir devlet yapılanmasını tercih etti. Yine de Amerika, demokrasisini ve eşitlik anlayışını tüm Kurucu Babalar'dan çok Jefferson'a borçludur. Hamilton'ın odağı güçlü ve bağımsız bir Amerika Birleşik Devletleri iken, Jefferson dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeyi hayal etti. Çünkü Hamilton'ın kurduğu dünyada büyük çoğunluk mülksüz kalırken küçük bir azınlık görkemli bir şekilde yaşayacaktı. Ona göre dünyanın en büyük umudu güçlü bir merkezi hükümete çok az ihtiyacı olan mülk sahibi, erdemli ve cumhuriyetçi çiftçilerin elitlerin baskısından uzak bir ortamda varlıklarını sürdürebilmesiydi. Sonrasında Amerika'da başa gelen diğer başkanlar ise Madison'ın güçler ayrımı tezinden, Jefferson'ın yerel yönetimlerin ve temsilin önemi vurgusundan ve Hamilton'ın güçlü yürütme savunmasından etkilendi.

Ancak bugün toplum daha ziyade Hamilton'ın Amerika'sında yaşamaktadır. Jefferson, Hamilton'ın fonlama ve bankacılık sistemlerini asla tam anlamıyla anlamamış olsa da Hamilton'ın yaratmak istediği ulus devlette yaşayan gelecek nesilleri bekleyen potansiyel tehlikeleri öngörmekte daha iyiydi. Jefferson, Hamiltoncu ideallerin iktidarın üzerinde ağırlıklı olarak iş dünyasının liderlerinin ve finansörlerin etkisinin olacağını söyler ve kaçınılmaz olarak öncesinde aynı monark ve aristokratların hakimiyetindeki Amerikada iktidar bu kez bir Amerikan plütokrasisi olarak ortaya çıkacaktı. Nitekim Jefferson'ın korkuları da yanlış çıkmadı. Modern Amerika'da, hükümeti ve politikalar paranın kontrolü altındadır. Bugünün Amerikasının güçlü başkanları, devasa askeri operasyonları, yabancı devletlere müdahalesi ve paranın etrafında şekillenen siyasi sistemi tam da Jefferson'ın nefret ettiği dünyanın vücut bulmuş halidir.

Hamilton-Jefferson rekabeti yıllar boyu sürmüş, ikili ölünceye dek birbirlerini ezeli rakipleri olarak görmüşlerdir. Görüşleri, kalemlerinden çıkan risaleler ve mektuplarda da farklı şekillerde kendini göstermiş ve sahip oldukları farklı perspektifler açıkça kendileri tarafından ortaya konulmuştur. Hem karakter, hem siyasi ve toplumsal bakış açısı, hem

de ideoloji bakımından bu iki adam asla birbirlerini tam olarak anlayamasa da onların sahip olduğu bu iki uç kutup Amerikan devlet yapısını şekillendirmiştir. Yeni Amerikan devletinin inşasında yadsınamaz derecede önemli roller üstlenen bu iki isim ve ülkeleri için yaptıkları Amerikan tarihi açısından her daim büyük önem arz etmektedir. Hamilton'ın Federalizmi ve Jefferson'ın Anti-federalizmi tam anlamıyla bireysel düşüncelere indirgenilemeyecek kadar geniş bir ufka sahip olsa da temsil ettikleri düşünceler de her zaman Amerikan siyaset sahnesinde olmaya devam etmiştir ve savundukları idealler günümüz Amerika'sının oluşmasını sağlamıştır. Amerikan devlet sistemine nüfuz eden bu iki zıt görüşün izleri günümüze dek takip edilebilmekte ve halen de tartışılmaktadır.

Bu anlamda Alexander Hamilton ve Thomas Jefferson anlaşmazlığının somut olarak izleri halen ABD siyasi sisteminde birer gölgedir. Hem iç politika hem de dış politika stratejilerinin, ABD'nin kuruluş döneminde tezahür eden bu karşıt iki fikrin zaman içerisinde evrilmesi nihayetinde şekillendiği yadsınamaz bir gerçektir. Anti-federalist ve Federalist görüşün iki ayrı siyasi kutup olarak çarpışması bugünün Amerikası'nı meydana getirmiştir. Federal sistemin kuruluşu esnasında Jefferson ve Hamilton liderliğinde filizlenen bu iki ideoloji, sonrasında destekçileri ve fikir mirasçıları sayesinde Amerikan siyasi sistemini daha ileriye taşımış ve Federalistler bugünkü Demokrat Parti'nin, Anti-federalistler ise bugünkü Cumhuriyetçi Parti'nin öncüleri olarak kabul edilmiştir.

Özetle, Jefferson'ın amacı bireylere daha çok özgürlük vermek, Hamilton'ınki ise ülkeye daha etkili bir teşkilat kurmaktır. Nitekim Amerika'nın ikisine de ihtiyacı vardı. Birleşik Devletler yalnız Hamilton'a ya da yalnız Jefferson'a sahip olmuş olsaydı zarar görürdü. Bu ülkenin şansını, bu iki adama da sahip olmuş olmasıdır ve başarısı ise sırası geldiğinde bu iki dehanın savunduğu bu iki ayrı inancı birleştirerek ortaya bir konsensüs çıkartabilmesidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

2001. Federalist Government in principle and practice. Donald P. Racheter ve Richard E. Wagner (Drl.). New York: Springer Science Business Media.
2004. Thomas Jefferson-political writings. Joyce Appleby ve Terence Ball (Drl.). New York: Cambridge University Press.
2010. Hamilton writings. Joanne B. Freeman (Drl.). New York: The Library of America.
2016. Essential documents of American history volume I. Bob Blaisdell (Drl.). New York: Dover Publications.
- Ataöv, T., 2009. Amerikan başkanları. İstanbul: İleri Yayınları.
- Atatüre, S., 2017. Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasi yapısı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Çelik, K., 2016, Amerika başkanlık sistemi. İstanbul: Asi Kitap
- Davidson, J. W., 2017. Kısa Amerika Birleşik Devletleri tarihi. C. E. Topaktaş (Çev.), İstanbul: Say Yayınları (orijinal basım tarihi 2015)
- Fenster, J. M., 2016. Jefferson's America. New York: Crown Publishers.
- Ferling, J., 2004. Adams vs. Jefferson. New York: Oxford University Press.
- Ferling, J., 2013. Jefferson and Hamilton. New York: Bloomsbury Press.
- Gerston, L. N., 2007. American federalism: a concise introduction. New York: M.E. Sharpe.
- Hamilton, A., Madison, J. ve Jay J., 2019. The Federalist papers. Jim Miller (Drl.). New York: Dover Publications.
- Kennedy, R. G., 2000. Burr, Hamilton and Jefferson. New York: Oxford University Press.
- Klarman, M. J., 2016. The Framers' coup. New York: Sheridan Books.
- Nevins, A. ve Commager, H. S., 2019. ABD tarihi. H. İnalçık (Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları (orijinal basım tarihi 1951)

- Ostrom, V., 1991. The Meaning of American federalism. San Francisco: ICS Press.
- Read, J. H., 2000. Power versus liberty. The University Press of Virginia.
- Rodden, J. A., 2005. Hamilton's paradox. New York: Cambridge University Press.
- Rubenstein, D. M., 2019. The American story. New York: Simon and Schuster.
- Sylla, R., 2016. Hamilton. New York: Sterling.
- Wagner, H. L., 2004. Thomas Jefferson. Philadelphia: Chelsea House Publishers.
- Wilson, V., Dixon, M. E. ve McClung, G. S., 2017. The Book of the presidents. Maryland: American History Research Associates.
- Zinn, H., 2018. Amerika Birleşik Devletleri halklarının tarihi. S. S. Özer (Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları (orijinal basım tarihi 2003)

Sürekli Yayınlar

- Aguilar, C. L., 2017, Anayasal denetimin anayasal demokrasideki rolü. Anayasa Yargısı Dergisi, Sayı 34, ss. 267-271
- Bedir Erişti, S. D., Kuzu, A., Kabakçı Yurdakul, I., Akbulut, Y. ve Kurt, A. A., 2013. Bilimsel araştırma yöntemleri. T.C. Anadolu Üniversitesi, Yayın No 2750.
- Coşkun, S., ve Dulkadiroğlu, M., 2018. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) idari devletin gelişimi ve Woodrow Wilson'un etkisi.
- Göktürk, G., 2016. Siyasal partilerin doğuşu: tarihsel ve toplumsal kökenleri. Sosyoloji Konferansları, No.54, ss: 245-273.
- Türe, İ., 2019. Amerikan tarihini farklı okumak: kuruluş ve anayasa tarihine alternatif bir bakış. Türkiye Günlüğü, Sayı 137, ss. 80-94.
- Ulusoy, D. Ç., 2014. Federal sistemlerde geriye bakış: modern dönem öncesi yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 69, Sayı 4, ss. 739-776
- Yavuz, C., 2014. Amerikan siyasi partileri. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 88, Sayı 5. ss. 333-342
- Yegin, M., 2011., Amerikan federalizminin dünü ve bugünü. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Analiz No 8.

Diğer Yayınlar

A new national capital: Washington, D.C. <https://www.ushistory.org/us/20d.asp> (erişim tarihi 28 Mart 2020)

Boz, T., Er, M., Gören, E. ve Öniz, T. Thomas Jefferson. https://www.academia.edu/6694940/Thomas_Jefferson (erişim tarihi 4 Nisan 2020).

DeConde, A., 1998, Alexander Hamilton, <https://www.britannica.com/biography/Alexander-Hamilton-United-States-statesman> (erişim tarihi 27 Mart 2020)

Jefferson, T., 1792, From Thomas Jefferson to George Washington, National Archives, <https://founders.archives.gov/documents/Jefferson/01-24-02-0330> (erişim tarihi 15 Ağustos 2020)

Klein, C., 2017, Whose vision of America won out-Hamilton's or Jefferson's?. <https://www.history.com/news/whose-vision-of-america-won-out-hamiltons-or-jeffersons> (erişim tarihi 25 Mart 2020)

Lehrmaninstitute, The Founding trio: Washington, Hamilton and Jefferson, <https://lehrmaninstitute.org/history/FoundingTrio.html> (erişim tarihi 17 Temmuz 2020)

National Geographic, The Louisiana purchase was a bargain. But it came at a great human cost, <https://www.nationalgeographic.com/history/reference/united-states-history/louisiana-purchase-bargain-came-great-human-cost/> (erişim tarihi 17 Temmuz 2020)

Weisberger, B. A., The United States from 1789 to 1816, <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Jeffersonian-Republicans-in-power> (erişim tarihi 28 Mart 2020)